

SKOLE FOR FOLKET

NR 3-4 1979

AVISA TIL SOSIALISTISK SKOLEFORUM

KR 10,-

Organ for Fremskrittspartiet

Fremskritt

Nr. 36
12. sept. 1978
4. årgang

Fremsendes og utdeles
som dagsavis

Lørenskog videregående skole:

Lektor underviser i KLASSEKAMP

Lektor Halfdan Karlsen ved Lørenskog Videregående Skole har nå gått over streken når det gjelder marxist-leninistisk indoktrinering i skolen. Karlsen underviser i historie valgfag og har som «hjelp» i undervisningen i «Kvinnehistorie» lagt opp et pensum som kort og godt kan karakteriseres som en håndbok i revolusjon. Pensum består av ialt 52 sider utdrag fra fire bøker/tidsskrifter.

Dette er pensum i kvinnehistorie i Halfdan Karlsons klasse:
1. «Hvordan oppsto kvinneundertrykkinga?» (Fra «Røde Fane» nr. 6/1976, utgitt av AKP (m-l).)

2. Artikkel om «Kvinnebevegelsen» (Fra Arbeidernes Leksikon, Pax Forlag 1975).

3. «Kvinnor i alle länder» (En antologi utgitt av Gidlunds Forlag i Sverige 1974. (Bla. kapitlene om Kvinnekamp og Kvinnefronten.)

4. «Frihet, Lighet, Søsterskap» (Aschehoug 1973.)
Felles for alle disse utdragene er at de har et markert sosialistisk / kommunistisk tilsnitt. De maner alle til kamp, revolusjon, vold og våpen. Motforestillinger mot disse framgangsmåtene blir ikke presentert.
Halfdan Karlsen har selv sammensatt pensum.

TEMAnummer:

INDOKTRINERING I SKOLEN?

MED UTGANGSPUNKT I «FREMSKRITTS»
ANGREP PÅ HALFDAN KARLSEN.

INNHold :

side:

3,4 og 5: LEDER;

FRAMSKRITT ELLER TILBÆKESKRITT

5: En Lesende ARBEIDERS

SPØRSMÅL, B.BRECHT.

6-22: POLITIKK I SKOLEN

Om samfunnsfag og indoktrinering.

22-23: FREMTIDEN SITTE PÅ
SKOLEBANKEN"

Olav Størstein.

23: LIBERTASKAMPAJNE -73

24-45: PRESSEKLIPP FRA
"Fremskritts saka"

46-59: HALFDAN KÅRLSENS
OPPLÆGG OM
KVINNEHISTORIEN.

60: FRA
FRAMSKRITTPARTIETS
ANNALER.

HØSTENS åpne møter:

7.nov.: Indoktrinering i skolen

5.des.: Innvandrerbarnas

møtene holdes på Valkyrie restaurant II etg.
Inngang Valkyriest. 15, Majorstua, Oslo.

"SKOLE FOR FOLKET"

HAR FÅTT EGET

POSTGIRONUMMER

2354215 ***

JEG VIL ABBONNERE PÅ
"SKOLE FOR FOLKET" ☐

JEG VIL BLI MEDLEM AV
SOSIALISTISK SKOLEFORUM ☐

JEG VIL HA STK AVISER
TIL VIDERE DISTRIBUSJON. ✂

NAVN: SKOLE:

ADRESSE:

REDAKTØR OG ANSVARLIG
UTGIVER JORUN BRÅTHEN
SSF, BOKS 8347
HAMMERSBORG, OSLO I.

leder:

Lektor Halfdan Karlsen underviser bl.a. i historie valgfag på samfunnsfaglinja ved Lørenskog videregående skole. Høsten 1978 hadde ei valgfaggruppe i 3.klasse "Kvinnehistorie" som emne.

"Fremskrittspartiet" utgir en ukeavis: "Fremskritt". Nr. 36/78 av denne avisen kom ut 12/9 med følgende førstesideoppslag:

"Lørenskog videregående skole: LEKTOR UNDERVISER I KLASSEKAMP. Lektor Halfdan Karlsen ved Lørenskog videregående skole har nå gått over streken når det gjelder marxist-leninistisk indoktrinering i skolen."

Og så kommer "forbrytelsen":

- 14 av de 52 sidene (felles lærestoff) var hentet fra AKP (m-l)s teoretiske tidsskrift "Røde Fane" om "Frigjøring av kvinnene".
- Ei av sju grupper fordypet seg i Friedrich Engels', Alexandra Kollontays og Clara Zetkins syn på kvinner og kvinnekamp.

SOSIALISTISK INNDOKTRINERING ?

Halfdan Karlsen er kommunist. Hva bedriver han i skolen? Er han "utplassert" for å lure elevene til å lage opprør og revolusjon? Driver han sosialistisk indoktrinering av elevene?

Skolen og lærerne vil alltid øve påvirkning. Undervisning kan aldri være nøytral eller 100% objektiv.

Undervisning kan være indoktrinering og meningsterror. Det kan også være saklighet, flersidighet, oppfordring til kritikk og undersøkelser.

Framskritt eller tilbakeskritt ?

Noen smakebiter fra omtalen forøvrig:

"Han (H.Karlsen, red.) får samfunnet til å betale ham for å lære elevene hvordan samfunnet skal rives ned."

"Lektor Halfdan Karlsen er en ganske alminnelig m-l'er."

"Karlsen mangler tvisyn og toleranse."

"- beviser sin politiske trangsynhet."

Hvor fryktelig var dette undervisningsopplegget i kvinnehistorie når "Fremskritt" kunne gå så fullstendig fra konseptene?

Som alle lærere kjenner til, finnes det ikke brukbare lærebøker for ethvert emne som iflg. skolens målsetting og planer kan og bør tas opp. Kvinnes historie er ett eksempel på det. Halfdan Karlsen løste dette problemet ved å legge fram 52 sider felles lærestoff og ei litteraturliste på ca. 600 sider til gruppearbeid.

Vi har vurdert Halfdan Karlsens undervisningsopplegg i kvinnehistorie, og vi mener det i høy grad er preget av saklighet og flersidighet. Dette er undervisningsprinsipper som enhver sosialistisk lærer må gå inn for. Forsøk på indoktrinering av et sosialistisk syn er å gjøre sosialismens sak en bjørnetjeneste. Et nytt samfunn kan ikke bygges av mennesker som er lurt til å tro at dette er bra. Dersom sosialismen skal lykkes, må menneskene være kunnskapsrike, sjølstendige og kritiske.

Det finnes nok også svært få eksempler på at venstreorienterte lærere driver ensidig påvirkning av sine elever. Faren for slike overtramp ligger i all hovedsak på et ganske annet hold.

Det er også vårt syn at det sosialistiske samfunnssystemet er det kapitalistiske så overlegent at dersom elevene blir saklig orientert om begge, vil svært mange bli sosialister. Kanskje mener "Fremskritt" også det?

Lover, målsetting og planer både for grunnskole og videregående skole åpner i dag for saklighet og flersidighet. Lærerne (og elevene) har en viss frihet i valg av lærestoff. Dette skal vi forsvare mot angrep fra ytterste høyre.

"FREMSKRITTPARTIET" - FOR FRAMSKRITT ?

"Fremskrittspartiet" er et reaksjonært og ekstremt høyreparti. Sjøl med valgframgang er det lite, og noen vil nok mene at en bør overse det. Vi mener partiet bør tas alvorlig fordi det tilhører borgerskapets stormtropper. Mens f.eks. Høyre er et stort og ansvarlig parti som må innta mange "moderate" standpunkter for ikke å støte store velgergrupper, kan "Fremskrittspartiet" si det Høyre tenker. Partiet nærer opp under tilbakeliggende ideer hos deler av befolkninga og forbereder grunnen slik at f.eks. Høyre seinere kan innta de samme standpunkter med henvisning til "folkets mening".

Sannsynligvis ønsker "Fremskrittspartiet" seg tilbake til tider da historie utelukkende besto av konger og årstall og lærebøkens syn representerte Sannheten. At elevene skal ha tilgang på marxistiske synspunkter blir da sjølsagt for drøyt.

HVA ØNSKER "FREMSKRITT" ?

Alle lærere er utsatt for omtale og kritisk vurdering fra elever og foreldre. I gitte situasjoner kan dette være en belastning for læreren, men disse gruppene har en ubetinget rett til å kritisere forhold i skolen de er misfornøyd med. Men hva slags skole skulle vi få dersom det blei vanlig at aviser trykte elevens omtale av sin lærer? Det er akkurat

det "Fremskritt" har gjort, og de fleste aviser ville, dersom de ønsket det, kunne få tak i lignende stoff.

Det er åpenbart at hets og bakvaskelser av slike dimensjoner som "Fremskritt" har utsatt Halfdan Karlsen for, er svært ubehagelig og nerveslitende. Redsel for lignende "behandling" kan få mange til å opptre ytterst forsiktig. Med sitt oppslag kan derfor "Fremskritt" håpe på økt sjølsensur fra sosialistiske lærere. Like viktig er det, at uansett hva som videre skjer med en slik sak vil mange sitte igjen med et inntrykk av at sosialister og kommunister i skolen er noe skummelt. Mistillit til og kriminalisering av ventreorienterte lærere blir lett resultatet. Seinere blir det da enklere å utsette disse lærerne for yrkesforbud dersom det skulle vise seg nødvendig.

I 1974 satte Libertas i gang en kampanje mot venstreorienterte lærere. Den døde en stille død. Kanskje håper "Fremskritt" på en ny og mer vellykket aksjon?

KOMMUNAZISME

"Fremskritt" skreiv også:

"Lektor Olav Hoaas vil nå bli fritatt fra sin stilling ved Stokmarknes videregående skole. Hoaas påstår at det er ren bløff at tyskerne henrettet seks millioner jøder under krigen. Det er opplagt at han med en slik oppfatning røper en så stor mangel på kjennskap til historiske fakta at han ikke er kvalifisert til å undervise." "Karlsen bør ikke fritas fra sin stilling, -" "Men ved å legge opp pensum i kvinnehistorie på denne måten, avslører også han manglende kvalifikasjoner."

Hvor er likheten mellom Hoaas' påstand om jødene under krigen og Karlsens undervisningsopplegg som gjorde elevene kjent med både et marxistisk og et borgelig syn på kvinnes historie?

I sin undervisning drev Hoaas rasistisk propaganda. Han påsto bl.a. at mulatter svært ofte blir født med misdannelser og defekter som gjør dem mindre levedyktige enn andre mennesker. Rasisme er forbudt etter norsk lov. Vi har tidligere markert vårt syn på Hoaas-saken: Hoaas var en skam for norsk skole og avskjedigelsen av han var riktig og nødvendig.

Det er derimot ikke forbudt å gjøre elevene kjent med marxistiske synspunkter. Karlsens undervisning er i tråd med skolens planer og målsetting. Likheten mellom Hoaas og Karlsen finnes ikke, og "Fremskritt"s sammenligning av dem er høyst usmakelig.

RETTSAK.

Det må være riktig å se "Fremskritt"s oppslag som et angrep på eksisterende skoleplaner, lærernes relative frihet og sosialistiske lærere i sin alminnelighet. Men først og fremst er det et angrep på en enkeltperson. Med en elev som kilde henger avisen ut en lærer med fullt navn og skole. Dette er en uakseptabel praksis fra en avis, og det bør gjøres helt klart at det er "Fremskritt" som har gått over streken.

Lektor Halfdan Karlsen har vist stort mot. Han har ikke valgt den enkleste vei som ville vært å gå stille i dørene og eventuelt søkt seg til en annen skole. Karlsen har, med støtte fra Norsk Lektorlag, reist privat søksmål mot "Fremskritt". Rettsaken kommer i løpet av høsten eller vinteren.

TA OPP KAMPEN!

Vår hensikt med dette temanummeret av "Skole for folket" er sjølsagt å spre kjennskap til den aktuelle saken for å støtte Halfdan Karlsen. Men vi ønsker å oppnå noe mer: Vi håper å sette i gang en ny og grundig diskusjon om kritisk undervisning og vise at dette faktisk er mulig i dagens skole.

Dette temanummeret, sammen med et åpent møte i Oslo 7. november, er vårt bidrag. Gi ditt bidrag ved å ta skolens lover og planer på alvor, protester høylytt dersom du blir utsatt for usakelige angrep og delta i diskusjonen bl.a. i spaltene i "Skole for folket".

"Fremskritt"s angrep bør vendes til en offensiv fra progressive lærere. Vi ønsker ikke å legge skjul på at det vil koste å utsette seg for reaksjonens raseri, men alternativet er at utviklinga settes i revers.

En lesende arbeiders spørsmål.

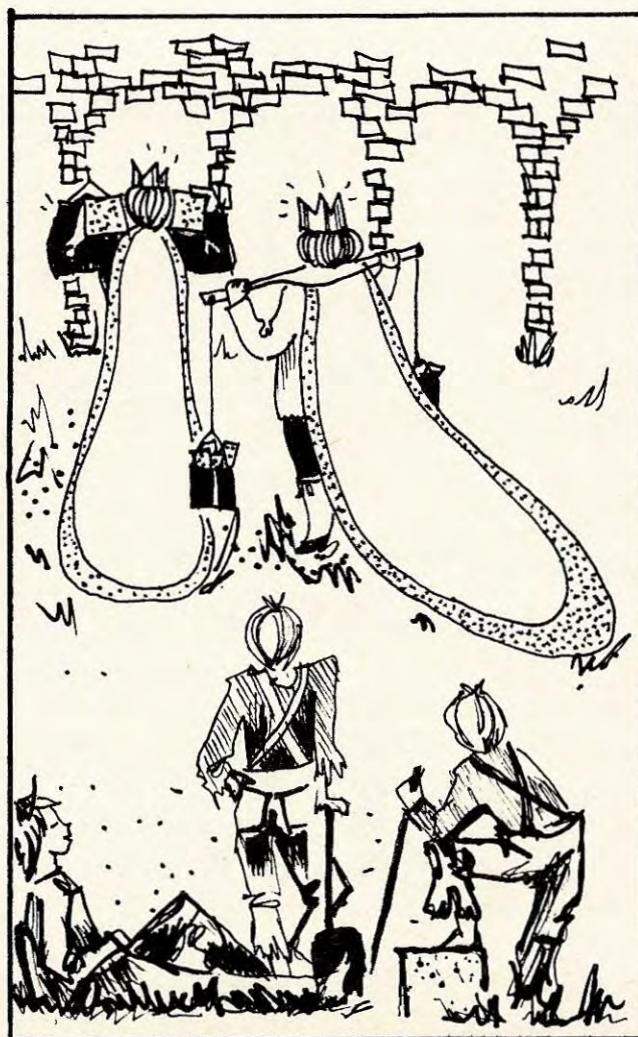
Hvem bygde Theben med de sju portene?
I bøkene står noen kongenavn.
Her kongene slept på murblokker?
Og Babylon, ødelagt så mange ganger.
Hvem gjenreiste Babylon så mange ganger?
Lima strålte av gull.
Hvor bodde bygningsarbeiderne i Lima?
Den kinesiske mur ble endelig ferdig.
Hvor gikk murerne da?
Det store Roma er fullt av triumfbuer.
Hvem satte dem opp? Over hvem triumferte de?
Og i sangenes Bysantz: Bodde alle i slott?
Selv i sagnenes Atlantis brølte de drukne
på sine slaver den natten da havet kom.

Den unge Alexander tok India.
Han alene?
Caesar slo gallerne.
Hadde han ikke engang med seg en kokk?
Filip av Spania gråt da hans armada gikk under.
Var det ingen andre som gråt?
Fredrik den andre seiret i sjuårskrigen.
Hvem seiret bortsett fra ham?

På hver side: en ny seier.
Hvem kokte seiersmaten?
Hvert tiår: en ny stor mann.
Hvem betalte regningen?

Så mange historier.
Så mange spørsmål.

Brecht

POLITIKK I SKOLEN

OM SAMFUNNSFAG OG INDOKTRINERING

INNHOOLD

Spørsmålet om politikk i skolen i 1930-åra.
En problemstilling for 1980-åra.

1. "Venstrevridd" undervisning?

Kommunistiske lærere mistenkeliggjøres.
Hva er indoktrinering?
Hva vil det si å fungere progressivt i undervisninga?

2. Hva sier læreplanene?

Høyrevridd samfunnsfagundervisning.
Skolens formålsparagraf tjener det bestående samfunn.
Hvordan motvirke høyrevridd?
Systemets grenser: Skolens vær-varsom-plakat.
Objektivitet: Et ideal å strebe mot.
Hvilke krav skal en stille til lærerens atferd?
Kan en lærer i samfunnsfag framstå som politisk nøytral?

3. Høyrevridde lærebøker.

Motsigelsen mellom idealisme og materialisme.
Kan dårlige lærebøker brukes progressivt?
Moens historiebøker for gymnaset.
Tanum-serien for videregående skole!
Synet på kvinnespørsmålet.
Moen reflekterer et konservativt samfunnssyn.
Når Aftenposten skal lage lærebok.
Kamp mot høyrevridde lærebøker!
Velg Tanum-serien i stedet for Moen!
Reis kampen i samfunnsfagseksjonen på skolen!

4. Kritisk, problemorientert undervisning.

Er flersidighet et absolutt krav i alle tilfeller?
En undervisning som stiller spørsmålsteget og reiser problemer

5. Elevaktiverende metoder.

Aktuelle samfunnsspørsmål i undervisninga.
Gode gruppearbeid utløser elevenes byggende krefter:
Stort pensum og eksamenspress?
Hva en kan oppnå med gruppearbeid.
Forholdet til elevene: Fleksibilitet og styring.
Hva med samfunnsfagundervisninga i ungdomsskolen?

6. Konklusjoner.

Hvem er det som driver indoktrinering?
Kan en lærer fungere progressivt i undervisninga?

Undervisning påvirker. Det er et uomtvistelig faktum at elevene i skolen blir påvirket av det som møter dem i undervisninga: av måten ting blir framstilt på i lærebøkene, av måten læreren tilrettelegger undervisninga på. I samfunnsfagene er påvirkningskraften særlig stor. Elevene får kunnskaper, holdninger og verdier som i høy grad er med på å forme deres syn på seg sjøl og på samfunnet. Elevene blir sjølsagt påvirket også av impulser de mottar utenom skolen - ikke minst hjemme, blant kameratflokkene, gjennom massemedia (aviser, TV, radio, film osv.). Det kan diskuteres hvor påvirkningen er størst, men det er i alle fall klart at skolen spiller en forholdsvis viktig rolle.

Dette grunnleggende forholdet gjør det til et samfunnsmessig sett brennende spørsmål hva slags påvirkning elevene mottar gjennom undervisninga.

SPØRSMÅLET OM POLITIKK I SKOLEN I 1930-ÅRA

Diskusjonen om dette er ikke ny. Spesielt i 1930-åra reiste det seg kritiske røster som stilte spørsmålsteget ved innholdet i skolen, som på den tida var sterkt ensidig borgerlig preget. For de bevisste sosialister blant skolefolk i den framstormende arbeiderbevegelsen var det et sjølsagt ledd i klassekampen å kreve innholdsmessige endringer og pedagogiske reformer i skolen i pakt med arbeiderklassens interesser. Det var et ledd i den allmene åndskampen, for å hindre at skolen uforstyrret skulle få fortsette å fungere som en bastion for borgerlig påvirkning og innflytelse over den oppvoksende slekt.

Dette skjedde ikke uten motstand fra borgerlig hold, sjølsagt. Folk som Olav Storstein ble hardt angrepet og forfulgt. Den kritiske pedagogikk ble mistenkeliggjort, på samme måte som arbeiderbevegelsen generelt ble stemplet, som "samfunnsnedbrytende krefter".

EN PROBLEMSTILLING FOR 1980-ÅRA

Skolens ansikt er endret siden dengang, ikke minst takket være ny-pedagogenes pionerinnsats som fikk gjennomslag i Arbeiderpartiets skolepolitikk, i hvert fall til en viss grad. En skal ikke undervurdere den progressive rolle sosialdemokratiet har spilt på dette feltet, spesielt vurdert i forhold til den stivbente konservative kateterskolen som var utgangspunktet i 1930-åra da de første av Arbeiderpartiets skolereformer så dagens lys.

Allikevel: Fortsatt idag er den borgerlige dominans og innflytelse stor i skolen. For en lærer som står på venstresida politisk blir det - idag som for femti år sida - en viktig opp-

gave å søke å motvirke denne ensidige påvirkninga, presentere alternative synsmåter for elevene. Bare en undervisning som er reelt flersidig, som i viktige samfunnsspørsmål legger fram både borgerlig og marxistisk tenkning, vil kunne gjøre krav på å være balansert - dvs. gi et så sant og virkelighetsnært bilde som mulig av det som foregår i samfunnet, uten å undergå at det fins ulike oppfatninger over hele spektret omkring disse spørsmålene.

Fortsatt er dette et ledd i åndskampen, å øke arbeiderklassens innflytelse i skolen: ved å trekke inn arbeiderklassens kultur og historie, ved å legge vekt på synsmåter som har stått og står sentralt i arbeiderbevegelsen. Krefter innenfor borgerskapet slåss like iherdig idag som deres fedre for femti år sia mot å slippe inn noe som helst marxistisk og "nedbrytende". Disse kreftene har da også fattet poenget godt: En balansert undervisning, der flere synspunkter - blant dem også marxistiske - blir sluppet til, kunne jo lett fungere slik at elevene kom til å stille spørsmålsteget ved forlengst vedtatte normer og forestillinger. Borgerskapets relative påvirkningsmonopol kunne rett og slett bli truet! Det er ingen ting makthaverne i et samfunn frykter mer enn at de som makten blir utøvd over stiller spørsmålsteget ved idegrunnlaget som danner basis for samfunnssystemet. Vi lever fortsatt i et klassesamfunn der borgerskapet har makta. Fortsatt er det klassekampen som er drivkraften bak den historiske utviklinga.

"VENSTREVRIDD" UNDERVISNING?

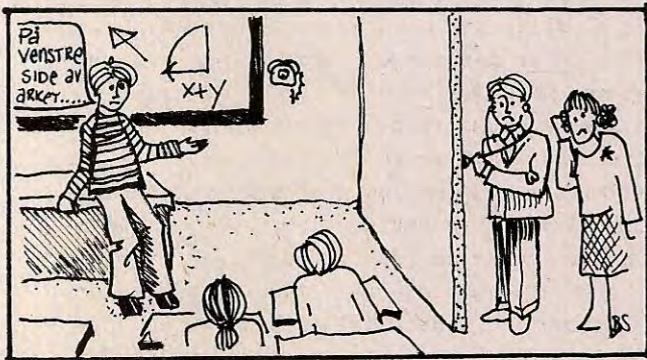
En politisk venstreorientert lærer vil lett bli utsatt for mistanke om å drive "venstrevridd" undervisning. SV-eren Bjørnar Seppola er f. eks. i full offentlighet (førstesideoppslag i avisa Nordlys) blitt konfrontert med at hans politisk begrunnede synspunkter på en bestemt sak som ikke hadde noe med skolen å gjøre, etter sigende avslørte en holdning "som vel nødvendigvis vil farge hans undervisning i samfunnsfag" (Praxis nr. 38/1979, s. 24).

KOMMUNISTISKE LÆRERE MISTENKELIGGJØRES

AKP(m-l)ere har også fått sitt pass påskrevet: "AKP vil legge opp til en storstilt indoktrinering, som skal ensrette elevene etter klart totalitært mønster", får vi vite i ei Elingaard-bok fra 1973, Slik arbeider marxist-leninistene", der vi får greie på "venstre-ekstremistenes strategi for infiltrasjon og

POLITIKK I SKOLEN

revolusjon", som det heter. "Skoleinfiltrasjon er et av områdene som AKP(m-l) anser for å være av størst betydning", hevdes det på side 143, "og i arbeidet med å undergrave samfunnet er det en målsetting å erstatte de grunnverdier vi bygger vårt demokrati på". Leserne manes til å få øynene opp og "fatte alvoret i dette målbevisste indoktrineringsarbeidet" (s. 147).

HVA ER INDOKTRINERING?

Det jeg vil kalle kritisk undervisning, vil muligens forfatterne av dette Libertas-skriftet stemple som "marxistisk-leninistisk indoktrinering". Mye beror på øynene som ser. Det er allikevel av en viss betydning at en blir enig om hva en konkret legger i indoktrineringsbegrepet. Vurdert i skolesammenheng skulle det være en rimelig presisering å anta at indoktrinerende undervisning er å innpode elevene visse læresetninger (doktriner) uten motforestillinger.

Lars Thomas Braaten sier det slik: "På samme måte som ved propaganda er det tale om en ensidig påvirkning som utelukker alternativer. Men den åpne propaganda er det lettere å bli klar over og gjennomskue. Ofte vil den provosere og vekke til ettertanke, kritikk og motargumenter. Indoktrineringen kan lettere få oss til ukritisk å godta bestemte vurderinger som om de var allmene sannheter" (Massemedier og meningsdanning", Aschehoug 1975, s. 23).

Indoktrinering er m.a.o. en lumsk form for snikpåvirkning, jevnlig drypp av ensidig informasjon som bevisst tar sikte på å bryte ned mottakernes kritiske sans. Det må være helt klinkende klart at det er en meget alvorlig sak å stå fram og anklage en lærer for å bedrive slik virksomhet overfor sine elever. Allikevel opplever vi stadig at ordet "indoktrinering" - eller den mer moderate varianten "venstrevri" - sitter løst når høyrekreftene skal karakterisere den virksomhet AKP(m-l)ere, SV-ere og andre venstreorienterte bedriver som lærere. Og sjølsagt: Det at slike lærere overhodet har havnet i

skolen er uttrykk for "infiltrasjon" som ledd i "undergravning av samfunnet". Det faller visst ikke de mørkeblå inn at også kommunister og sosialister kan ha et helt legitimt behov for å velge læreryrket, rett og slett i kraft av ens utdanning og interesser.

HVA VIL DET SI Å FUNGERE PROGRESSIVT I UNDERVISNINGA?

I disse økonomiske krisetider, med yrkesforbud som nærliggende mulighet også i skolesammenheng, er det vesentlig å reise spørsmålet: Hvordan skal en gardere seg mot anklager om "venstrevri"? Skal en legge seg flat når høyrevinden blåser som verst, legge opp til en politisk sett mest mulig konturløs og selv-sensurert undervisningsstil? Eller er det mulig å kjøre ut opplegg som både er faglig-pedagogisk forsvarlig og som fungerer progressivt? Framfor alt: Hva vil det egentlig si å fungere progressivt i undervisninga?

Ordet "progressivt" betyr som kjent "framskredent". I politisk forstand går dette - ut fra marxistisk synspunkt - på alt som fremmer sosialismens sak i kamp mot de reaksjonære krefter som ønsker å styrke og stabilisere de kapitalistiske systemet. Ordet har også en videre betydning, "framskredent", dvs. alt som er innretta på det som objektivt sett må betraktes som framsteg, på alle livets felter. (En marxist vil sjølsagt betrakte også enhver framgang for arbeiderklassens sak som et objektivt framsteg. Poenget er at det vil finnes en rekke foreteelser som de fleste, uansett politisk grunnsyn, vil betrakte som framsteg. Eks.: Bilen representerer noe progressivt i forhold til hest og kjerre. Ut fra denne presiseringen, vil jeg - med særlig tanke på undervisninga i samfunnsfag - hevde at det lar seg gjøre å fungere progressivt i skolen på minst tre ulike plan:

(1) Politisk - ved at en bevisst tar arbeiderklassens standpunkt, fremmer kjennskapet til dens kultur og historie, fremmer kjennskapet til arbeiderbevegelsens teori og praksis og ved at en søker å motvirke tendensen til å se historie og samfunnsspørsmål ut fra en ensidig borgerlig synsvinkel. Det er ingen grunn til å la borgerskapet ha monopol på å "informere" om de virkelig brennende spørsmål i vår tid! Den påvirkning elevene blir utsatt for i skolen bidrar til å skape holdninger og verdinormer som i sin tur legger grunnlaget for politisk engasjement. Det er derfor i arbeiderklassens interesse å kreve flersidighet i undervisninga, å hevde retten til å gjøre elevene kjent med marxistiske såvel som borgerlige synsmåter.

HVA SIER LÆREPLANENE ?

(2) Faglig - ved at en søker å legge opp til en undervisning som er kritisk og problemorientert, som ikke er sløvt doserende, men som stiller spørsmålstegn ved innholdet i lærebøkene, som trekker inn nye faglige synsmåter som har fått gjennomslag innen forskning og vitenskap men ikke har nådd lærebøkene, som legger vekt på å tilføre elevene konkrete kunnskaper samtidig som en gir dem impulser til helhetsvurdering.

(3) Pedagogisk - ved at en legger opp varierte og elevaktiverende undervisningsmetoder, som tar sikte på å utløse de byggende krefter hos elevene: frimodighet, evnen til å tenke kritisk og sjølstendig, konsekvent opplæring til å se en sak fra flere sider - metoder som motvirker egoisme og strebermentalitet, som fremmer evnen til å arbeide sammen med andre og som utvikler solidaritetsfølelse og respekt for andres meninger.

Oppsummert kan en si det slik: Det lar seg gjøre å fungere progressivt i undervisninga, både ut fra en politisk, faglig og pedagogisk synsvinkel. Bruken av framskredne pedagogiske metoder og anlegging av framskredne faglige synsvinkler vil sjølsagt også virke inn på det politiske: Det dreier seg i alle fall om å søke å motvirke ensidig borgerlig påvirkning i skolen. Våkne og aktive unge mennesker, som er allsidig informert om viktige samfunnsspørsmål, er i seg sjøl en trussel mot det bestående. At anvendelse av prinsippene nevnt ovenfor skulle ha noe med begrepet indoktrinering å gjøre, må klart avvises. Å hevde noe slikt er å gjøre vold på fakta, det er det samme som å sette seg til doms over hva som kan godtas som faglig-pedagogisk forsvarlig undervisning ut fra reint høyrevridde politiske premisser: En politisk stempling i et spørsmål som krever faglig vurdering.

Det er viktig å være klar over at hylene om "indoktrinering" og "venstrevri" i bunn og grunn representerer et udemokratisk forsøk på politisk sensurering av en bestemt form for undervisning, som selv om den er aldri så faglig-pedagogisk forsvarlig, helt klart også har en progressiv politisk funksjon. Elevene kunne jo finne på å bli påvirket av møtet med marxistiske synsmåter! Det må være i hele det arbeidende folks interesse å tilbakevise slike grove forsøk på å hevde et borgerlig påvirkningsmonopol. Likeledes må det være i lærernes interesse som yrkesgruppe å få slått fast at det er faglige og pedagogiske kriterier som skal avgjøre hvorvidt en lærers undervisning er forsvarlig, ikke den politiske farge på vedkommende lærer.

Spørsmålet om hvordan en lærer fungerer i undervisninga er helt klart en type problemstilling som i prinsippet berører alle lærere i alle fag og på ulike trinn i vårt skolesystem. At ikke alle følger det som et problem, kan vel henge sammen med at lærere med forholdsvis høyre- eller sentrumsorienterte verdier og holdninger innebygd i sin personlighet, finner seg vel til rette med fagplaner og lærebøker som de er - i den forstand at disse må betraktes som en refleks av de rådende oppfatninger i det bestående samfunn. Enkelte har kanskje også en personlig undervisningsstil der dosering av de nevnte verdier og holdninger oppfattes som problemfritt, som nøktern framstilling av tingene slik de "egentlig" er.

HØYREVRIDD SAMFUNNSFAGUNDERVISNING

Enkelte vil stille problemet så skarpt som å si at undervisninga i samfunnsfag på skolen fungerer indoktrinerende på det bestående samfunns premisser, altså i konserverende retning. I reindyrka form finner vi denne tesen f. eks. i Røde Fane nr. 2/1976, der signaturen Hallvard Gråtopp i en artikkel om klasseanalyse framsetter følgende spissformulering: "Læreren er underlagt den herskende klassens ordre om å reproducere ei arbeidskraft som passer de rådende samfunnsforholda. Lærerne er derfor i nokså stor grad ideologiformidlere. De har en viss sjølstendighet i forhold til dette (...). Men alle lærere bidrar under kapitalismen mer eller mindre til å spre borgerskapets ideologi og moral til andre, deriblant arbeiderklassens unger" (s. 25).

POLITIKK I SKOLEN

Det er ingen tvil om at lærerne, etter sin plassering i den samfunnsmessige produksjonsprosessen, utgjør et småborgerlig mellomstykke og at de i stor grad fungerer slik Hallvard Gråtopp påpeker. Dette forhindrer ikke at lærere som enkeltpersoner kan ta arbeiderklassens standpunkt, prøve å motvirke den enorme borgerlige påvirkning som ligger innebygget i dagens skolesystem. En skal heller ikke lukke øynene for at det finnes mange bra, ærlige demokrater - lærere som oppriktig forsvarer de borgerlig-demokratiske rettighetene på prinsipielt grunnlag og som går inn for å fremme kritiske holdninger hos sine elever - uten å være sosialister, ja, uten at de engang oppfatter seg sjøl som progressive.

SKOLENS FORMÅLSPARAGRAF TJENER DET BESTÅENDE SAMFUNN

I lov om videregående opplæring fra 1974 heter det at skolen skal utvide kjennskapet til og forståelsen av de kristne grunnverdier, vår nasjonale kulturarv, de demokratiske ideer. Skolen skal forberede ungdommen for yrke og samfunnsliv. Når disse formuleringene sees isolert - og tolkes vrangvillig høyrevridd - kombinert med en tradisjonell oppfatning av lærerrollen slik vi ofte møtte den i det gamle gymnaset, vil resultatet lett bli at den undervisninga elevene møter tar sikte på å fremme tilpasning til de rådende normer og verdier i det bestående samfunn. Så langt er jeg enig med Hallvard Gråtopp i Røde Fane. På den andre sida har vi lærerens relative sjølstendighet, som Gråtopp også snakker om: Det er ikke nødvendig å gjøre personlig knefall til de mest tilbakeliggende ideer innenfor samfunnsfaglig og pedagogisk tenkning.

HVORDAN MOTVIRKE HØYREVRI?

For det første: Loven har også andre målformuleringer. Skolen skal fremme kjennskapet til vitenskapelig tenkemåte og arbeidsmåte, fremme likeverd og likestilling, åndsfrihet og toleranse, økologisk forståelse og internasjonalt medansvar.

For det andre: Elevene skal også hjelpes i sin personlige utvikling. For samfunnsfagene betyr dette i praksis bl.a. at undervisninga skal legges opp slik at elevene i stor utstrekning kan komme fram til forståelse og innsikt gjennom sjølstendig arbeid. En skal fremme kunnskaper som viser oversikt og innsikt, fremme evnen til systematisk og sammenhengende framstilling.

Kort sagt: Hvis en finleser loven, ser en at det er tatt hensyn til at vi lever i et samfunn i forandring, der diskusjon om mål og midler er tillat - og ønskelig. Ser en nærmere etter i læreplanene for de forskjellige fag blir bildet ytterligere nyansert: Vi vil finne en rekke eksempler på framskreden pedagogisk tenkning, milevis borte fra den gamle skolens pugg av løsrevne kunnskaper og drøvtygging av høyrevridde "sannheter" - i en undervisning basert på nerveskapende leksehøring kombinert med faglærerens passiviserende dosering fra kateteret som de sentrale metoder.

SYSTEMETS GRENSE: SKOLENS VÆR-VARSOM-PLAKAT

Det finnes botemidler mot kateterskolens reaksjonære pedagogiske filosofi. Først og sist: Elevene må aktiviseres, etter arbeidsskoleprinsippet. De må gjennom egeninnsats - og kyndig veiledning - tilegne seg "en kritisk og vurderende holdning til samfunnsspørsmål", som det het i fagplanen for samfunnsfag på reformgymnas (s. 97-98), utgitt av Gymnasrådet i 1974. Denne formuleringen var visst for sterk for Kirke- og undervisningsdepartementet, som reviderte dette punktet i fagplanen til å lyde "en analytisk og ansvarsbevisst holdning til samfunnsspørsmål". (Se Læreplan for den videregående skole fra 1976, Del 2 s. 97).

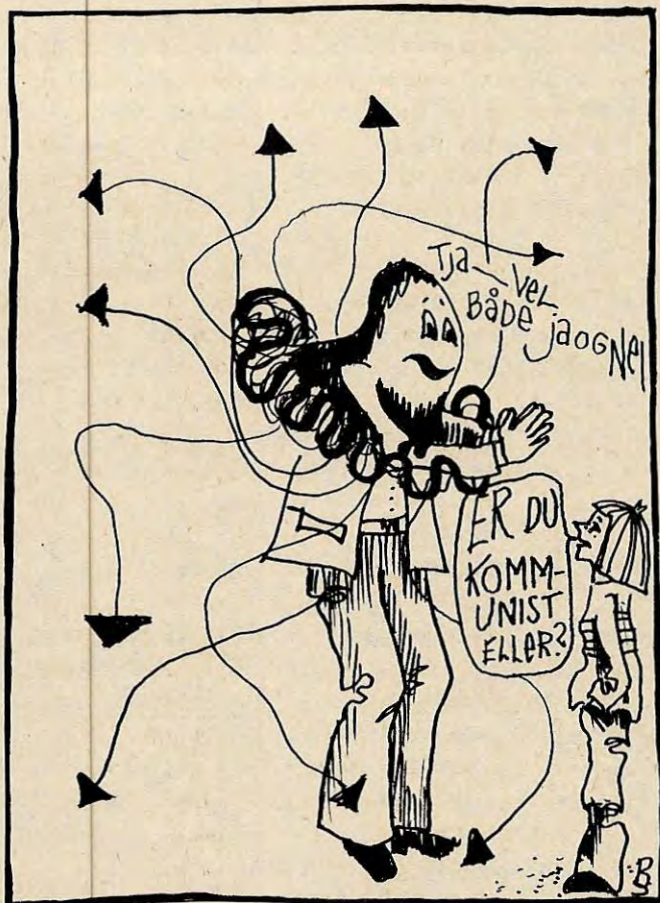
Forskjellen mellom kritisk/vurderende og analytisk/ansvarsbevisst er kanskje ikke stor, men endringen er i seg sjøl et signal fra makt-haverne om at det går en grense for hvor fri en lærer kan føle seg på dette området. Enda tydeligere finner vi dette formulert i 1976-læreplanens generelle del, side 37, der det fastslås noen viktige konsekvenser av lovens formuleringer om skolens mål for måten å undervise på: "Målene gir uttrykk for hvilke verdier en bør prioritere i skolearbeidet. Gjennom opplæringen må en prøve å konkretisere disse verdiene, forklare og begrunne dem, men ikke drive direkte meningspåvirkning, enn si press. Den videregående skole vil få elever fra alle samfunnslag og fra hjem med svært forskjellig livssyn. Foreldrene må kunne stole på at elevene får en opplæring preget av saklighet og allsidighet. Dette gjelder i særlig grad kontroversielle spørsmål når livssyn, ideologier og aktuell politikk skal behandles. Ulike oppfatninger bør veies mot hverandre, slik at elevene kan ta selvstendige standpunkter i slike spørsmål. Skolens funksjon må

helst være å tilrettelegge faktisk materiale som grunnlag for meningsdannelse" (mine understrekninger).

De sentrale stikkord her er saklighet og allsidighet, eller flersidighet som jeg vil foretrekke å kalle det, etter realistisk å ha korrigert for umuligheten av å dekke alle sider av en sak i undervisningssammenheng.

OBJEKTIVITET: ET IDEAL Å STREBE MOT

Full objektivitet er ikke mulig i samfunnsfagundervisninga. Det vil alltid finnes subjektivt betonte elementer - bevisst eller ubevisst f.eks. i emne- og stoffutvalg, i det perspektiv en velger å behandle stoffet ut fra, i språkbruk og - framfor alt - i det stoff som ikke presenteres. Derimot er det mulig å legge opp til en undervisningsstil som i forholdsvis stor grad er preget av verdier som sannhet, virkelighetsnærhet, saklighet, upartiskhet og flersidighet. Dette vurdert opp mot en undervisningsstil alle må ta avstand fra: usannhet, virkelighetsfjernhet, usaklighet, partiskhet og ensidighet. Spesielt punktet om upartiskhet blir problematisk for en lærer som har et bestemt standpunkt til spørsmål som blir tatt opp i undervisninga.

HVILKE KRAV SKAL EN STILLE TIL LÆRERENS ATFERD?

Det finnes sterkt avvikende meninger blant fagfolk om hvordan en skal håndtere dette spør-

målet. På Pedagogisk seminar hadde jeg således en lærer i fagmetodikk som mente at kravet om upartiskhet var absolutt. Han trakk fram sin egen undervisning under EF-kampen i 1972 som eksempel til etterfølgelse: Han underviste elevene både om Roma-traktat og motmelding og hadde mange diskusjoner om temaet. Men elevene greidde aldri å lure ut av han hvor han sjøl sto i spørsmålet! (Og han hadde tatt standpunkt).

Jeg mener at dette kravet, ført ut i sin ytterste konsekvens, er noe bortimot umenneskelig. Jeg er heller ikke så sikker på om det er ønskelig å prøve å fylle et slikt krav.

Den manetaktige lærer som ikke ytrer noen sjølstendig mening om noe som helst, er det vel ingen som tror noe større på. Derimot tror jeg vi kan trekke en skillelinje mellom det jeg vil kalle subjektiv og objektiv upartiskhet. At en lærer subjektivt sett kan være upartisk, vil jeg bestemt avvise. Vi er alle en del av samfunnet omkring oss, plassert et eller annet sted på den politiske skala. Og det vil nødvendigvis måtte prege vår undervisning. Objektiv upartiskhet er derimot mulig. Den må gå på viljen til å la flere meninger komme til uttrykk gjennom undervisninga, presentasjon av ulike synsmåter, ikke bevisst undertrykke bestemte oppfatninger som er saklig relevante, men som en sjøl misliker. Kort sagt: Det går an å være upartisk i den forstand at en søker å legge opp en flersidig undervisning.

Og her skulle ikke den venstreorienterte lærer ha større problemer enn sin kollega på høyre fløy. Kanskje snarere tvert imot.

KAN EN LÆRER I SAMFUNNSFAG FRAMSTÅ SOM POLITISK NØYTRAL?

I enkelte kretser har en lenge framhevet "den politisk nøytrale lærer" som det store ideal. Fler og fler innser nå at dette er ei umulig linje i samfunnsfagundervisninga, eller som det så treffende er blitt sagt: "Den politisk nøytrale lærer i samfunnsfag eksisterer ikke og bør heller ikke eksistere". (Hjørdis Heide i "Samfunnsfag og påvirkning", Universitetsforlaget 1977, s. 56). Det er både riktig og bra at en lærer signaliserer overfor elevene hvor han står politisk.

Ikke slik å forstå at jeg stiller meg opp bak kateteret og proklamerer at "Jeg er kommunist!"

- men elevene mine har jo skjont hvor jeg står ut fra de standpunkter jeg inntar i konkrete saker og de faglige synsvinkler jeg anlegger overfor stoffet. Jeg synes elevene har krav på ikke å bli ført bak lyset på dette punktet. Vet de hvor læreren står, kan de vurdere det han sier ut fra det.

HØYREVRIKKE LÆREBØKER.

Hvordan skal en venstreorientert lærer gardere seg mot anklager om "venstrevri" i undervisninga? Et gunstig utgangspunkt er skikkelige lærebøker. I samfunnsfagene er det helt vesentlig at en sørger for å velge - der valgmuligheter finnes - de lærebøker som har basis i forholdsvis framskreden faglig og pedagogisk tenkning.

MOTSIGELSEN MELLOM IDEALISME OG MATERIALISME

Vi kjenner vel alle den typen lærebøker som opererer med en klar vektlegging på statiske, formalistiske innfallsvinkler til historiske såvel som aktuelle samfunnsproblemer: Lærebøker med rot i konservativ harmonimodelltenkning som ikke ser dynamikken i samfunnsutviklinga, som overser reelle påvirkningsstrukturer utenom de formelle beslutningssentra, som tenderer i retning av å forklare konflikt som et fenomen med basis hovedsaklig i personlige avvik. I stedet for å leite etter realistiske forklaringsfaktorer i selve samfunnssystemet lanseres de typisk individorienterte teorier - til tider plagsomt psykologiserende - med vekt på enkeltpersonenes og ideenes rolle. Den vestlige, kapitalistiske verdens velsigelser blir forkynt til akkompagnement av etnosentriske, ja reint kultursjåvinistiske toner. I historiebøkene finner vi denne tendensen kort oppsummert i begrepene kongerkriger-årstall. Folkets historie, de økonomiske og sosiale betingelser for de samfunnsmessige foreteelser, vies mindre oppmerksomhet. Kort sagt: Vi finner grovt skissert motsigelsen mellom borgerlig-idealistisk og marxistisk-materialistisk historiesyn, med det førstnevnte på klart vikende front på dagens skolebokmarked. I hvert fall hva gjelder lærebøkene i videregående skole: De helt nye læreverkene er ofte bra, de gamle "gode" revideres på løpende bånd i krampaktig forsøk på å holde tritt med utviklinga. Selv borger-skapets svorne penneknekter kan jo ikke lukke øynene for den marxistiske forskningstradisjonens epokegjørende resultater.

KAN DÅRLIGE LÆREBØKER BRUKES PROGRESSIVT?

Ei dårlig lærebok kan nok gi grunnlag for god undervisning, da det åpner for muligheten av å stille kritiske spørsmål, ved hjelp av logiske resonnementer basert på faktiske opplysninger

å avsløre lærebokforfatterens vridde synspunkter overfor elevene. En venstreorientert lærer vil imidlertid lett bli presset inn i en diskusjon på den høyrevridde lærebokforfatterens premisser. Det kan også bli plagsomt stadig vekk å måtte bruke tid på å slå inn åpne dører, dvs. å terpe på punkter som er slått fast klart og greitt i den faglig-viten-skapelige debatt men som har gått vedkommende lærebokforfatter hus forbi. Mange lærebøker er jo ikke stort annet enn utplukk og oppkok av mosegrodd akademisk viten fra svunne tider, nødtvungent - men ikke gjennomgripende - revidert etter "utviklingas krav".

En annen sak er at for elevene er læreboka - uansett all verdens veiledende rammeplaner - basis for faglig vurdering: den endelige autoritet i historiske spørsmål, hva enn læreren måtte si og mene. Det som står i læreboka er pensum - det aksepterer elevene at de skal kunne. (Unntatt det som står med liten skrift, sjølsagt). Legger læreren fram noe utenom, ut fra en avvikende mening i forhold til lærebokforfatterens syn om hva som er viktig i historien, blir dette sett på med mistenksomhetens skjerpede blikk.

MOENS HISTORIEBØKER FOR GYMNASSET

Jeg har sjøl opplevd dette sterkt i forbindelse med Moens læreverk i historie, som jeg brukte i 3. klasse første året jeg underviste. Klassens forrige historielærer hadde valgt Moen/Bull-varianten, og jeg kunne ikke godt endre på det. I undervisninga dengang la jeg f.eks. vekt på fordypning i arbeiderbevegelsens historie og utvikling etter 1870 i Russland, og trakk fram og utdypte Lenins imperialismeteori - overhodet ikke nevnt hos Moen - i tilknytning til gruppearbeid om imperialismen 1870-1920. Elevene reagerte på disse utspillene fra min side ved å spørre: "Hvorfor skal vi lære dette? Det står jo ikke i boka..."

TANUM-SERIEN FOR VIDEREGÅENDE SKOLE!

Året etter valgte jeg Myhrvold-Holmboe-Holden (Tanum 1975) som grunnlag for historieundervisninga. Denne serien er etter min mening bedre enn Moen/Bull-varianten, både sett ut fra en faglig og pedagogisk synsvinkel. Dette til tross for at Edvard Bulls "Nordmenn før oss" i og for seg både er faglig solid og skrevet ut fra et materialistisk historiesyn, og til tross for at heller ikke Tanum-serien er fri for svakheter. Jo nærmere vår egen tid vi kommer, jo mer er det som kaller på motforestillinger sett fra marxistisk synsvinkel. En del revisjoner

burde således være foretatt. Men allikevel: Hvilken avstand fra Moens tilkjempet "nøytrale" historiefremstilling på konservativt verdigrunnlag.

Ta f. eks. Jul Myhrvolds framstilling om "Imperialismens tidsalder 1870-1920", som allerede i tittelen antyder en vektlegging der imperialismen er det sentrale begrep som danner grunntonen i hele boka. Emnet behandles grundig teoretisk og med solid grep om kolonialismens praksis. Hos Myhrvold fyller dette stoffet 60 sider mot 38 sider hos Moen. Hos Myhrvold finner vi også fyldige og gode kapitler om arbeiderbevegelsen. En lærer kan undervise av hjertens lyst, både om mensjeviker og bolsjeviker og Lenins imperialismeteori - på basis av lære-boka. Alt står der. Det er problemfritt i forhold til elevene.

SYNET PÅ KVINNESPØRSMÅLET

En gammel anklage mot historiefaget er at det dreier seg om manns historie. Kvinnenes særlige bidrag til den samfunnsmessige utviklinga er undertrykt og utelatt i mange lærebokframstillinger. Sammenlikner vi Moen og Myhrvold på dette punkt, ser vi stor forskjell. Moen har ikke oppdaget noe så sentralt som at det finnes noe skille mellom feministisk og proletarisk kvinnebevegelse rundt århundreskiftet. I Moens verden er kvinnesak feministenes kamp for kvinnelig stemmerett. Punktum. En kan bare spore forholdsvis ubetydelige endringer/forbedringer i dette stoffet fra utgave til utgave. Den nyeste ("Historien i perspektiv. Grunnbok i verdenshistorie fram til 1870", 1977, s. 194-96.) er fortsatt svært utilfredsstillende på dette punkt. Hvilken befriende følelse blir det ikke da å lese Myhrvolds gode og flersidige framstilling om kvinnespørsmålet, der arbeiderkvinnebevegelsen og dens marxistiske teoretikere blir ofreplass og oppmerksomhet!

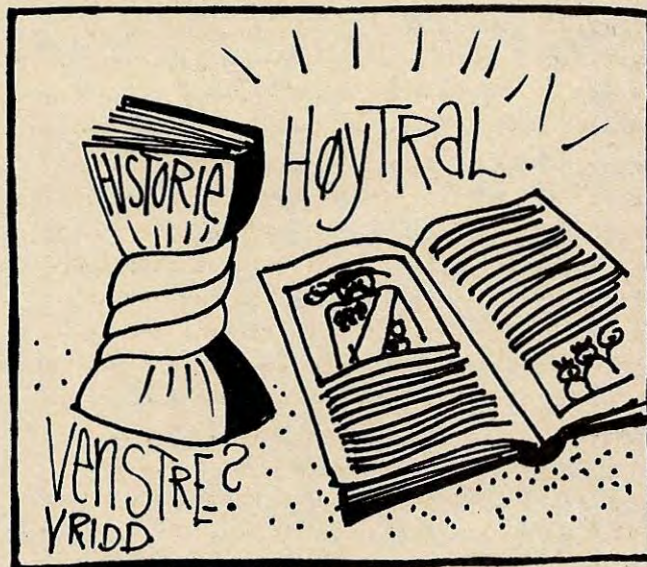
MOEN REFLEKTERER ET KONSERVATIVT SAMFUNNSSYN

Hva med alle de "umerkelige" drypp av høyrevridde doktriner som drysses jevnt ut over sidene hos Moen? Et lite eksempel: I oppsummeringskapitlet om arven fra elvekulturene, side 64 i 1975-utgaven av "Verdenshistorien fram til 1500", heter det om bykulturen som oppsto: "Handel og industri skapte bevegelse og ga dyktige og energiske mennesker muligheter for å arbeide seg opp. Konkurransen virket vekkende og stimulerende på innsatsviljen og innsatsviljen. Det oppsto en velstående borgerklasse, og det ble skapt det økonomiske overskudd som er nødvendig for en høyere kulturutvikling".

Reindyrka harmonimodelltenkning - som hentet ut av Høyres partiprogram. Slavene, underklassen som gjennom sitt harde blodslit nettopp la det økonomiske grunnlag for at "dyktige og energiske mennesker" kunne komme seg fram i livet, nevnes overhodet ikke i dette oppsummeringskapitlet.

Ellers blir Moen allment dårligere jo nærmere vi kommer vår egen tid. Det mest opprørende eksemplet på tendensiøs slagside finner vi etter min mening på side 86-88 i 1974-utgaven av "Verdenshistorien 1870-1970". Kapitlet om "diktaturstyrte land" er sterkt preget av en viss type borgerlig kommunazismetenkning, der Moen presterer å behandle kommunismen sammen med fascismen som om det skulle dreid seg om to sider av samme sak, uten å komme inn på likhetspunktene mellom fascismen og "normal" borgerlig politikk. Dette er historieskrivning i den kalde krigs ånd - balansert og upartisk er det i hvert fall ikke. (Sammenlikner vi med det tilsvarende kapittel "Ideologier i kamp" hos Finn Holden i "Mot vår egen tid 1920-45", finner vi nok et sterkt argument for å velge Tanum-serien).

Er dette enkeltstående eksempler? Negativt utplukk fra en positiv helhet? Sjølsagt lærer en historie av å lese Moen også. Poenget er: Hva slags historie? Hvilke holdninger og verdier blir "umerkelig" dyttet på elevene under lesninga? Hvilket historie- og samfunnssyn formidler Moen?

NÅR AFTENPOSTEN SKAL LAGE LÆREBOK

Moen er ikke den eneste høyrevridde på lærebokmarkedet. Det får holde med ett eksempel: temaheftet om "De første nordmenn", utgitt på Schibsteds forlag i 1975 på basis av en lengre artikkelserie i A-magasinet (det med "solid bakgrunn for egne meninger"). Flotte illustrasjoner - bra layout. Og innholdet? Vel,

mye interessant og lærerikt, bevarer. Men hvor var korrekturleseren da følgende formulering om den nordiske mennesketypen fra jernalderen fikk passere på side 84: "Vi må ikke forestille oss disse menneskene som lusete, skabbete og mindreverdige individer. Selvfølgelig fantes det trelle, men der var også solide bønder og folk som har stått meget høyt og har hatt kontakt med stammefreder i germansk område sydover i Europa".

Var det noen som snakket om sosial diskriminering? Om blå tenkning med snev av brunt i seg? (Heftet, som er beregnet til undervisningsbruk, er kjøpt inn i klassesett ved Lørenskog videregående skole).

KAMP MOT HØYREVRIKKE LÆREBØKER!

Innenfor arbeiderbevegelsen ble en tidlig klar over den indoktrinerende funksjon høyrevridde lærebøker kan ha. I Arbeiderpartiets skoleprogram fra 1936 ble det således krevd bl. a.:

- Omlegging av undervisningsmåten i retning av arbeidsskoleprinsippet.
- Omlegging av undervisningsstoffet med sikte på innføring i samtidens arbeids- og samfunnsliv og i vitenskapelig tankegang.
- Revisjon av historieundervisninga.
- Lærebøker som høver til de nye arbeidsmåtene.

Særlig punktet om revisjon av historieundervisninga og kravet om nye lærebøker er viktig i denne forbindelse. Det var Arbeiderpartifolk, organisert i Sosialistisk Skolelag, som sto bak utforminga av disse kravene i partiprogrammet. I en av lagets publikasjoner ble bakgrunnen for framsetting av de nevnte kravene nærmere utdypet:

"En rekke av våre nåværende lærebøker er meget lite tilfredsstillende. Det gjelder ikke bare det rent faglige innhold eller den måten elevene skal lære stoffet på, men også slike ting som at de på forskjellig vis kan være tendensiøse, de er mer preget av fortiden enn av det

som skal komme, og sine eksempler henter de ofte fra et utpreget overklassemiljø og -tenkesett. I de fleste fag er det kommet ut flere lærebøker, så det er høve til å velge den beste - eller den minst uheldige". (fra s. 43 i "Skolen for folket", Sosialistisk Skolelags småskrifter nr. 1, Det norske Arbeiderpartis forlag 1937). Historien er lang og livet kort, heter det. Fortsatt idag, en drøy mannsalder seinere, sliter vi med utilfredsstillende lærebøker i en god del fag. Den politiske høyrevri blomstrer fortsatt, og det pedagogiske etterslep fra kateterskolens pugg-orienterte måte å skrive lærebøker på, lever fortsatt sitt liv i stille protest mot de nye signaler i læreplaner og lovverk.

Rød Valgallianse er en av de politiske fraksjoner som er oppmerksom på dette forholdet og bevisst søker å motvirke det: "RV kjemper for å fjerne lærebøker med ekstremt reaksjonært innhold og krever økt adgang til å undervise om arbeiderklassens interesser og tradisjoner", heter det i punktet om skole- og utdanningspolitikk i 1979-programmet. Her ligger ennå mange uløste oppgaver.

VELG TANUM-SERIEN I STEDET FOR MOEN!

Uten å ta standpunkt til hvorvidt Moens læreverk har et "ekstremt reaksjonært innhold" eller ikke, og uten å kreve Moen fjernet, vil jeg likevel sterkt anbefale folk å bruke valgmuligheten til å gå over til Tanum-serien. I tillegg til det som allerede er nevnt, vil jeg også trekke fram de reint pedagogiske fortrinn Tanum-serien har framfor Moen: Både grunnbøker og fordypningshefter er gjennomsyret av en etter mitt skjønn bedre gjennomtenkt pedagogisk plan: Veksling mellom hovedtekst, sitater og kilder, tabell- og billedmateriale og - ikke minst - jevnt over gode og tallrike spørsmål og arbeidsoppgaver som er flettet inn i den løpende teksten på en naturlig måte. Tanum-serien egner seg m.a.o. ypperlig som grunnlag for elevaktiviserende undervisning etter arbeidsskoleprinsippet.

Mens Moen er lagt mer tradisjonelt opp, er Tanum-serien skrevet bevisst med tanke på ny struktur (skolereformen av 1974). Dette gjelder også det innholdsmessige: Tanum-bøkene integrerer Norges- og verdenshistorien, med de muligheter for perspektiv og sammenheng som dette reiser, de legger økt vekt på kjennskapet til fremmede kulturer (India, Kina, Afrika, Mellom-Amerika), i pakt med prinsippet om en mer internasjonalsert undervisning. Ikke minst, Tanum-serien har tyngdepunktet i moderne historie, tida

fra 1870 til i dag. Pliktløpet gjennom antikken er gjort betydelig kortere. Her ligger fordypningsheftene i Tanum-serien på nivå med grunnboka til Moen, når det gjelder stoff om Egypt/Hellas/Roma.

Prismessig og i sidetall rangerer Tanum-serien sånn omtrent på linje med Moen/Bull-varianten. Tanum-bøkene er noe tyngre å komme gjennom enn Moen, rett og slett fordi de er problemorientert i utgangspunktet, serverer ikke ferdige analyser på et fat slik Moen i sin ubemerkede høyrevriddhet har en tendens til. På den andre sida gir Tanum-bøkene, slik jeg ser det, et langt større faglig utbytte, og de er langt mindre forurenset av høyrevridde synspunkter. Kort sagt: Tanum-serien legger et godt grunnlag for en lærer som ønsker å undervise i historie ut fra et faglig begrunnet materialistisk historiesyn og ut fra et pedagogisk begrunnet aktivitetsprinsipp. Tanum-bøkene ligger på et forholdsvis framskredent faglig-pedagogisk nivå. For den venstreorienterte lærer som ønsker å fungere progressivt i undervisninga, er det sjølsagt en god hjelp å ha et slikt læreverk å støtte seg til. Men for en hvilken som helst lærer, uansett politisk grunnsyn, skulle Tanum-serien ha mange fordeler å by på. Det krever sjølsagt at en rister seg sjøl ut av vanetenkningen grep og er villig til å prøve noe nytt. Men når løftet først er gjort, tror jeg de færreste vil angre på det.

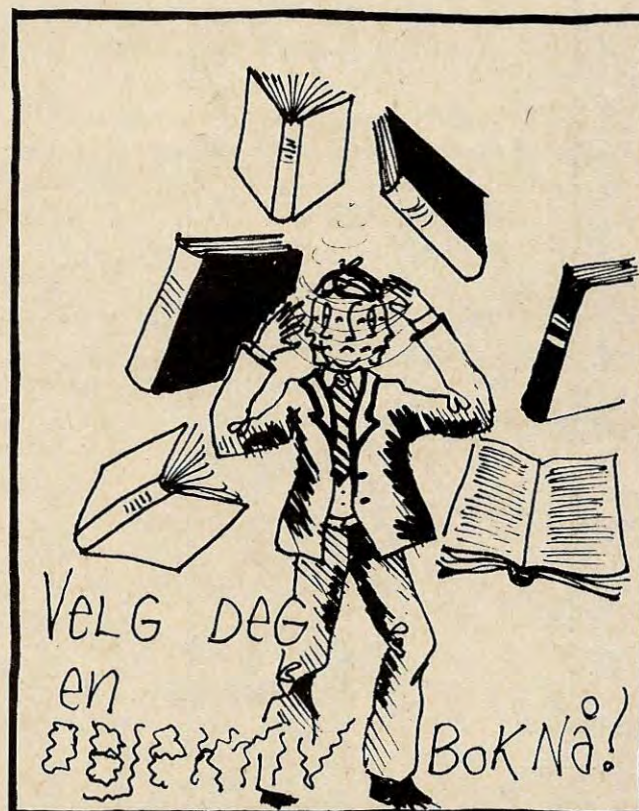
REIS KAMPEN I SAMFUNNSFAGSEKSJONEN PÅ SKOLEN!

Ut fra tilsvarende tankegang kan det også være aktuelt å se på lærebøkene i samfunnskunnskap. Her kan kort nevnes at Theo Koritzinsky har kommet med ei bra lærebok beregnet på 3. klasse allmennfag, "Samfunnsliv" (Gyldendal 1978). Han har også laget ei bra lærebok om arbeidsliv og samfunn beregnet på 2-timers norsk med samfunnskunnskap på yrkesfaglig studieretning. Jeg vil anbefale folk å gå over til disse.

Kampen mot høyrevridde lærebøker er ett av feltene for klassekampen på skolene. For venstreorienterte lærere bør det ikke herske tvil og vakling - parolen må være: Fram for progressive lærebøker! Fram for lærebøker med basis i framskreden faglig og pedagogisk tenkning!

Skueplassen for denne kampen blir i første rekke samfunnsfagseksjonen på den enkelte skole, som skal treffe valg angående de lærebøker som til enhver tid er i bruk. En ting er klart: Motstanden er stor blant tradisjonelt innstilte kolleger mot å innføre nye lærebøker, og har

mange forskjellige årsaker. Et argument er "hensynet til elevene", at de skal kunne kjøpe brukte bøker fra foregående klassekull og derved spare penger. Denne spesielle formen for "elevvennlighet" er i sin funksjon direkte reaksjonær, idet systematisk gjennomføring av et slikt prinsipp ville sette varig bom for overgang til bedre læreverk som kommer ut på skolebokmarkedet. (Ved Lørenskog videregående skole er vi blitt enige om å innskrenke valgmulighetene for historiefagets vedkommende til enten Moen/Bull eller Holmboe/ Myhrvold/ Holden-varianten for inneværende skoleår).

Elevene er heller ikke uten videre noen progressiv kraft i dette spørsmålet. De vil gjerne ha det læreverket som de mener er "lettest". Forståelig nok skjeler de også til muligheten av å få kjøpt billig brukte utgaver av de læreverk som allerede er i bruk. Den læreren som er pioner i å ta i bruk Tanum-serien på sin skole, må følgelig regne med litt skepsis fra elever/foreldre og kolleger. Dette bør ikke skremme noen vekk fra å forsøke. Hovedsaken er å få slått fast den enkelte faglærers rett til å velge læreverk for seg og sin klasse ut fra faglig og pedagogisk overbevisning. Alle forsøk på å innskrenke denne retten må tilbakevises, uansett begrunnelse. Det må gjøres klart at det å forsøke å hindre overgang til nye og mer tidsmessige læreverk, i bunn og grunn er et elevfiendtlig standpunkt. Jeg går ut fra at også forlagene vil ha et ord med i laget her, ut fra psinsippet om den frie konkurranserett på skolebokmarkedet.

KRITISK, PROBLEMORIENTERT UNDERVISNING.

Gode lærebøker er en viktig støtte for venstreorienterte lærere. Bruken av slike i undervisninga tar brodden fra mangt et angrep om påstått "venstrevri". Den sentrale forsvarslinja ligger imidlertid på et helt annet felt: at en fyller kravet om flersidighet i alt en foretar seg overfor elevene. "Det er ikke skolens oppgave å påvirke elevene til bestemte meninger", heter det jo i 1976-læreplanen (generelle del, s. 10). Og læreplaner må tas alvorlig. De utgjør blant annet det juridisk forpliktende grunnlag for vår lærergjerning ifølge lov og instruks, og grove brudd på prinsippene i disse kan føre galt avsted. Her gjelder ikke tesen om "tvers gjennom lov til seier" - det gir bare høyrekreftene taknemlige påskudd til farlige angrep. En undervisning som fungerer indoktrinerende er både ulovlig og forkastelig, hva enten det skjer fra venstre eller høyre. Flersidighet er et gode i seg sjøl, det er dessuten klart i samsvar med en dialektisk tenkemåte. Dessuten er kravet om flersidighet under dagens forhold en beskyttelse for retten til å gjøre elevene kjent med marxistiske såvel som borgerlige synsmåter.

ER FLERSIDIGHET ET ABSOLUTT KRAV I ALLE TILFELLER?

En gang i mitt første undervisningsår, da jeg var ny i jobben og ennå ikke hadde fått full føling med systemets begrensninger, delte jeg ut en stensil til samfunnsfagklassen min som vakte reaksjoner. En av elevene rev den i stykker og forlot demonstrativt klassen for resten av timen. Det dreide seg om en artikkel i studentbladet Universitas nr. 3/1977 med dokumenterte opplysninger om israelsk terror overfor Palestina-araberne. Jeg har ikke noen spesielt dårlig samvittighet for at jeg kjørte ut dette dryppet av motinformasjon, tatt i betraktning den solide flom av pro-israelske synsmåter som i alle år har rådd grunnen i de fleste nyhets- og massemedia. Også i lærebøkene: Se Moens ekstremt ensidige framstilling av Palestina-spørsmålet i "Verdenshistorien 1870-1970", s. 219-20 i 1974-utgaven. Etter hvert har jo holdningen til Midtøsten-problemene blitt mer nyansert, både i massemedia og blant folk flest. En har

oppdaget at det finnes et lidende palestinsk folk, at staten Israel ikke pr. definisjon står for det som er riktig og rett, slik en lenge fikk inntrykk av. Jfr. utviklinga i opinionens syn på USAs krigføring i Vietnam fram til 1975.

Problemet ligger i det forhold at opplegget mitt i denne konkrete timen var ensidig. Elevene fikk en stensil å ta standpunkt til. Jeg har tatt sjølkritikk på denne linja, som jeg nå mener er feilaktig. (Jeg har ikke prøvd å gjenta "suksessen" i seinere undervisningsår). Dette er ei linje som står i motstrid til et viktig prinsipp for flersidig undervisning: balansert informasjon der ulike syn er representert. Dessuten er det helt klart ei linje som egentlig bare stiller den venstreorienterte lærer åpen for hogg fra høyrekreftenes side. I ekstreme tilfeller kan det gå riktig ille, slik Grotli-saken viser. (Olav Grotli ble sparket fra jobben sin som lærer ved Eidsberg ungdomsskole i 1973 p.g.a. en norskprøve der Grotli i oppgaveformuleringen hadde uttrykt sterk kritikk mot USAs krigføring i Vietnam. Se Praxis nr. 38/1979, s. 18).

Det kan tenkes tilfeller der det vil være riktig å legge fram informasjon fra en enkelt kilde, for å provosere elevene til å tenke gjennom "vedtatte sannheter", for å aktivisere og engasjere elevene. Men i hovedsak må pargrollen være: Sveiver du opp en stensil hentet fra Klassekampen, bør det bringes motvekt fra

annet hold! Kjører du ut marxistiske analyser, sørg for å legge vekt på borgerlig-idealistiske synsmåter på det samme spørsmål!

For en overbevist marxist er ikke dette noe problem: Den vitenskapelige sosialismen tåler godt å bli holdt opp mot og prøvd mot borgerlige oppfatninger. Men for det mørkeblå kjerneborgerskapet er det sjølsagt en trussel at marxistiske synsmåter overhodet blir presentert for elevene. Overbevisningskraften i den dialektiske materialismen er nemlig så stor, særlig når den blir anvendt på konkret historisk materiale. Raseriet i angrepene fra anti-kommunistisk hold blir deretter.

EN UNDERVISNING SOM STILLER SPØRSMÅLSTEGN OG REISER PROBLEMER

Det må være et sentralt mål at en lærer gjennom undervisninga klarer å gi elevene et grunnlag for realistisk vurdering av viktige samfunns-spørsmål, på basis av flersidig informasjon der siktepunktet er å egge elevene til å tenke sjøl. Og der læreboka holder seg til de vedtatte sannheter, som ikke nødvendigvis er politisk nøytrale, bør læreren se det som en utfordring å supplere med ammunisjon fra eget arsenal. Det er ingen grunn for en venstreorientert lærer å være på defensiven på dette felt: Hvorfor unnlate å komme inn på marxismens statsbegrep når en holder på med Mjeldheims "Det politiske system" (Aschehoug 1973)? Selv om Mjeldheim ikke nevner noe om det..... Hvorfor unnlate å peke på at sosialismen har andre svar på lokalsamfunnets problemer enn det nåværende norske kommunesystemet? Det er statsvitenskap som skal bedrives, ikke terping av Mjeldheim, eller hur?

Likeledes, når Finn Holden i sitt kapittel om Sovjetunionen i "Mot vår egen tid 1920-45" temmelig ensidig bygger sin framstilling på anti-stalinistiske kilder (Conquest m. fl.), hvorfor da ikke peke på at Kinas Kommunistiske Parti har et helt annet syn på Stalin? ("30 prosent dårlige, 70 prosent bra sider"). Jeg mener ikke at en skal benekte Moskva-prosesser, likvidasjoner og andre maktovergrep - i den utstrekning dette faktisk forekom - men kanskje rette søkelyset mer mot motivene. Både hos Stalin og hans mange arge kritikere. Og metoden? Legg vekt på Holdens framstilling, kjør på ekstra med lydbåndopptak fra Skole-radioen 1975 (der professor Sannes får breie seg med sine vurderinger av Stalin), og sveiv opp som stensil og del ut til klassen side 3-6 av Oktober-brosjyren "Spørsmålet om Stalin" (som gjengir de kinesiske kommunistenes syn fra polemikken mot Krustsjov 1963). Er det "saklig"

og "upartisk" å framstille det som om den reservasjonsløse hyllingen av Stalin a la sovjetisk propaganda fra tidlig 50-tall er den eneste mulige motpol til den svartmalingen av Stalin og det han står for, som er utbredt oppfatning idag både på høyre og venstre fløy i politikken? Mer til poenget: Er det flersidig?

Det kan være grunn til å understreke at prinsippet om kritisk undervisning sjølsagt ikke bare innskrenker seg til de områder der elevene klart ser skillet mellom borgerlig og marxistisk tenkning, som i eksemplene trukket fram ovenfor. Ethvert samfunnsspørsmål bør håndteres kritisk og flersidig i undervisninga. Rustet med en materialistisk historieoppfatning og allmenn kjennskap til marxismens analyser på ulike felt, står en i realiteten sterkt med hensyn til muligheten av å drive kritisk undervisning: En undervisning som ikke er indoktrinerende men problemorientert og elevaktiviserende. Sjølsagt trenger en ikke være marxist for å klare å gjøre dette, men jeg tror likevel at lærere som hører hjemme på venstresida i norsk politikk allment har lettere for å se svakhetene i de eksisterende lærebøker, for å stille spørsmålstegn ved "vedtatte sannheter", for å legge opp undervisninga på en reelt flersidig måte. Rett og slett fordi venstreorienterte lærere i utgangspunktet står i opposisjon til de gjengse holdninger og verdier, slik de har nedfelt seg i lærebøkene, særlig i samfunnsfag.

ELEVAKTIVISERENDE METODER.

Virkningen av å legge opp til en kritisk, problemorientert undervisning er helt avhengig av de metoder en tar i bruk i timene. Å tro at det er nok å stille seg foran klassen og være "kritisk" - på en doserende måte - er en farlig illusjon. Elevene må aktiviseres, de må læres opp til å se de problematiske sidene ved et spørsmål gjennom sjølstendig arbeid og gjennom diskusjon med andre elever - og med læreren.

AKTUELLE SAMFUNNSSPØRSMÅL I UNDERVISNINGA

En samfunnsfaglærer bør absolutt ikke innskrenke seg til bare å holde seg til lærebøkene stoffvalg og emneliste. Dersom en skal fenge interessen hos elevene - og utvide deres kunnskaper om samfunnet - er det nødvendig å ta opp aktuelle emner i tida, drive såkalt

aktualisert undervisning. En kan f. eks. arrangere elevdiskusjoner i tilknytning til 21. august, 11. september, 8. mars og 1. mai - eller om andre temaer av interesse. Slike diskusjoner vil fra elevenes synspunkt kunne betraktes som løsrevne ekstraemner i undervisninga, på bekostning av "pensum". Læreren må derfor gjøre det klart for elevene at slike diskusjoner er en legitim del av undervisninga, som fyller en faglig og pedagogisk funksjon. Det bør heller ikke overdrives. Mange av de emnene en kunne være fristet til å ta opp på denne måten kan innarbeides i den ordinære historie- og samfunnskunnskapsundervisninga, der dette passer inn med progresjonen i fagplanene. Fordypningsemner er det jo også noe som heter. I valgfag som samtidsorientering og 2-timers historie (i tillegg til det ordinære kurs) er mulighetene til aktualisert undervisning store. Ellers er det min erfaring at "løsrevne ekstraemner" med fordel lar seg behandle i fast strukturerte diskusjonstimer, med forberedte innlegg fra to innledere, utnevning av ordstyrer og referent, alt på omgang i klassen. Dette systemet prøvde jeg i en samfunnsfagklasse skoleåret 1978/79, der vi gjennomførte ialt ti slike timer. Pultene dannet sirkel i klasserommet slik at alle satt slik at de kunne se hverandre. Sjel deltok jeg aktivt i diskusjonen, forsåvidt på lik linje med elevene, men med en rolle som mer gikk på å pense diskusjonen inn på nye spor når det skar seg eller stille provoserende spørsmål (dersom ingen andre gjorde det). Inn lederne, som fikk en time fri til å arbeide med temaet på biblioteket, ble plukket ut på basis av en slags "frivillig tvang". De fleste tok jobben frivillig, men det måtte litt press og overtalelse til i noen tilfeller. Tema og dato for diskusjonstimen ble fastsatt god tid i forveien, dels etter forslag fra elevene, dels fra meg.

Jeg gjorde det klart for klassen at dette fra min side var ment som en integrerende del av undervisninga i samfunnskunnskap, ikke som "kosetime". Emnet diskusjons- og møteteknikk ble ført opp på pensumlista som tilvalgsemer (se 1976-læreplan, Del 3a s. 70).

Emnene vi tok opp var helsepolitikken i Norge (i tilknytning til gjennomgåelse av Hanoa: "Sjukdom og sosial naud"), Chile (i tilknytning til 11. september), indoktrinering i skolen, atomkraft/elkraft, autoritær/fri barneoppdragelse (diskutert foran barneåret 1979). Vidaråaksjonen (diskusjon om offentlig ansvar og privat veldedighet i handicap-omsorgen i tilknytning til russens årlige aksjon), masseidrett/

eliteidrett, Kinas tre-verden teori (diskutert i tilknytning til gjennomgåelsen av Finn Holden: "Internasjonal politikk"), pornografi (diskutert på selve 8. mars), Melodi Grand Prix i Jerusalem (Palestinaspørsmålet tatt opp i tilknytning til denne mediabegivenheten). Etter omtrent ei uke ble skriftlig referat fra diskusjonene stensilert opp, del ut og lest opp til godkjenning/korrigerings av klassen.

I løpet av skoleåret ble også de viktigste formelle sider ved diskusjons- og møteteknikk gjennomgått for klassen, basert på ei Elingaard-bok av Jan P. Syse og "Tillitsmannen" av Einar Gerhardsen.

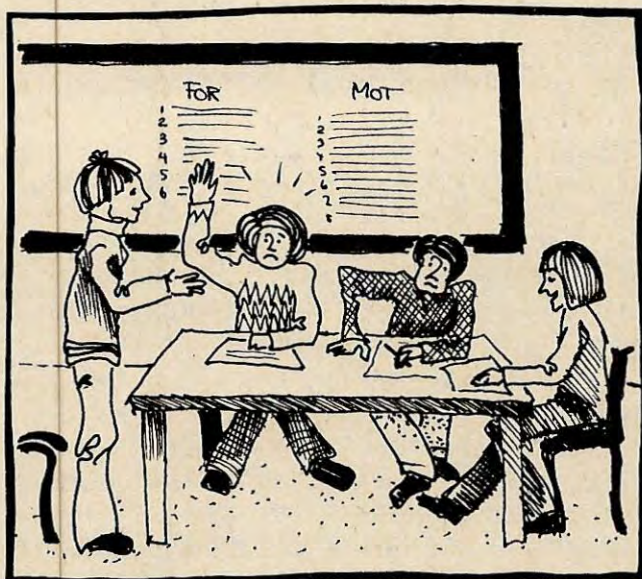
Jeg fikk inntrykk av at elevene likte disse timene. Mange ble aktivisert gjennom diskusjonene, som innledere, som ordstyrere, som referenter og - ikke minst - som debattanter. Sjel fikk jeg høve til å møte elevene på et mer jevnbyrdig plan enn ellers, noe jeg satte stor pris på.

GODE GRUPPEARBEID UTLØSER ELEVENES BYGGENDE KREFTER!

Den sentrale form for elevaktiviserende undervisning er uten tvil gruppearbeidet. Det kan enten strekke seg over en time eller to, eller det kan dreie seg om langvarige prosjekt-arbeider. Denne typen krever mye av læreren i form av grundig forberedelse og god tilrettelegging av arbeidsforholdene under gjennomføringen. Det krever også motiverte og våkne elever. Erfaringsmessig bør det ikke være mer enn 3-4 deltakere i hver gruppe. Gruppen må få arbeide med skikkelige problemstillinger ut fra et gjennomtenkt utvalg av lærestoff, variert tilleggslitteratur som går dypere ned i problematikken enn det en kan vente av ei vanlig lærebok. Aktiv rettleiing fra lærerens side under arbeidsfasen er en nødvendig forutsetning for vellykket resultat. Det er også min erfaring at krav om produksjon av gode, oppsummerende stensiler virker målrettende og disiplinerende på arbeidet i gruppene. Videre må det legges vekt på engasjerende framføring av resultatet av gruppearbeidet med aktiv medvirkning fra alle gruppedeltakerne. Det bør også være rikelig tid til kritikk og diskusjon mot slutten av timen. (Opplegget for kortvarige gruppearbeid må sjølsagt bli enklere).

Dersom en har brukt krefter i 1. og 2. klasse på å drille inn riktig studieteknikk (understreking i bøkene, notater fra tavla, forsiktige forsøk med mindre ambisiøse gruppearbeid), kan en vente en rik høst i 3. klasse. Da er elevene 18-19 år gamle og har et langt bedre grunnlag for sjølstendig vurdering enn

på de lavere klassetrinn. Skoleåret 1978/79 gjennomførte jeg således fire større prosjektarbeider i historieundervisninga i 3. klasse ved Lørenskog videregående skole: Kvinnehistorie (40 timer) og Norsk mellomkrigstid (30 timer) i ei valgfagsgruppe, Imperialisme 1870-1914 og Norge under 2. verdenskrig (2-3 uker hver i en vanlig historieklasser. Også i de andre klassene jeg hadde, brukte jeg mye gruppearbeid som metode. Det kan være på sin plass å minne om at flersidighet er et prinsipp som også må anvendes i spørsmål om valg av metoder: En skal ikke ensidig kjøre på gruppearbeid, klassesdiskusjoner og individuell fordypning. En lærer bør variere med vanlig klasseundervisning (spørsmål/svar, samtale), lærer- eller elevforedrag, film, lydbånd, ekskursjoner - bare for å nevne noe. Balansepunktet må finnes, særlig hvis en skal gjøre seg håp om å få elevene med seg. Og gravalvoret må ikke få ta overhånd: Medmenneskelig varme og humor er tillatt, også for den venstreorienterte lærer.

STORT PENSUM OG EKSAMENSPRESS?

Mange lærere har motforestillinger mot å satse for mye på gruppearbeid og andre former for fordypning. Det vises til tidspresset i samfunnsfag: et stort pensum skal gjennomgås på kort tid. Det kan være riktig nok at for eksempel historiefaget har for få timer i forhold til det som hadde vært ønskelig. Men argumentet reflekterer en akterutseilt holdning til hva som er god pedagogikk, eller i det minste manglende kjennskap til de muligheter som nå har åpnet seg ved overgangen til ny struktur.

Jeg viser til 1976-læreplanen, Del 2 side 102, der det uttrykkelig slås fast at historien fram til 1870 skal leses dels som fordypning,

dels som oversikt, og ikke minst: For tidsrommet etter 1870 må også "den enkelte klasse eller elev ha mulighet til å velge enkelte emner til fordypning og gå lettere over andre". Dette er nærmere utdypet i rundskriv nr. 96/1977 fra Rådet for Videregående Opplæring, der det slås fast: "Prinsippet om veiledende fagplaner gjør at en ikke lenger behøver å lese lærebøkene fra perm til perm". I klartekst betyr det at en kan velge ut deler av læreverket som fordypning og føre dette opp på pensumlista. "Faglærer utarbeider oppgavene til muntlig eksamen", heter det videre i rundskrivet, og "sensor kan bare kreve eksaminasjon i det stoffet som er oppgitt i pensumoversikten".

Stort pensum og eksamenspress kan altså ikke brukes som påskudd til å motarbeide bruken av elevaktiviserende undervisningsmetoder. Fordypning er målet, gruppearbeid middelet, hardhendt nedskjæring av rammapensumet forutsetningen. Alt dette i klar overensstemmelse med de offisielle retningslinjer for historiefaget i skoler med ny struktur idag.

HVA EN KAN OPPNÅ MED GRUPPEARBEID

Gruppearbeid har uten tvil en viktig pedagogisk verdi. For den venstreorienterte lærer, som gjerne vil få fram marxistiske synsmåter som motvekt mot høyreslagside i lærebøkene, innebærer dessuten gruppearbeidsmetoden klare sikkerhetsmessige fordeler: En slipper å stå foran klassen og dosere marxisme. I stedet tilrettelegges arbeidet i grupper slik at elevene blir penset inn på å vurdere de samme marxistiske synsmåter sammenholdt med de gjengse borgerlige oppfatninger.

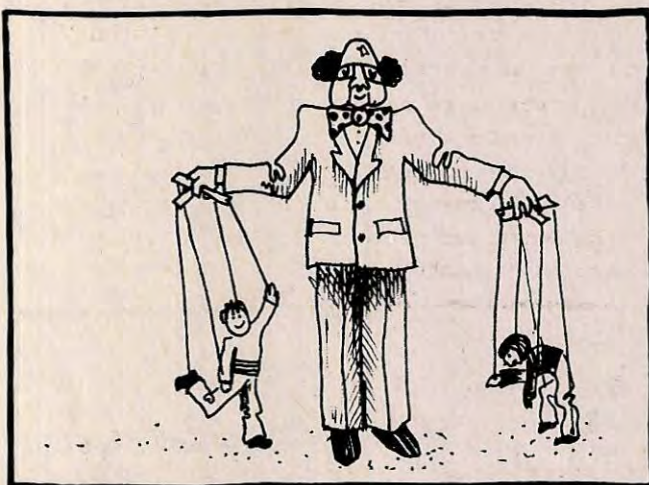
Det er en klar forutsetning for denne strategien at en sørger for flersidig sammensetning av den tilleggslitteraturen som tilbys elevene (eventuelt vurdert sammen med læreboka). Men på den måten kan en også oppnå en god del. I løpet av skoleåret 1978/79 gjorde jeg således elevene mine i 3. klasse kjent med stoff fra artikkelen "Frigjøring av kvinnene" (Røde Fane nr. 6/1976), Lenin: "Imperialismen som kapitalismens høyeste stadium" (Ny Dag), Hans Fredrik Dahl: "Fascismen i Norge 1920-40" (Kontrast 1966), Ottar Strømme: "Den hemmelige hæren" og Terje Valen: "De tjente på krigen" (Oktober), artikkelen "Seks myter om okkupasjonen" (Kontrast 1971).

Det kan være grunn til å understreke at innslagene nevnt ovenfor kvantitativt sett utgjør en mindre del av den totale mengde lærestoff brukt i undervisninga (og at det fordeler seg på to ulike klasser). Allikevel: Elevene

POLITIKK I SKOLEN

blir gjort kjent med synsmåter fra venstresida i norsk politikk, og dette blir vel å merke gjort på grunnlag av sjølstendig tilegning fra elevenes side, med muligheter til å sammenholde lesninga av disse "venstrevridde" skrifter med borgerlige framstillinger om emnet.

Høyrekreftene vil muligens innvende at gruppearbeid brukt på denne måten er "pedagogisk tilrettelagt indoktrinering". Dette må skarpt avvises. Forsvaret for å slippe elevene løs på egen hånd på flersidige undervisningsopplegg av den karakter jeg her har beskrevet, er nøyaktig det samme som tillater læreren å balansere borgerlige mot marxistiske synsmåter. Det har ingenting med begrepet indoktrinering å gjøre.

FORHOLDET TIL ELEVENE: FLEKSIBILITET OG STYRING

Forholdet til elevene er av vesentlig betydning for den venstreorienterte lærer. En er nødt til å ha støtte i nærmiljøet, en må sørge for ikke å bli stående aleine. Kjører en ut dristige opplegg må en regne med motstand, også fra enkelte elevers side. De representerer etter sin sosiale bakgrunn et utsnitt av den norske befolkning. Og hva allmennfaglig studieretning på videregående skole angår, er det helt klart sosial slagside i retning det solide borgerskap. Ungdom fra arbeiderklassen er klart underrepresentert. (Og elevene er langt fra aleine om å hygge seg med lærerens stensiler - foreldrene følger også ofte med).

Når læreren har sterke faglige og pedagogiske synspunkter som han gjerne vil få elevene med på, må metoden være å overtale, argumentere og motivere - ikke presse på elevene ferdigsydde opplegg uten diskusjon. 1976-læreplanen legger stor vekt på at "elevene må få en viss frihet i valg både av lærestoff og arbeidsmåte", og at "elevene i en viss grad trekkes inn i planleggingsarbeidet" (Generelle del s. 41 og 43).

Læreren bør vise varsomhet i å bruke for sterkt press her og heller oppmuntre elevene aktivt til å komme med ideer og forslag (også etter at arbeidet er kommet i gang). Korrigering av feilaktig atferd må det alltid være åpning for. Det gjelder sjølsagt også den venstreorienterte lærer.

Når dette er sagt, vil jeg samtidig ta avstand fra den undervisningsstilen som lar elevene få gjøre hva de vil omtrent. Å være progressiv betyr ikke det samme som å åpne for anarkitilstander i klasserommet. Fasthet og styring er en nødvendighet, som elevene faktisk også setter pris på. Læreren plikter å sette opp klare rammer for et arbeid og gi elevene impulser for helhetsvurdering, linjer og sammenhenger i det stoffet en har framfor seg. Stikkordmessig kan dette punktet oppsummeres slik: En lærer bør i sitt forhold til elevene kombinere åpenhet og vilje til å lytte med bevisst styring. Det er til sjunde og sist læreren som i kraft av sin faglige og pedagogiske bakgrunn står ansvarlig for det som foregår i hans timer.

HVA MED SAMFUNNSFAGUNDERVISNINGA I UNGDOMSSKOLEN?

Mulighetene for å drive kritisk undervisning er størst i den videregående skolen, da elevene der har nådd et visst modningstrinn. Sjøl har jeg ingen erfaring fra undervisning i ungdomsskolen, men jeg vil peke på at Mønsterplanen for grunnskolen i og for seg har de samme prinsippformuleringene som de vi finner i 1976-læreplanen for den videregående skolen. I hovedsak mener jeg derfor at prinsippene for kritisk undervisning også lar seg anvende på ungdomsskoletrinnet, med det forbehold at en sjølsagt må tilrettelegge det hele på et enklere plan, ta hensyn til at det dreier seg om elever i lavere aldersgrupper som mangler de nødvendige rammekunnskaper til å ta sjølstendig standpunkt på samme måte som 18-19 åringer.

KONKLUSJONER.

Systematisk anvendelse av de undervisningsmetoder og -prinsipper som jeg har drøftet i de foregående kapitler, vil etter min mening sette læreren i stand til å nå en helt sentral målsetting for undervisninga i samfunnsfag: Muligheten til å tilføre elevene en spørrende og kritisk holdning overfor det lærestoff som formidles, vilje og evne til

å tilegne seg detaljkunnskaper og til å sette disse inn i en helhetsramme. Kort sagt: Elev-ene lærer noe. En lærer vil aldri ha rett til å påstå at han fungerer progressivt i undervisninga dersom han ikke tar jobben på alvor, dersom han ikke evner å tilføre elevene den kombinasjonen av konkret viten og perspektivrikdom som kjennetegner all sann innsikt i samfunnsspørsmål.

Ingen vil vel egentlig ha noe å innvende mot et slikt synspunkt. Det står allikevel i motstrid til en del moteslagord som er blitt fremmet i vår tid, om at det er ikke så farlig med detaljkunnskapene bare en har den store "oversikten", at det viktigste for elevene er "å lære for å lære". Dette må avvises som det det er: Hule fraser for å skjule kvalitetssenkning på undervisninga. Rød Valgallianse har tatt konsekvensen av dette, og "krever at kvaliteten på utdanning høynes ved å legge vekt på faktiske kunnskaper og kombinasjon av teoretisk og praktisk kunnskap" (sitert fra RV's program for 1979). Dette betyr sjølsagt ikke at en skal forfalle til mekanisk pugg. Men en skal kreve noe av elevene, gi dem utfordringer - oppgaver som de kan vokse med og utvikle seg på.

HVEM ER DET SOM DRIVER INDOKTRINERING?

En vesentlig målsetting for undervisninga - også ifølge fagplanene - er å bidra til å skape interesse, aktivitet og engasjement hos elevene i tilknytning til de emner en tar opp. Disse "engasjementsverdiene" fremmer læreren best dersom han sjøl legger for dagen entusiasme overfor temaene som skal behandles, samtidig som han inntar en kritisk holdning til det lærestoff som formidles, og motiverer elevene i samme retning. Den gamle skolen ble ofte anklaget - med rette - for å oppmuntre til ensidig tenkning ut fra gitte premisser for å finne fram til "fasitsvar", gold begrepsdrill med hensynet til eksamen som viktigste drivkraft. Og mange elever spilte villig med, men karakterspøkelset hengende over hodet. En slik undervisning har åpenbart en indoktrinerende funksjon, på det bestående samfunns premisser. Det er ei dødslinje for venstreorienterte lærere å gi seg ut på noe tilsvarende, selv om premissene for hva som er "riktig tenkning" skulle velges ut aldri så progressivt og bra.

Dette er en dødsdømt form for pedagogikk, selv om den nok fortsatt lever videre innen visse kretser. Og som reformpedagogen Olav Storstein så treffende har sagt det: "Konservative lærere kan praktisk talt agitere alt hva de

orke uten å komme i konflikt med noen lov eller noe reglement - konservative meninger er nemlig ikke politikk, det er snarere pensum!" (sitert fra "Fremtiden sitter på skolebenken", Tiden 1946, s. 154). Fortsatt finnes det vel eksempler på hvordan enkelte lærere med mørkeblå livsoppfatning helt usjenert doserer ensidig borgerlige oppfatninger overfor elevene, i trygg forvisning om at få vil reagere noe på det.

En lærer som ønsker å fungere progressivt i undervisninga derimot, må bevisst bruke en flersidig problemorientert tilnærningsmåte overfor elevene. De må aktiviseres og engasjeres. En må i all sin ferd legge vekt på å oppmuntre elevene til å tenke på tvers av gitte premisser, fremme sjølstendig tenkning og kritisk vurderingsevne. Kort sagt: En undervisningsstil som tar sikte på å utløse fantasi og skaper- evne. Marxismens synspunkter taper ikke på dette, snarere tvert imot. En slik undervisning har åpenbart samfunnsomformende perspektiver: Det fremmer modningsprosessen hos elevene og motvirker sløv tilpasning til oppleste og vedtatte "sannheter".

KAN EN LÆRER FUNGERE PROGRESSIVT I UNDERVISNINGA?

Angrepene på "venstrevri" og påstått "marxist-leninistisk indoktrinering" vitner først og fremst om en mangelfull forståelse av hva kritisk undervisning egentlig er. En undervisning som tar læreplanene på alvor, som er flersidig og elevaktiviserende eller rett og slett fag-

lig og pedagogisk forsvarlig, burde ikke bli gjort til gjenstand for en slik mistenkelig-gjøring. Søkelyset burde heller rettes mot lærere som bruker høyrevridde lærebøker ukritisk, som doserer "fakta" breddfulle av innbygde holdninger og verdier uten å bringe motforestillinger, som hovedsaklig benytter seg av elevpassiviserende undervisningsmetoder. Det er etter min mening grunn til å framsette den tese at faren for ensidig, ja rett ut sagt indoktrinerende undervisning, er atskillig større på helt andre hold enn blant lærere som hører hjemme på venstresida i norsk politikk.

Allikevel viser det seg at det er venstreorienterte lærere som blir angrepet. Dette er en situasjon som ikke kan aksepteres. Reaksjonens rasende angrep på den kritiske undervisning må slås tilbake og avsløres som det er: usaklig, misvisende og kokt ihop på reint høyrevridde politiske premisser. Den kritiske undervisning skulle tåle en slik konfrontasjon: prinsippene for den har forlenget holdt sitt inn-tog i lover og læreplaner. Egentlig dreier det seg altså ikke om å flytte grenser, men om å rykke fram og besette posisjoner som allerede

står åpne på papiret, men som en del folk viker tilbake for i praksis med tanke på konsekvensene (hets, forfølgelse, ubehageligheter). Men altså: Det er fullt mulig å fungere progressivt i undervisninga dersom en bare utnytter mulighetene innenfor de rammer lov, reglement og læreplaner setter. En undervisning som er faglig-pedagogisk forsvarlig kan utmerket godt fungere progressivt politisk. Det faglige går hånd i hånd med det politiske.

Morgendagens skole skapes i dag. Det er uholdbart å sette seg ned å vente på at en skole for folket skal komme flytende på ei fjøl idet sosialismen er innført. Allerede innenfor dagens kapitalistiske samfunn er det en hel del en kan gjøre i kampen for å endre skolens innhold i samsvar med arbeiderklassens interesser. Dette gjelder også den enkelte lærer. Ikke minst bør vi alle være med på å hjelpe til med å lempe de siste rester av den reaksjonære pedagogiske filosofien bak den borgerlige katesterskolen over på historiens skraphaug, der alle reaksjonære og feilaktige ideer før eller seinere havner.

HALFDAN KARLSEN.

"FREMTIDEN SITTE PÅ SKOLEBENKEN" — OLAV STORSTEIN.

Hva faren for at læreren skal misbruke sin stilling til å drive partipolitisk propaganda angår, så kan en svare en hel rekke ting. Det første og kanskje noe lettkjøpe svaret er at under de vanlige forhold kan en skolemester som ønsker det, drive all den propaganda han eller hun lyster, om de bare farer fram med list og lempe. Og det blir gjort og har blitt gjort i rikelig monn, i historietimene, i geografi og i morsmål, for ikke å snakke om et fag som religion med morallære, hvor en faktisk kan få smuglet inn så megen livsanskuelse, og dermed et så kraftig grunnlag for politisk stillingtagen, som fagets timetall overhodet tillater. Konservativ lærere kan praktisk talt agitere alt hva de orker uten å komme i konflikt med noen lov eller noe reglement - konserva-

tive meninger er nemlig ikke politikk, det er snarere pensum! Som allerede nevnt er selve mangelen på politisk opplysning og ordskifte i og for seg et grunnlag for konservatisme - ja, likegyldigheten kan i en gitt situasjon bli springbrett for reaksjonære bevegelser. Problemet er altså i første rekke de radikale lærernes holdning, og det er angsten for hva de kan finne på å smitte elevene med, av meninger og kunnskap, som hittil mest har bidradd til å gjøre politikk i skolen tabu.

Olav Størstein

(fra "fremtiden sitter på skolebenken", Tiden forlag 1946, s. 153-54).

En annen innvending mot "politikk i skolen", er meget tungtveiende og respektabel, nettopp fra et demokratisk synspunkt. Den går ut på at læreren kunne misbruke sin makt og drive partipolitisk propaganda. Den faren foreligger naturligvis. På den annen side er faren for folkestyret langt større og mer alvorlig hvis den oppvoksende ungdom går ut i livet uten kunnskap om de stridende meninger i de store politiske spørsmålene, uten noe kjennskap til de partiene hvis kamp om menneskene og makten gir demokratiet liv og utviklingsevne, uten noen interesse for slike saker eller øvelse og lyst til selv å ta standpunkt og være med. Det livsfarlige for folkestyret er nettopp dette at en stor del av ungdommen lider av en slags politisk ungdomssløvsinn, politikk er kjedelig, politikk er "partikjekl": Denne innstillingen og stemningen er finfin grobunn for reaksjon og reaksjonære strømninger. Er den til stede

og utbredt i massene, da er det bare å svinge den store, imponerende taktstokken og la hele hornmusikken smelle i med de gamle ildnende marsjmelodiene - de gamle fengende frasene - og du skal se disse massene setter seg i bevegelse, ordner seg, marsjerer, dit mannen med stokken fører dem! Det er en lumsk og meget effektiv form for politisk virksomhet å gjøre massen politisk uvitende og likeglad; for de reaksjonære og i bunn og grunn antidemokratiske kreftene i et folk er dette den lønnsomme, stillferdige linjen som fører fram, den er dessuten uklanderlig, upartisk, den likner en demokratisk linje.

O l a v S t o r s t e i n

(fra han tilbakevisning av innvendinger mot "politikk i skolen" i "Fremtiden sitter på skolebenken", Tiden forlag 1946, s. 151-52).

Flere og flere unge er nå under utdanning største delen av ungdomstida. Dermed kan en systematisk indoktrinering av elevene i det bestående samfunns verdier fortsette til langt inn i ungdomsåra. Utdanningspolitikken på videregående trinn er også i stor grad uttrykk for en tilpasning til næringslivets behov for arbeidskraft. Men ressursene som brukes til utdanning er skapt av arbeidsfolks felles innsats. Derfor må kampen for arbeiderklassens sosiale og økonomiske interesser også bli en kamp for at utdanning skal formidle arbeidsfolks kultur og en samfunnskritisk holdning.

S o s i a l i s t i s k V e n s t r e p a r t i

(Punktet om "Utdanning i arbeidsfolks tjeneste" i arbeidsprogrammet fra 1975).

Høyre misbruker misnöyen med den sosialdemokratiske skolepolitikken til å kreve mer borgerlig autoritet i skolen, mer konkurransepress, mer borgerlig disiplin og mer borgerlig ensretting...

...RV krever at kvaliteten på utdanning høynes ved å legge vekt på faktiske kunnskaper og kombinasjon av teoretisk og praktisk kunnskap...

...RV kjemper for å fjerne lærebøker med ekstremt reaksjonært innhold og krever økt adgang til å undervise om arbeiderklassens interesser og tradisjoner.

R ö d V a l g a l l i a n s e

(utdrag fra punktet om utdanningspolitikk i programmet fra 1979).

FRÅ LIBERTAS-kampanjen i 1973:

"Sosialister, kommunister, marxist-leninister kan bli enda farligere fremover, hvis de ikke imøtegås og stoppes på de områder hvor de kan få helt utslagsgivende effekt. Vi sikter til undervisningsvesen og massemedia.

Vi må intensivere vårt engasjement på disse fronter og vil nedsette:

- arbeidsgrupper for barnehaver og grunnskoler,
- arbeidsgrupper for høyere skoler,
- arbeidsgrupper for universiteter og høyskoler.

Gruppene skal innhente opplysninger, kartlegge forholdene og gjøre offentligheten kjent med infiltrasjon, nedbrytende virksomhet og propaganda fra marxist-leninister, kommunister og sosialister.

Myndighetene vil bli kontaktet i de tilfeller hvor det ansees hensiktsmessig og nødvendig.

Vi appellerer til alle lesere av dette brev om å gi oss opplysninger og redegjørelser som vil være av verdi for vårt arbeide."

- brev datert 20. oktober 1973 som Libertas sendte til pressen og 5000 næringsdrivende.

Den 12. sept. 1978:

Fremskrittspartiets avis
„Fremskritt“ har som hoved-
oppslag på første side:

(FORMINSKET)

Fremskritt

Nr. 36
12. sept. 1978
4. årgang
Fremsendes og utdeles
som dagsavis

Lørenskog videregående skole:

Lektor underviser i KLASSEKAMP

Lektor Halfdan Karlsen ved Lørenskog Videregående Skole har nå gått over streken når det gjelder marxist-leninistisk indoktrinering i skolen. Karlsen underviser i historie valgfag og har som «hjelp» i undervisningen i «Kvinnehistorie» lagt opp et pensum som kort og godt kan karakteriseres som en håndbok i revolusjon. Pensum består av ialt 52 sider utdrag fra fire bøker/tidsskrifter.

Dette er pensum i kvinnehistorie i Halfdan Karlsons klasse:

1. «Hvordan oppsto kvinneundertrykkninga?» (Fra «Røde Fane» nr. 6/1976, utgitt av AKP (m-l).)

2. Artikkel om «Kvinnebevegelsen» (Fra Arbeidernes Leksikon, Pax Forlag 1975).

3. «Kvinner i alle länder» (En antologi utgitt av Gidlunds Förlag i Sverige 1974. (Bla. kapitlene om Kvinnekamp og Kvinnefronten.)

4. «Frihet, Likhhet, Søsterskap» (Aschehoug 1973.)

Felles for alle disse utdragene er at de har et markert sosialistisk / kommunistisk tilsnitt. De måner alle til kamp, revolusjon, vold og våpen. Motforestillinger mot disse fremgangsmåtene blir ikke presentert.

Halfdan Karlsen har selv sammensatt pensum.

Med dette begynte „Fremskrittssaka.“
Vi bringer presseklipp

LØRENSKOG VIDEREGÅENDE SKOLE:

Lektor underviser i klassekamp!

Her er noen eksempler på hva norske skoleelever skal lære idag: «For å få et skikkelig innblikk i opphavet til kvinneundertrykkinga kommer en ikke utenom et studium av artikkelen til Engels om «Opphavet til familien, privateiendommen og staten». Dessuten må en studere de andre marxist-leninistiske klassikerne.... Marxismen-Leninismen-Mao Tse Tungs tenkning er et skarpt våpen for å forsvare riktige standpunkter og nedkjempe de feilaktige».

«Kapitalismen fører videre den utviklinga som har foregått under de tidligere utbyttersystemene. Kvinneundertrykkinga fortsetter.... Den (kapitalismen, red's anm.) opprettholder dermed den underlegne stillinga kvinnene har hatt i samfunnet siden privateiendommen, utbyttinga og klasseundertrykkinga opsto for flere år siden».

«Uten en omfattende revolusjon vil kvinneundertrykkinga opprettholdes».

«Arbeiderfamiliene er også utsatt for monopolenes plyndringer gjennom fastsettelse av monopolpriser. Både produksjons- og handelsmonopolister skruer opp prisene og skaffer seg ekstraprofitt på arbeiderklassens bekostning».

SKATTEBETALERNE OG ELEVENE BETALER

Denne form for «undervisning» drives helt åpenlyst av lektor Halfdan Karlsen. Han får samfunnet til å betale ham for å lære elevene hvordan samfunnet skal rives ned. Elevene selv er også med på å betale. Utdragene er nemlig kopiert opp på en fotostatkopieringsmaskin, og elevene må selv betale for hver eneste kopi.

TILLEGSPENSUM FOR GRUPPEARBEIDE

Lektor Halfdan Karlsen har også organisert gruppearbeide. En gruppe skal ta for seg «Marxistmens klassikere». Pensum her er «Familien» av

Friedrich Engels, «Feministstrørelsens och arbetarkvinnornas innsatser i klasse kampen» av Alexandra Kollontay, og «Kvinnan och revolutionen» av Clara Zetkin. Et «nyttig supplement» for den gruppen som skal arbeide med «Emner fra norsk kvinnebevegelse» er «Kvinner og Klassekamp», ved Harriet Clayhills.

LEKTOR KARLSEN MANGLER NØDVENDIGE KVALIFIKASJONER

Lektor Olav Hoaas vil nå bli frattatt fra sin stilling ved Stokmarknes Videregående Skole. Hoaas påstår at det er en ren bløff at tyskerne henrettet seks millioner jøder under krigen. Det er opplagt at han med en slik oppfatning røper en så stor mangel på kjennskap til historiske fakta at han ikke er kvalifisert til å undervise. Lørenskog Videregående Skole har ca. 800 elever. «Karlsen bør ikke fritas fra sin stilling,» ut-

taler en av disse. «Men ved å legge opp pensum i kvinnehistorie på denne måten, avslører også han manglende kvalifikasjoner.

— Lektor Halfdan Karlsen er en ganske alminnelig m-l'er. Han legger inn sine egne politiske oppfatninger i undervisningen gang på gang. Karlsen mangler tvisyn og toleranse. Pensum i «Kvinnehistorie» er lagt opp så snevert at han med all ønskelig tydelighet beviser sin politiske trangsynhet. Karlsen er ikke skikket til å undervise, og bør derfor gå av, sier eleven.

SKOLENS LEDELSE IKKE INFORMERT

På henvendelse fra Fremskritt, opplyser skolens rektor, Oddmund Nyberget at han ikke har kjennskap til at lektor Karlsen har lagt opp AKP (m-l)'s tidsskrift «Røde Fane» i pensum.

— La meg likevel få tilføye at jeg synes elevene burde ha tatt kontakt med meg før de gikk til

pressen med dette, fortsetter Nyberget, som for øvrig kan opplyse at lignende tilfeller har fremkommet ved skolen tidligere, og at man da kan ha klart å ordne saken med vedkommende lærer uten store vanskeligheter.

ET ALMINNELIG FENOMEN?

Er Halfdan Karlsen et enkeltstående fenomen i det norske skoleverket, eller finnes det slike eksempler også fra andre skoler?

Sikkert er det ihvertfall at AKP (m-l) har spredt sine folk og at disse sjelden eller aldri lar sjansen gå fra seg til å blande sine egne, snevre partipolitiske interesser inn i undervisningen. Det kunne være interessant å få rede på tilsvarende eksempler fra andre skoler.

På side 3
i samme
avis:

FREMSKRITT RETTER "Fremskritt" retter den 19.9.78:

Ved en ombrekningssfeil ble Fremskrittets kilde i saken om lektoren ved Lørenskog Videregående Skole tillagt to motstridende uttalelser. I teksten i forrige ukes avis står det:

«Lørenskog Videregående Skole har ca. 800 elever.» «Karlsen bør ikke fritas fra sin stilling», uttaler en av disse, «men ved å legge opp pensum i kvinnehistorie på denne måten, avslører også han manglende kvalifikasjoner.»

.....«Karlsen er ikke skikket til å undervise, og bør derfor gå av», sier eleven.

Meningen var at de to siste setningene ikke skulle være med. Eleven mente at Karlsen er skikket til å undervise, og bør ikke bortvises fra sin stilling. Elevens og Fremskrittets intensjon med reportasjen er ikke å fremsette et mistillitsvotum mot Karlsen, men kun å rette skarp kritikk mot ham.

red.

SAMME DAG SOM "FREMSKRITT"S GROVE ANGREP STOD OVER HELE FØRSTE SIDE, BLE HALFDAN KARLSEN OPPRINGT AV JOURNALISTER FRA DAGBLADET OG AKERSHUS ARBEIDERBLAD OG BEDT OM Å KOMMENTERE SAKEN:

NR. 211 — DAGBLADET, ONSDAG 13. SEPTEMBER 1978

Lektor Halfdan Karlsen.

Av Frode Christiansen

■ ■ — Jeg underviser uten å presentere stoffet med slagside. A sammenlikne meg og innholdet i min undervisning med det lektor Hoaas har bedrevet, finner jeg direkte usmakelig, sier lektor Halfdan Karlsen ved Lørenskog videregående skole til Dagbladet. Lektor Karlsen er i siste nummer av bladet «Fremskritt», hvor Fremskrittspartiets Carl I. Hagen er ansvarlig redaktør, anklaget for å drive marxist-leninistisk indoktrinering i sin undervisning.

Lektor Karlsen forteller videre: — I historie valgfag som er to timer i uka utover den ordinære historieundervisning, og hvor elevene frivillig kan velge å delta, er undervisningen lagt opp slik at man kan fordype seg i bestemte temaer innenfor den historiske tidsepoke man ellers behandler i historieundervisningen. I dette tilfellet er temaet kvinnekamp, og elevene har selv vært med på å bestemme nettopp dette emnet.

— Og i de to timene i uka det dreier seg om kvinne-

kamp, dytter du ifølge «Fremskritt» en mengde AKP-synspunkter på elevene?

— Det er feil. Det som er riktig er at jeg også har funnet brukbart stoff om dette tema iblant annet Røde Fane. Men vi bruker selvsagt også kilde-materiale fra en rekke andre blader, bøker og skrifter — og med en ganske annen politisk farge enn hva Røde Fane har. Det må være klart at det er umulig å undervise i kvinnekamp uten å berøre klassekampen, og jeg kan ikke se noe galt i det. Elevene orienteres om forskjellige synspunkter, og pådyttes intet. Jeg kan godt forstå at man kan være uenig i at Røde Fane brukes i undervisningen, men det er en helt annen diskusjon.

«PERSONFORFØLGELSE»

— «Fremskritt» sammenlikner deg med lektor Olav Hoaas i Stokmarknes, og den tendensiøse undervisning han har bedrevet når det blant annet gjelder nazistenes opp-treden under siste krig?

— Et slikt angrep finner jeg direkte usmakelig. Og det grenser til personforfølgelse å trekke slike slutninger. Lektor Hoaas er på ingen måte noen parallell til meg i så måte. Han beveger seg på kant av norsk lov og regelverk for skoleverket. Det gjør ikke jeg.

— Da jeg ble gjort oppmerksom på artikkelen i «Fremskritt», tenkte jeg først å hoppe bukk over det hele.

Det er tydelig at man har sett rødt fordi man blant undervisningsmaterialet har funnet fram til kilder som står m-l-bevegelsen nær. Men hvorfor skal ikke slikt kunne presenteres som ethvert annet synspunkt? Man blir noe fortvilet. Det angrepet jeg først hadde tenkt ikke å ta så særlig alvorlig, ser jeg nå stadig mer på som litt av et frontalangrep. Det bedrer ikke forholdet at den usaklige og usmakelige kritikken er framsatt til og med før vi har kommet skikkelig i gang med undervisningen i fordypnings-temaet kvinnekamp. Hva vi er ute etter, er kort og godt å gjennomgå kvinnebevegelsens utvikling og historiske bakgrunn i Norge — og å drøfte den. Verken mer eller mindre.

— Du står selv AKP (m-l) nært?

— Først av alt, jeg bruker ikke skolen til å preke noen spesiell politisk religion. Ellers kan jeg ikke nekte for at du er inne på noe med ditt spørsmål. Men man er ikke uten videre medlem av en slik bevegelse fordi om man presenterer også synspunkter som ligger litt til venstre for Arbeiderpartiets. Jeg reagerer ganske sterkt mot at så mange mennesker tydeligvis for enhver pris skal henge merkelapper på andre — putte dem i spesielle båser.

INGEN KLAGER

— Det er klart, om jeg hadde opptrådt som en AKPer i undervisningen, ja da ville saken stilt seg ganske annerledes alvorlig. Men det har jeg ikke gjort, sier lektor Karlsen.

— Rektor Oddmund Nyberget, hva har De å si til angrepet på lektor Karlsen?

— For det første, jeg har som skolens leder ikke mottatt noen som helst klage på lektor Karlsens opplegg til undervisning om det spesielle tema som i dette tilfelle er aktuelt. Og en slik klage vil være nødvendig om det fra skolens side skal bli sett nærmere på saken. Hvis det er noen som har noe å utsette på Karlsens undervisning, bør de komme til skolens ledelse i stedet for å løpe til pressen.

— Mer konkret om denne saken, og for eksempel det at lektor Karlsen bruker blant annet Røde Fane i sitt undervisningsopplegg?

— Dette har jeg vanskelig for å si noe bestemt om. Jeg kjenner ikke så godt til materialet som foreligger om dette emnet, men vil tro det er begrenset. For øvrig er det vel klart at det i første rekke er vestresida i norsk politikk som har produsert stoff om dette temaet.

Lørenskoglektor henges ut i avisa Fremskritt:

Av Tore Holtet

— Jeg driver undervisning, ikke marxist-leninistisk indoktrinering, fastslår Halfdan Karlsen, som bare klør seg i hodet over Fremskritts artikkel.

Usaklig og misvisende!

— Usaklig. Misvisende. Dette skyter langt over mål!

Lektor Halfdan Karlsen er sterkt forbitret over tirsdagens hovedoppslag i avisa Fremskritt — organet for Fremskrittspartiet, hvor det fastslås med feite typer: «Lektor underviser i klassekamp». Det påstås at han driver med marxist-leninistisk indoktrinering i skolen, og hans pensum i temaet «Kvinnehistorie» karakteriseres som en håndbok i revolusjon.

— Jeg synes det er trist å registrere at et ærlig forsøk på å gi elevene saklig kunnskap om kvinnehistorie — et lenge neglisjert tema i norske skolebøker — blir møtt med en slik negativ reaksjon. Jeg driver med undervisning, ikke indoktrinering! sier Karlsen til AA/RR

Det er ingen smålige beskyld-opplegg for historie som valgfag. ninger den høyreorienterte avisa Det er to timer som kommer i til- «Fremskritt» kommer med. legg til fem timers historieunder- «Lektor Halfdan Karlsen ved visning i uka. Det eksisterer ikke Lørenskog Videregående Skole noe pensum, og læreren legger har nå gått over streken når det opp hvert tema i samarbeid med gjelder marxist-leninistisk indok- elevene.

trining i skolen» fastslås det. Når det gjelder artikkelen i øverst på første side. Det trekkes Røde Fane, som klassen legger fram fire utdrag som har «et mar- opp, dreier det seg om et marxist- kert sosialistisk/kommunistisk tisk syn på kvinneundertrykking

tilsnitt». 1. «Hvordan oppsto under kapitalismen og kvinnens kvinneundertrykking?» (Fra rolle under revolusjonen. Når en Røde Fane nr. 6/1976, utgitt av skal studere kvinnebevegelsens AKP (m-l).) 2. Artikkel om framvekst i forrige århundre, «Kvinnebevegelsen» (Fra oppfatter jeg skillet mellom den

Arbeidernes Leksikon, Pax borgerlige (feministiske) kvinne- Forlag 1975). 3. «Kvinner i alla bevegelsen og arbeiderkvinnebe- länder» (En analogi utgitt av vegelsen som et hovedtema. Jeg Gidlunds Forlag i Sverige 1974. kan ikke med min beste vilje se (Bl. a. kapitlene om Kvinnekamp det som noe negativt at elevene og Kvinnefronten). 4. «Frihet, får kjennskap til et marxistisk syn Likhet, Søsterskap (Aschehoug på kvinnespørsmålet. 1973).

— Hva har du å si til ditt for- svar, lektor Halfdan Karlsen?

— For det første må man være klar over at det dreier seg om et

artikkelen er en årstallsliste over framskritt i kvinnebevegelsens historie, mens «Frihet, Likhet, Søsterskap» gir en presentasjon av hovedretningene innenfor den aktuelle kvinnebevegelse.

Påstanden om at pensumutdra- til å studere Engels, Zetkin og Kollontay. Tvert i mot. Og det er

king. I det hele tatt var dette et forsøk på å gi elevene synspunk- ter som er mindre kjent.

— Det er kun en av sju grupper som skal ta for seg dette. La det være klart. Ingen er blitt tvunget

— I avisene Fremskritt blir Hoaa-saken trukket fram som en parallell...

— Jeg synes denne sammenlik- ningen er temmelig drøy. Jeg er så langt fra på kant med norsk lov. Det er noe underlig at en må stå fram og fortelle dette. Men det ser ut til at en må være forberedt på litt av hvert dersom en legger opp stoff og emne litt utenfor allfar-

— Nei, jeg driver undervisning vel.

— ikke indoktrinering. Avisen Fremskritt har kun brakt fram sladder om min person.

— Er det ikke farlig å benytte seg av AKP (m-l)' teoretiske tids- skrift i en skoleklasse?

— Jeg er klar over at Røde Fane er kontroversielt, men jeg mener at den artikkelen det dreier seg om, er fullt ut forsvarlig ut fra faglige kriterier. Men en kommer stadig bort i emner av kontro- versuell art, og det er alltid en fare for at noen reagerer.

— Har høyreorienterte lærere det lettest i norsk skole?

— Ja, og det har sammenheng med pensum. Elevene har en ten- dens til å sammenlikne undervis- ningen med skolebøkene, og ingen skal tro at de befinner seg i noe politisk vakum. De gir jo et spell- bilde av samfunnets verdinormer. Et annet eksempel: I fjor ble det på skolen diskutert om vi skulle få til et opplegg om diskusjonstek- nikk, bygd på en framstilling av Høyres Jan P. Syse. Da var det ingen motforestillinger!

— I avisene Fremskritt blir Hoaa-saken trukket fram som en parallell...

— Jeg synes denne sammenlik- ningen er temmelig drøy. Jeg er så langt fra på kant med norsk lov. Det er noe underlig at en må stå fram og fortelle dette. Men det ser ut til at en må være forberedt på litt av hvert dersom en legger opp stoff og emne litt utenfor allfar-

NOEN DAGER SEINERE BRAKTE OGSÅ AFTENPOSTEN REPORTASJE OM SAKEN, UTEN Å HA KONTAKTET HALFDAN KARLSEN.

Oddmund Nyberget:

Aftenposten 14.9.1978
(ROMERIKSSIDEN)

— Jeg har ikke fått noen klage på ml-indoktrinering

(Inger-Johanne Altsad)

— Jeg vil foreløpig ikke foreta meg noe med påstander i Fremskrittspartiets organ «Fremskritt» om at en av våre lærere driver ensidig marxistisk-leninistisk indoktrinering. Først må elevene henvende seg til meg. Det er rektor ved Lørenskog videregående skole Oddmund Nyberget som sier dette til Aftenposten. Han mener at artikkelen i «Fremskritt» gir en helt skjev fremstilling av det som skjer ved skolen.

Fremskrittspartiets avis hadde tirsdag i denne uken et stort oppslag som fortalte at en lektor ved Lørenskog videregående skole underviser i klassekamp. Avisen hevder at det stoffet som brukes i faget kvinnehistorie er en håndbok i revolusjon. I gruppearbeider i klassen legger elevene blant annet opp stoff som «Familien» av Friedrich Engels og «Kvinner og Klassekamp» av Harriet Clayhills. Flere av artiklene som brukes er hentet fra «Røde Fane» som utgis av AKP (ml).

«Fremskritt» trekker paralleller med saken om lektor Olav Hoas ved Stokmarknes Gymnas.

Blant annet blir det hevdet at en av elevene ved skolen har uttalt at lektoren bør gå av fordi han mangler toleranse.

Han beviser sin politiske trangsynhet og er ikke egnet til å undervise, sier eleven til «Fremskritt».

Rektor ved skolen, Oddmund Nyberget, sier at det nok er riktig at slikt stoff blir brukt av lektoren. Men dette er revet ut av en større sammenheng, sier han. — Fordi dette dreier seg om et av mange temaer som man har plikt til å undervise i. Når det gjelder stoff om kvinnefrigjøring er det vanskelig å finne dette ved å gå utenfor venstrevridde skrifter,

mener rektor Nyberget. Han tilføyer at hver enkelt lærer ikke har noen plikt til å legge valg av stoff frem for rektor før det blir brukt. — «Fremskritt» har skutt langt over målet. Det er mulig at dette eksemplet ved Lørenskog videregående skole er blitt brukt for å kaste lys over den videregående skolen i denne sammenheng. Det er ikke mange skoler i landet som ikke har undervisning i marxist-leninisme.

Forøvrig er rektor Oddmund Nyberget skuffet over at elevene ikke først kom til ham i denne saken. Hittil har han ikke hørt et vondt ord om lektorens undervisning fra elevhold og vil derfor ikke foreta seg noe for å forandre på den.

Lektoren ved Lørenskog videregående skole benekter ikke i et intervju i «Dagbladet» igår at han står AKP (ml) nært. Han benekter imidlertid at han driver noen form for indoktrinering og betrakter sammenligningen med lektor Hoas som ren personforfølgelse.

Full støtte til lektor Halfdan Karlsen

TIRSDAG 19. SEPTEMBER 1978

Lørenskog-klasse ut mot avisa Fremskritt

— Lektor Halfdan Karlsen driver på ingen måte indoktrinering i undervisningen.

— Vedkommende som var Fremskritts kilde kunne umulig vite hvilke konsekvenser henvendelsen til avisen ville få.

— De fleste av elevene finner Karlsens opplegg i den valgfrie historieundervisningen forsvarelig.

— Karlsen har ikke forsøkt å preke egne teorier, eller pådytte elevene en revolusjonær tankegang.

— Samtlige i klassen tar avstand fra den måte avisen Fremskritt har beskrevet forholdene, og avisens ukritiske bruk av en eneste kilde.

Av Morten Sjølli
og Morgan Andersen (foto)

Disse uttalelsene falt på et møte i tredje klasse på samfunnslinjen ved Lørenskog videregående skole mandag. Elevene, Karlsen og rektor diskuterte med utgangspunkt i avisen Fremskritt's oppslag forrige tirsdag om Karlsen driver indoktrinering og forfekter egne synspunkter i historieundervisningen. På møtet ble Karlsen fullstendig reinvasket for de grove beskyldningene, selv om

noen av elevene mente at han i valget av pensum hadde vært for ensidig og ikke tatt med nok av synspunkter på kvinnehistorie fra mer konservative historikere.

— Men etter min mening er dette et galt utgangspunkt, sa Karlsen. — Mine intensjoner med undervisningen er at dere som elever skal få forskjellige syn på kvinnehistorien, og jeg fant artikkelen i «Røde Fane» faglig holdbar for bruk i undervisningen som tillegg til annen litteratur, blant annet grunnbøkene. Det er etter

min mening ikke riktig å spørre etter en artikkel som er sakset fra «Farmand» eller andre konservative tidsskrifter så fort man får utdelt en artikkel av en progressiv skribent. For det første må stoffet vurderes reint faglig, og for det andre er det vanskelig å finne litteratur om arbeiderkvinnens historie som er skrevet av konservative forfattere. Dessuten ba jeg allerede i april om at det måtte komme inn forslag på litteratur fra elever som hadde dette, men slike forslag kom ikke, sa Karlsen.

FORTSETTELSE
NESTE
SIDE —

akershus

ARBEIDERBLAD

TLF. 73 03 10

BOKS 235 — 2001 LILLESTRØM

NETTO OPPLAG 20 331

romerikes

BLAD

TLF. 97 00 10

BOKS 145 — 2051 JESSHEIM

NETTO OPPLAG 8637

— Vi tar alle sterk avstand fra den personforfølgelse og de usaklige påstander du har vært utsatt for i «Fremskritt», sier elevene til sin lektor, Halfdan Karlsen.

Flere av elevene ga uttrykk for sterk avsky overfor Fremskritt, og også kilden til artikkelen har nå overfor Karlsen beklaget henvendelsen og den formen artikkelen fikk. De aller fleste av elevene fant Karlsens undervisningsopplegg forsvarlig ut fra faglige kriterier, og det ble lagt

vekt på å understreke at elevene skulle lære seg å tenke kritisk, bruke forskjellige kilder og vurdere disse. En av elevene tilføyde også:

— Jeg finner det merkelig at så lenge vi holdt på med kvinnehistorie slik som de borgerlige

feministene så den, var det ikke snakk om ensidighet i undervisningen, men så snart artikkelen i Røde fane ble trukket inn, ble det med en gang snakk om ensidig bruk av kilder, sier eleven.

Medlemmer av flere lærerorganisasjoner ved Lørenskog

videregående skole har i et brev til redaktøren av Fremskritt protestert mot artikkelen om lektor Halfdan Karlsen. I brevet blir angrepene på Karlsen karakterisert som usaklige og injurierende, og man fraber seg det man kaller «rendyrket hets og personforfølgelse».

MANDAG 18. SEPT. ARRANGERT HALFDAN KARLSEN EN "OPPLARINGSTIME" FOR ELEVENE I DEN VALGFAGSKLASSEN SOM HADDE OPLEGGET I KVINNEHISTORIE, FORELDRENE VAR OGSÅ INVITERT. TIL STEDE VAR OGSÅ JOURNALISTER FRA "FREMSKRITT" OG AKERSHUS ARBEIDERBLAD, DESSUTEN REKTOR NYBERGET OG ERIK GRØNN IVERSEN, LEKTORLAGETS TILLITSMANN VED SKOLEN. "FREMSKRITT" KOMMENTERTE ALDRI DETTE MØTET, MEN I AKERSHUS ARBEIDERGLAD KOM DET BREI DEKNING DAGEN ETTER: SE NEDERST FORRIGE SIDE.

akershus

ARBEIDERBLAD

NR. 180 — ONSDAG 20. SEPTEMBER 1978

— Lektoren til sak mot «Fremskritt»?

— Jeg kommer til å forfølge denne saken, og gir meg ikke før «Fremskritt» bringer en artikkel hvor de beklager det oppsett de bragte om meg og min undervisning, sier lektor Halvdan Karlsen ved Lørenskog videregående skole. — Jeg har vært i kontakt med en juridisk konsulent i Lektorlaget, men det er ikke avgjort om jeg kommer til å gå til injuriersøksmål mot avisen.

Av Morten Sjølli

— Jeg kan ikke se at det er noe grunnlag for å trekke påstandene tilbake, men vedkommende som var kilde til saken vil komme med en redegjørelse hvor hun tar avstand fra den måte stoffet ble presentert på. Jeg mener også at det var grunnlag for den parallellen som ble trukket med Hoaas. Men vi har ikke

satt likhetstegn mellom Hoaas og Karlsen, og har heller ikke krevet at Karlsen skal fjernes fra sin stilling. Hoaas benektet at tyskerne drepte seks millioner jøder under krigen, og viste med det at han er uskikket for undervisning i norsk skole. Karlsen brukte «Røde Fane» i undervisningen, og viste at det er en alvorlig svikt i de historiske kunnskapene.

— Vil dere i «Fremskritt» beklage artikkelen?

Lektor Halvdan Karlsen.

— Vi vet ennå ikke hva Karlsen har skrevet til oss, og kan derfor ikke si noe sikkert. Jeg mener at det ikke er noe å beklage sier Petter Myhre, redaktør i «Fremskritt».

Ny Tid
sosialistisk ukeavis

Ny Tid nr. 39 — 27. september 1978

18

«Fremskritt» maner til yrkesforbud

■ ■ ■ «Lektor underviser i KLASSEKAMP» var den prangende tittel Fremskritt (avisa til Fremskrittspartiet — et reaksjonært promilleparti til høyre for Høyre) lanserte på sitt topp førstesideoppslag den 12. september. Og

klassekamp skal det ikke snakkes om i norsk skole, ifølge de mørkeblå. Derfor setter de lektor Halvdan Karlsen, som for anledningen er det utvalgte offer, på linje med nazi-lectoren Hoaas. Både faglig og menneskelig tillegges han manglende evner til å drive undervisning.

Et gigantisk overtramp, sjølsagt, men Fremskritt under sin redaktør Carl I. Hagen vet nok hva de gjør. Deres oppgave er å smi våpen til den økende heteskampanje som for tida rettes mot radikale lærere i norsk skole, og som bl. a. har skapt slike saker som Folkvord-saka i Odda og Seppola-saka i Storfjord.

Bakgrunnen for det politiske angrepet er å finne i lektor Karlens historieundervisning på samfunnsfaglinja ved Lørenskog videregående skole. Der underviser han i et emne som heter kvinnehistorie, og i dette pensumet har han tatt inn 14 sider — merk: 14 sider — fra AKPs teoretiske tidsskrift «Røde Fane». I tillegg har en av tilsammen sju grupper valgt å fordype seg i marxismens klassikere — Engels, Kollontay og Zetkin. For øvrig består pensum av utdrag fra en rekke bøker utgitt på Gyldendal, Cappelen, Tiden, Aschehoug, Tanum osv. med til dels klart borgerlig kvinne- og historiesyn.

Fremskrittss dype indignasjon går altså ikke på hele pensumet, men at det overhodet er tatt med noen sider som bygger på marx-

ismens klassikere. At elever på ei samfunnsfaglinje skal kunne få noe kjennskap til teorier og synspunkter som pr. i dag er ledetråd for samfunn og statsdannelser med millioner av mennesker, er altså uhørt ifølge Fremskritt. Det er indoktrinering, mens den borgerlige historie- og kvinneoppfatninga sannsynligvis er saklig og objektiv.

Lektor Karlsen mener sjøl at det pensum han har satt opp er faglig relevant, og det har han støtte for hos faglig kvalifiserte folk han har vært i kontakt med. Medlemmene av Norsk Faglærerlag, Norges Handelslærerlag og Norsk Lektorlag ved skolen tar også i et innlegg til Fremskritt avstand fra det famøse oppslag avisa har laget.

aswa

HALFDAN KARLSEN KONTAKTET DERETTER KLASSEKAMPEN OG NY TID.
DETTE RESULTERTE I ET INTERVJU I KLASSEKAMPEN 21. SEPT., OG
EN REPORTASJE I NY TID 27. SEPTEMBER:

KLASSEKAMPEN — torsdag 21. september 1978, nr. 218

— Hva er bakgrunnen for oppslaget i «Fremskritt»?

— I mars ble klassen og jeg enige om at vi skulle lage et undervisningsopplegg i kvinnehistorie. Jeg lagde et opplegg som blant annet inneholder fellespensum på 52 sider. En del av disse sidene var hentet fra Røde Fane om kvinnepolitikk. Utdraget derfra var hovedsaklig om hvordan kvinneundertrykkinga oppsto. Det var absolutt faglig relevant å trekke inn Røde Fane i pensum, fordi det viser seg at det er mangel på stoff om arbeiderkvinnenes historie — det er mest historie fra den borgerlige kvinnebevegelsen.

— Når starta klassen med dette?

— Undervisninga begynte i høst. Så kom «Fremskritt» forrige tirsdag med hovedoppslag om dette. Jeg visste om det på forhånd, men det var da for sent å få stanset artikkelen. Dagen etter hadde Akershus Arbeiderblad oppslag om saken og intervju med meg, og det var på denne måten at elevene fikk kjennskap til oppslaget i «Fremskritt». Forøvrig fikk jeg inntrykk av at redaksjonssekretær Myhre i «Fremskritt» står like hardt på standpunktene i artikkelen.

USANNHETER OG FORTIELSER

— Oppslaget i «Fremskritt» er usaklig, det gir et forvrengt bilde av hele situasjonen. Det er fullt av usannheter og fortelser og samtidig er det smørt på en personlig karakteristikk av meg som jeg finner æreskrenkende og injurierende. Som at jeg mangler faglige kvalifikasjoner. Eller slik: «Pensum i kvinnehistorie er lagt opp så snevert at han med all ønskelig tydelighet beviser sin politiske trangsyntet. Karlsen er ikke skikket til å undervise, og bør derfor gå av».

KOMMUNAZISME

— Hvorfor tror du «Fremskritt» gjør dette her?

— Det har sammenheng med saken mot lektor Hoaas. Jeg tror det er krefter i sving som vil nagle en lærer som er venstreorientert. Motivet til «Fremskritt» er mc-carthyisme og kommunazisme-teori — det vil si at kommunister og nazister er like. Det er bare det at de har skutt i blinde den her gangen. Jeg reagerte mest på den plumpe sammenligningen med Hoaas i «Fremskritt». Jeg klarer ikke å se noen parallell.

Jeg har aldri lagt skjul på overfor elevene mine at jeg står AKP(m-l) nær politisk. Jeg har drevet aktivt i fagforeningsarbeid, drevet med ulike former interessekamp osv. Men «Fremskritt» blander sammen hva jeg gjør som privatperson og hva jeg gjør som lærer.

PÅLAGT Å TREKKE INN FRITT PENSUM

— Fagplanen for den videregående skolen pålegger til og med lærerne å trekke inn fritt valgt lærestoff — særlig i valgfag. Samtlige lærere må i slike tilfeller søke pensum utenom vanlige lærebøker. Det er da helt alvorlig. Det er mye litteratur om den borgerlige feminisismen og lite eller ingenting om arbeiderkvinnenes kamp i lærebøkene. Derfor var Røde Fane et nødvendig supplement til undervisningen. Og arbeiderkvinnenes kamp er en del av historien! På meg virker det som om «Fremskritt» ikke liker historien.

NY HEKSEJAKT?

— Hvorfor kommer dette nå?
— Det er en klar forlengelse og et forsøk på å blåse liv i

idiotisk å pålegge seg selv en meningsløs selvzensur fordi en er redd for at elevene skal reagere.

Jeg har gjort redaksjonssekretæren i «Fremskritt» oppmerksom på at det i pensumet til kvinnehistorie også er med utdrag fra Cappelen, Tanum osv. Han karakteriserer hele pensum som en skole i revolusjon.

Det er en voksende opposisjon som inntar en kritisk holdning til lærebøkene, men få tar reaksjoner mot høvrevri i lærebøkene Libertas-kampanjen mot lærerne som var for noen år siden. Den kampanjen døde ut av mangel på saklig næring. Dessuten er det et oppsving i yrkesforbud mot lærerne nå. «Fremskritt» antyder selv at de vil starte en ny heksejakt — de oppfordrer folk som har liknende historier om å komme fram med dem.

Det er viktig at lærere, elever og foreldre slår tilbake dette forsøket på å starte en kampanje mot progressive lærere som påstås å «undergrave» norsk skole — fordi det i realiteten er et angrep på ethvert forsøk på å drive en undervisning med sikte på å fremme kritisk holdning og evne til å se en sak fra flere sider.

— Du har hatt et møte med elevene om dette?

— Ja, og samtlige elever tar avstand fra artikkelen, også den eleven som er kilde til artikkelen. Jeg har ikke fått noen offisiell klage på undervisningen min. Men det som har skjedd er et så klart overtramp at jeg venter at «Fremskritt» skal komme med en offentlig beklagelse. Hvis de ikke gjør det må jeg vurdere å gå til andre skritt, sier Halfdan Karlsen.

SAMME DAG SOM HALFDAN KARLSEN HADDE "OPPKLARINGTIMEN" MED ELEVENE I VALGFAGSKLASSEN I KVINNEHISTORIE, MØTTES DE FAGORGANISERTE LÆRERNE VED SKOLEN FOR Å DISKUTERE DET SOM HADDE SKJEDD. DET BLE LAGT FRAM ET FORSLAG TIL UTTALELSE, SOM ETTER NOEN ENDRINGER BLE VEDTATT MED STORT FLERTALL PÅ ET NYTT MØTE TO DAGER SEINERE. UTTALELSEN BLE SENDT TIL "FREMSKRITT", DAGBLADET, AFTENPOSTEN OG ÅKERSHUS ARBEIDERBLAD, UTEN Å BLI OFFENTLIGGJORT.

Redaktøren av "Fremskritt":

Lørenskog videregående skole
Postboks 57

1472 Fjellhamar

20.9.1978

Kopi til Pressens faglige utvalg, Norsk Faglærerlag, Norges Handelslærerlag og Norsk Lektorlag, de aviser som har omtalt saken.

Medlemmene av Norsk Faglærerlag, Norges Handelslærerlag og Norsk Lektorlag ved Lørenskog videregående skole

tar sterk avstand fra det oppsett Deres avis bringer den 12.9.78., der lektor Halfdan Karlsen henges ut og angripes på det groveste. Man trekker fram utdrag fra enkelte tidsskriftartikler brukt som materiale i hans undervisning. På grunnlag av slike fritt utvalgte sitater blir Karlsen angrepet på en etter vår mening usaklig og injurierende måte. - Vi godtar ikke at det lages sensasjonsreportasjer bygget på en enkelt elevs misnøye med, eventuelt misforståelse av en lærers undervisningsopplegg. Problemer av denne art løses best innenfor den berørte skole på et mindre dramatisk plan ved kontakt og samarbeid med faglærer, klasseforstander, elevtillitsmann og eventuelt skolens administrasjon. Vi venter av norsk presse at den viser et visst minstemål av aktsomhet og anstendighet når man går løs på navngitte personer. I dette tilfelle har redaktøren gjort seg skyldige i en klar forsømmelse. - Vi aksepterer og hilser velkommen ethvert uttrykk for interesse fra instanser utenfor skolen, men vi fraber oss at en slik interesse ytrer seg som rendyrket hets og personforfølgelse.

For Norges Handelslærerlag

For Norsk Lektorlag

Kari J. Persen

Erik Grønn Iveren

For Norsk Faglærerlag

Klaus Jensen

(BREVET TIL CARL I. HAGEN ER UNDERTEGNET AV KARI JESPERSEN, ERIK GRØNN IVEREN OG KLAUS JENSEN.) Red.

DET BLE OGSÅ FORSØKT EN HENVENDELSE TIL PRESSENS FAGLIGE UTVALG MED
MED HENVISNING TIL NORSK PRESSEFORBUNDS "VÆR VARSOM"-PLAKAT, MEN
MED NEGATIVT RESULTAT:

PRESSENS FAGLIGE UTVALG

OPPNEVNT AV NORSK PRESSEFORBUND

ROSENKRANZTGT. 3^{IV} — OSLO I — TELEFON 33 24 20

HAI/l.s.

Oslo, 27. september 1978.

Lektor Halfdan Karlsen
Lørenskog videregående skole
Boks 57
1472 Fjellhamar

Vi viser til Deres brev av 25. ds. til Pressens Faglige Utvalg angående den klagesak som er brakt inn av lærere ved Lørenskog videregående skole mot bladet "Fremskritt". I Deres brev opplyser De at De vil gå til injuriersøksmål mot avisen.

Ifølge Utvalgets vedtekter, som følger vedlagt, tar Utvalget ikke stilling til saker som er eller kan ventes brakt inn for domstolene (kfr. § 4). I praksis er denne bestemmelsen også blitt tolket slik at Utvalget avviser saker der det foreligger politi-anmeldelse eller der vedkommende forbereder privat søksmål.

Etter de undersøkelser vi har foretatt siden klagen ble mottatt vil den også av andre grunner falle utenfor Utvalgets kompetanse. Den ansvarlige redaktør av "Fremskritt" er nemlig ikke medlem av noen av grunnorganisasjonene i Norsk Presseforbund (kfr. vedtektenes § 1). Det samme gjelder forfatteren av den påklagede artikkel.

Klagen som er innsendt av Erik Grønn Iversen må derfor avvises av Pressens Faglige Utvalg.

Med hilsen
NORSK PRESSEFORBUND
Pressens Faglige Utvalg

Hans A. Ihlebæk
Hans A. Ihlebæk
generalsekretær

HOVEDOPPSLAG PÅ FØRSTE SIDE DEN 3.10.78. I AVISA "FREMSKRITT".

POLITI- ANMELDELSE AV FREM- SKRITTS REDAKSJON?

Lektor Halfdan Karlsen som FREMSKRITT skrev om i nummer 36 truer i et brev til Ansvarlig Redaktør Carl I. Hagen med politianmeldelse for ærekrenkende uttalelser.

Dette vil bli gjort dersom ikke FREMSKRITT trekker tilbake det som tidligere ble skrevet. FREMSKRITT bringer brevet i faksmile og lar Karlsen selv slippe til med sin artikkel om saken på side 3. Saken behandles også på lederplass.

Lektor Halfdan Karlsen,
Lørenskog videregående skole,
Boks 57,
1472 FJELLHAMAR

18.9.1978

"Fremskritt"s redaksjon
v/redaktør Carl I. Hagen

AD OPPSLAGET I "FREMSKRITT" 12. SEPTEMBER

1. Jeg har kortet ned mitt tilsvare av 12.9. til 3 manussider, som er tilsvarende den manuskopi jeg fikk tilsendt fra avisen i omfang. Jeg forlanger at jeg blir gitt spalteplass for mitt manus i dens nåværende form til neste nummer av avisen (salgsdato: 26.9.) Ytterligere forsøk på å trenere mitt tilsvare vil jeg betrakte som grovt avtalebrudd (jeg viser her til red.sekretær Myhre) og som forsøk på meningssensur og unndragelse fra de følger oppslaget Deres i anstendighetens navn må få for avisen.
2. Jeg akter å melde Dem til politiet som ansvarlig for æreskrenkende uttalelser rettet mot min person i full offentlighet, medmindre følgende skritt tas fra avisens side:
 - Beklagelse av oppslaget 12.9. på framtredeende plass i avisen seinest salgsdato: 3.10, gitt i en form som jeg finner akseptabel (tekst vedlagt).
 - Innrykking av en mer kortfattet tekst til samme effekt i de aviser som har brakt oppslag om saken (Dagbladet, Akershus Arbeiderblad, Aftenposten) pr. samme dato som nevnt ovenfor. (Annonse)

Med hilsen

Halfdan Karlsen
Halfdan Karlsen

./2 vedlegg.

HVORDAN REAGERTE SA "FREMSKRITT"? 3. OKTOBER TRYKTE AVISA HALFDAN KARLSENS ARTIKKEL "KVINNEHISTOIE OG KLASSEKAMP", DER HAN IMØTEGIKK "FREMSKRITT'S VILLE PÅSTANDER, MEN AVISA GJORDE MER, PÅ LEDERPLASS BLE ANGREPET FRA 12. SEPT. BEKREFTET, IKKE EN TØDDEL AV DE GROVE PÅSTANDENE BLE TRUKKET TILBAKE, PÅ FORSIDA VAR DET OGSÅ SLÅTT OPP FAKSIMILE AV ET BREV HALFDAN KARLSEN HADDE SENDT TIL CARL I. HAGEN I SAKENS ANLEDNING OG SOM IKKE VAR BEREGNET PÅ OFFENTLIGGJØRING. VIDERE BRAKTE AVISA LØSREVNE SITATER FRA DET INTERVJUET SOM HALFDAN KARLSEN HADDE I KLASSEKAMPEN. ENDELIG TRYKTE "FREMSKRITT" ET INNLEGG FRA EN DEL AV HALFDAN KARLSENS ELEVER SOM UTTRYKTE MISNØYE MED HANS UNDERVISNING. UTTALELSEN FRA DE FAGORGANISERTE LÆRERNE VED LØRENSKOG VIDEREGÅENDE SKOLE, SOM CARL I. HAGEN VED ET SEINERE HØVE INNØMMET Å HA TATT IMOT, BLE IKKE TRYKT.

UNDER: FRA "FREMSKRITT'S" LEDER PÅ SIDE 2.

Karlsen og Fremskritt

Lektor Halfdan Karlsen truer oss med politianmeldelse for såkalt «æreskrenkende» uttalelser i vår artikkel om hans undervisning på Lørenskog Videregående skole. Det vil skje dersom vi ikke beklager artikkelen i vår avis, samt rykker inn en annonse med beklagelse i de aviser som har omtalt vår reportasje og det som senere har skjedd på skolen. Vi tar trusselen med stor ro. Basert på informasjonen om det pensumopplegg og materiale som Karlsen har benyttet har vi kommet med en del synspunkter som vi fastholder. At Karlsen og andre ikke deler våre synspunkter forbauser oss ikke. Det var da heller ikke ventet. Men at vi har rett til å ha våre synspunkter, samt fremføre dem må da være i orden. Leserne får selv danne seg opp en mening basert på de sitater vi brakte forrige gang vi omtalte saken. I tillegg har vi i dette nummer inntatt Karlsen's svarartikkel slik at våre lesere derved får presentert begge sider av saken. For egen del vil vi nevne at Karlsen's artikkel mer bekrefter enn avkrefter grunnlaget

for vår påstand at han driver propaganda for et sterkt venstrevridd samfunnssyn og syn på kvinnekampen.

Feilsitat korrigert:

Et av de avsnitt som Karlsen har tatt opp har vi allerede korrigert. Ved en ombrekningssfeil ble en elev som hadde uttalt seg tillagt synspunkter om at Karlsen både burde sies opp og han ikke burde sies opp. Det er det siste syn som er korrekt. La oss for ordens skyld også understreke at det ikke var synspunktene til en enkelt elev som var grunnlaget for vår reportasje, men i første rekke pensumsammensetningen og det materiale som elevene var pålagt å kjøpe.

Karlsen har ikke bare støtte!

I andre aviser fremgår det at hele klassen til Karlsen støtter ham. Vi tillater oss å vise til innlegget fra

40% av elevene i klassen som er gjengitt på side 5. I tillegg vil vi nevne at det var 40% som støttet Karlsen mens de resterende 20% ikke hadde noen særlig mening om saken.

Vårt prinsipielle standpunkt

Når det gjelder skolelærerte nar vi den prinsipielle oppfatning at de som beviselig gang på gang bruker sin stilling som lærer til å propagandere for personlige politiske synspunkter ikke hører hjemme i den norske skole. Etter avisene å dømme har lektor Hoaas i Nord-Norge gjort det og vi er i tvil om ikke de holdninger som Lektor Karlsen legger for dagen ikke nærmer seg det samme, selv om deres synspunkter er meget forskjellige. For oss spiller det imidlertid ingen rolle hvilken politisk retning som det propaganderes for. Det er propaganderingen og indoktrineringen vi vil ha oss frabedt.

Kvinnehistorie og klassekamp

For fjorten dager siden var det et oppslag i «Fremskritt» om min historieundervisning ved Lørenskog videregående skole som jeg vanskelig kan la passere upått. Jeg reagerer sterkt mot denne form for journalistikk, som går ut på å henge ut navngitte enkeltpersoner uten skikkelig undersøkelse av hva saken egentlig dreier seg om. I dette tilfellet er det jeg som er blitt skyteskive i Fremskrittspartiets politiske korstog mot venstrekreftens påståtte «undergraving» av de norske skole.

La jeg få slå fast med en gang: «Fremskritt's» oppslag skyter langt over målet. Jeg kan ikke se presentasjonen av opplegget som annet enn en karikatur av mine egne intensjoner, forvrengning av faktiske forhold og fortellelse av sider ved opplegget som åpenbart ikke passer i «Fremskritt's» kram.

Skikanerende, æreskrenkende sladder

Jeg kjenner meg selv dårlig igjen i de negative personlige karakteristikkene som «Fremskritt» så raust forsyner meg med. Omtalen av min person kan jeg vanskelig oppfatte som annet enn grov sjikane og klart æreskrenkende, injurierende påstander. Jeg angripes som **faglærer** (Mangler faglige kvalifikasjoner) og som **meneske**, idet jeg tillegges motiver for undervisningen som jeg ikke har (å drive marxist-leninistisk indoktrinering av elevene), unnlaget for dette frontalan-
get mot min person er uttalel-
sa en enkelt elev Det er her

gjort iherdige forsøk på å blåse opp storm i et vannglass. Saken er gitt dimensjoner som fullstendig sakner grunnlag i hverdagen ved Lørenskog videregående skole.

Hvorfor jeg har brukt røde fane

Opplegget i kvinnehistorie som jeg har utarbeidet er langt fra noen «håndbok i revolusjon», slik «Fremskritt» påstår. Hva er egentlig kvinnehistorie? Etter min oppfatning bør en spesialisering i dette temaet dreie seg om et studium av den organiserte kvinnebevegelsen og de samfunnsmessige betingelser form at denne vokste fram i forrige århundre. Jeg mener også at en bør følge tråden fram til dagens kvinnebevegelse og ta opp aktuelle kvinnepolitiske emner. Videre bør en trekke linjer bakover i tiden.

Spørsmålet om hvorfor kvinneundertrykking overhodet oppsto er selvsagt relevant i denne forbindelse. Friedrich Engels har skrevet stimulerende og lett-fattelig om disse tingene. Et konsentrat av hans artikkel om «Familiens, privateiendommens og statens opprinnelse» finner en i Røde Fane nr. 6/1976. Resten av utdraget fra dette tidsskriftet dreier seg om et marxistisk syn på kvinneundertrykking under kapitalismen og kvinnes rolle under revolusjon. Skillet mellom den borgerlige (feministiske) kvinnebevegelsen og arbeiderkvinnebevegelsen er et hovedtema innenfor studiet av kvinnebevegelsene framvekst i forrige århundre. Ut fra dette gir det seg selv at det er nødvendig for

Av Halfdan Karlsen

elevene å sette seg inn i et marxistisk syn på kvinnespørsmålet.

Det er ikke slagside å under-vise i dette. Det er faglig relevant og gir et verdifullt supplement til det elevene ellers lærer om kvinnehistorie, som i den grad det behandles i lærebøkene så å si utelukkende betraktes ut fra de borgerlig-liberalistiske frihets- og rettferdskrav som de feministiske grupperingene slåss for. Ære være dem for det, men arbeiderkvinnes kamp skal ikke neglisjeres av den grunn. At bruk av AKP (m-l) teoretiske tidsskrift kan vekke reaksjoner blant enkelte er forståelig. Dette forhindrer ikke at det aktuelle utdrag er velegnet til å kaste lys over de sider ved kvinnebevegelsens historie som jeg her har berørt. Det er min faglige vurdering som jeg akter å holde fast ved, hets og forfølgelse til tross.

Overdrivelser og usannhet

Påstanden om at det er lagt opp et fellespensum «markert sosialistisk/kommunistisk tilsnitt» er blank løgn. De andre pensumutdragene består av relativt nøkterne, faktaorienterte

presentasjoner av Nyfeministene og Kvinnefronten. Artikkelen om «Kvinnekamp i Norge» består av en grei gjennomgåelse av det såkalte «kvinnekuppet i 1971 (kumuleringene ved kommunevalget). Hvordan det kan opphisse noen som helst at det er lagt opp en årstallsliste over viktige milepeler i den norske kvinnebevegelsens historie, fatter jeg ikke. Forestillingen om at pensumutdragene «alle maner til kamp, revolusjon, vold og våpen» er mer avslørende for den politiske dømmekraft i «Fremskritt's» redaksjon enn den er rammende som en allmen karakteristikk av det utvalg som jeg har foretatt.

Forvrengning og fortellelse

I en av tilsammen 7 grupper er det lagt opp spesialisering i marxismens klassikere på området kvinneundertrykking. Med mitt kjennskap til klassen regnet jeg med at det ville finnes elever med interesse for slik spesialisering, og jeg tok ikke feil. Gruppedannelsen skjedde på frivillig basis — ingen ble tvunget til nærmere studium av Engels, Zetkin, Kollontay. «Fremskritt» hopper elegant bukk over emne og litteratur for de 6 andre gruppearbeidene, som er vesentlige innslag i opplegget. Her finner en et bredt spektrum av kvinnehistoriske og aktuelle kvinnepolitiske emner, belyst ut fra verker utgitt på Aschehoug, Cappelen, Tanum etc. Det er ikke snakk om å «lære elevene hvordan samfunnet skal rives ned», slik «Fremskritt» påstår.

Dette er en fullstendig vridd måte å se det på.

Usmakelig sammenlikning med Hoaas

Jeg synes det er temmelig grovt når «Fremskritt» trekker fram Hoaas-saken og hevder at jeg i likhet med ham har langlende kvalifikasjoner for å undervise, fordi jeg angivelig stadig vekk driver og indoktrinerer mine elever. Jeg er med dette trukket fram og hengt ut med navns nevne og slått i hartkorn med lektor Hoaas. Dette kan jeg ikke akseptere. I mine timer drives det undervisning, ikke indoktrinering. Samtlige av mine elever i den valgfagsgruppen som har opplegget i kvinnehistorie har tatt avstand fra oppslaget i «Fremskritt», og stemplet det som et usmakelig overtramp. Dette gjelder også den eleven som er avisens kilde.

Lørenskog 18.9.1978
Halfdan Karlsen

3.10.78.
"Fremskritt."

Vi protesterer

40 prosent av elevene i klasse 3 Hi ved Lørenskog videregående skole tar avstand fra de subjektive artiklene i Akershus Arbeiderblad tirsdag 19. september og i Dagbladet onsdag 12. september og disse artiklenes utvelgningsteknikk når det gjelder elevers uttalelser. Våre synspunkter kommer ikke frem. 20 prosent av elevene er nøytrale.

Artikkelen i Fremskritt er dog overdrevet og at lektor Karlens

navn blir nevnt, er beklagelig.

Avsnittet som omhandler lektor Hoaas, er irrelevant.

Når det gjelder lektor Karlens undervisning, er den blitt påklaget en rekke ganger fra forskjellige hold. Lektor Karlens legger ikke skjul på at han tilhører AKP (m-l), og dette har en viss innvirkning på undervisningen.

Vi er meget misfornøyd med pensum som lektor Karlens har lagt opp i kvinnehistorie. Dette er

ensidig og har 14 sider fra Røde Fane (utgitt av AKP (m-l)) som ideologisk grunnlag. Resten av pensum består av årstall og «facts» og er ikke noe korrektiv til dette. En elev klaget omgående til lektor Karlens, men ble oversett.

Vi er på ingen måte redd for å ta imot stoff fra denne kanten, men vil også gjerne få belyst denne saken bedre.

Hilsen 40 prosent av elevene i klasse 3 Hi.

OGSÅ POLITISKE KREFTER TIL HØYRE FOR "FREMSKRITTPARTIET" BLE INTERESSERT I SAKEN. HALFDAN KARLSEN MOTTOK SALEDES ET BREV FRA LEIF KARLUNG I NORGES DEMOKRATISKE PARTI SOM UTTRYKTE STERK AVSTANDTAKEN FRA HANS UNDERVISNING. HAN KOM OGSÅ I NYNAZISTENES SØKELYS, I ET OPPSLAG I NORSK FRONTS ORGAN "NASJONALISTEN", DER HALFDAN KARLSENS SAK BLE TRUKKET FRAM.....

SE NESTE SIDE : UTDRAK FRA "NASJONALISTEN"
NR. 4/ 1978.

Ungnasjonalisten

Patriotisk, anti-kommunistisk ungdoms egen spalte

Hvordan avsløre M-L-lærere

I følge Morgenbladet er det ca. 1000 marxist-leninistiske lærere i norske skoler, som bevisst har valgt læreryrket for å bruke sin stilling til politisk indoktrinering av elevene. I tillegg finnes det et utall SV- og Ap-lærere som flittig strør om seg med røde fraser fra kateteret.

I forrige nummer avslørte vi at AKP-lærere i sommer var på kurs for å trene seg ytterligere opp i indoktrineringens "kunst". Spørsmålet for aktiv antikommunistisk ungdom blir da: hvordan skal man avsløre disse røde kateterrottene?

Nedenfor gjengir vi en kort oversikt over de vanligste triks m-l-lærere benytter i sin undervisning, samt våre forslag til motaksjon. Resepten er med stort hell brukt av patriotisk, britisk ungdom og burde også her vise seg meget plagsom for AKPs "pedagogikk".

SAMFUNNSLÆRE OG HISTORIE

I disse fagene kan en smart m-l-lærer nesten ha fritt spillerom. Han kan innby representanter for marxist-partier til å dosere sitt samfunnssyn, eller lese opp lange utdrag fra Marx's, Lenins og Maos verker "som ledd i undervisningen". Og han kan lære bort at samfunnet består av en "arbeiderklasse" og en "borgerklasse" som står i evig motsetningsforhold, og at historien er et resultat av kampen mellom disse to "klasser".

Hvis din lærer innbyr marxistiske foredragsholdere, så be nam innby anti-marxister også! Dersom han leser opp fra kommunist-litteratur, så insister på at det også leses opp fra anti-kommunistisk og nasjonal litteratur! Si som svar på hans klassekamp-lære at både arbeidstager, arbeidsgiver og nasjonen er mest tjent med et samarbeide til felles beste, og at historien er resultatet av enkeltpersoners og folkeslags kulturskapende evne!

Husk! Vær alltid høflig og korrekt i din fremferd, og vis læreren den respekt hans stilling - om enn ikke hans person - avkrever! Hvis en lærer nekter å slippe deg til ordet, samtidig som han ikke har betenkligheter ved å gi venstreorienterte elever ordet, skal du rapportere tilfellet til rektor og foreldrene dine, slik at de kan gå videre med saken.

DE FORBEREDER SEG.... Har Forlaget Oktober studiemateriell til skolebruk? KLASSEKAMPEN 8. september 1978

Som nybakt i læreryrket har jeg erfart at forlag skriver til skolene og tilbyr sine lærebøker og lærermateriell. Norsk Utenrikspolitisk Institutt tilbyr informasjonsserien: «Hvor hender det?» og diverse studiehefter.

Organisasjonen «Framtiden i våre hender» sender skolene tilbud om gratis klassesett om tamnummer av «Ny Livsstil» denne gang med temaet: «Ny økonomisk verdensordning».

Det følger med lærervelledning om hvordan en kan bruke temanummeret i undervisninga. Mitt spørsmål blir rettet til forlaget Oktober og til diverse progressive fronter: Har dere tenkt over muligheten til å kunne tilby studiemateriell til skolene? Finnes slikt studiemateriell og i tilfelle hvor kan en få tak i det?

Takk for ei bra avis.

Lærer

OG SETTER I GANG:

Bare en uke etter at ovenstående manus var satt på papiret, fant vi i Dagbladet 13.8. et intervju med en lektor Halvdan Karlsen ved Lørenskog Gymnas, som er anklaget for å drive m-l-propaganda. Vi gjengir disse avslørende uttalelsene:

Lektor Karlsen forteller videre: — I historie valgfag som er to timer i uka utover den ordinære historieundervisning, og hvor elevene frivillig kan velge å delta, er undervisningen lagt opp slik at man kan fordype seg i bestemte temaer innenfor den historiske tidsepoke man ellers behandler i historieundervisningen. I dette tilfellet er temaet kvinnekamp, og elevene har selv vært med på å bestemme nettopp dette emnet.

— Og i de to timene i uka det dreier seg om kvinnekamp, dytter du ifølge «Fremskritt» en mengde AKP-gynspunkter på elevene?

— Det er feil. Det som er rik-

tig er at jeg også har funnet brukbart stoff om dette tema iblant annet Røde Fane. Men vi bruker selvsagt også kilde-materiale fra en rekke andre blader, bøker og skrifter — og med en ganske annen politisk farge enn hva Røde Fane har. Det må være klart at det er umulig å undervise i kvinnekamp uten å berøre klassekampen, og jeg kan ikke se noe galt i det.

— Du står selv AKP (m-l) nært?

— Først av alt, jeg bruker ikke skolene til å preke noen spesiell politisk religion. Ellers kan jeg ikke nekte for at du er inne på noe med ditt spørsmål.

POLITIANMELDELSE AV „FREMSKRITT“

ETTER "FREMSKRITT"S OPPSLAG 3. OKTOBER VAR POLITIANMELDELSE FOR INJURIER ET NATURLIG SKRITT FOR HALFDAN KARLSEN. DENNE BLE INNLEVERT 10. OKTOBER.

AKERSHUS ARBEIDERBL.
— 12.10.78.

KLASSEKAMPEN — mandag 30. oktober 1978, nr. 25

'Fremskritt' anmeldt for INJURIER

Den 12. september hadde ukeavisa «Fremskritt» et oppslag om lektor Halfdan Karlsen ved Lørenskog Videregående Skole. Avisoppslaget, som bygger på at lektoren har brukt et nummer av Røde Fane som bakgrunnsmateriale i undervisninga, påstår blant annet at Karlsen «har gått over streken når det gjelder marxistisk-leninistisk indoktrinering i skolen». Artikkelen sammenligner også Karlsen med nazi-pektoren Hoaas.

På bakgrunn av dette har Karlsen besluttet å gå til anmeldelse av redaktøren av «Fremskritt», Carl I. Hagen.

Av de uttalelsene han vil ha

kjent døde og maktesløse er bl.a.:

a. «Lektor Karlsen mangler nødvendige kvalifikasjoner.»

b. «Lektor Hoaas ... røper en så stor mangel på kjennskap til historiske fakta at han ikke er kvalifisert til å undervise ... Karlsen bør ikke fritas fra sin stilling, (...) men ved å legge opp pensum i kvinnehistorie på denne måten, avslører også han manglende kvalifikasjoner».

c. «Lektor Karlsen er en ganske alminnelig m-l'er. Han legger sine egne politiske oppfatninger i undervisningen gang på gang. Karlsen mangler tvisyn og toleranse. Pensum i kvinnehistorie er lagt opp så snevert at han med all ønskelig tydelighet beviser sin politiske trangsynthet».

d. «Lektor Halfdan Karlsen ved Lørenskog videregående skole har nå gått over streken når det gjelder marxist-leninistisk indoktrinering i skolen».

d. e. (Karlsen har) «lagt opp et pensum som kort og godt kan karakteriseres som en håndbok i revolusjon».

f. «Felles for alle disse utdragene er at de har et markert sosialistisk/kommunistisk tilsnitt. De maner alle til kamp, revolusjon, vold og våpen. Motforestillinger mot disse fremgangsmåtene blir ikke presentert».

g. (Karlsen) «får samfunnet til å betale ham for å lære elevene hvordan samfunnet skal rives ned».

h. «Lektor underviser i klassekamp»

Lørenskog-pektor anmelder Fremskritt og Carl I. Hagen

eller annen grunn ikke liker lærestoffet som er valgt.

Lektor Karlsen krever redaktør Carl I. Hagen tiltalt og straffet, og at alle injurierende uttalelser framsatt i «Fremskritt» kjennes døde og maktesløse. Han forbeholder seg også retten til å komme tilbake til spørsmålet om økonomisk erstatning for den tort og skade han er påført.

I sin politianmeldelse av redaktør Hagen sier lektor Karlsen at dette dreier seg om atskillig mer enn personlig uthenging. Det dreier seg om lærernes rett til å velge lærestoff på fritt grunnlag innenfor rammene av fagplanene – uten dermed å bli utsatt for forsøk på å kriminalisere opplegget fra personer som av en

ene injurerende og ærekrenkende, og forlanger beskyldningene kjent døde og maktesløse, om nødvendig med rettslig hjelp.

Avisa «Fremskritt» side-stiller lektor Karstens undervisning med saken om nazilektoren Olav Hoaas, og antyder at Karlsen burde miste sin stilling som lektor i skolen.

Lektor Halfdan Karlsen ved Lørenskog videregående skole har nå gått til politianmeldelse av avisa «Fremskritt»s redaktør Carl I. Hagen. Bakgrunnen er at avisa i flere oppslag har karakterisert Karlsen som m-l'er og beskyldt ham for å undervise elevene i klassekamp i samfunnsfagtimene. Lektor Karlsen finner avisoppslaget

Vi husker
FOLKVORD-SAKA.

Den som har
fått støtte selv
vet hva soli-
daritet betyr:

★ KLASSEKAMPEN

Åpent brev til lektor Halvdan Karlsen 3.10.78

Støttekomiteen for Kjell Folkvord er dannet for å støtte en lærer som er utsatt for yrkesforbud. Kjell Folkvord er fratt jobben på grunn av sine politiske oppfatninger og handlinger. I den seinere tid har vi også studert sakene til lærer Bjørnar Seppola og Gunnar Mjaaland. Det er skremmende å se at mønsteret går igjen. «Venstreorienterte» lærere blir rammet fordi de utgjør opposisjon mot sine arbeidsgivere, snart vil de forsøke å ramme all opposisjon enten det er kommunister og sosialister som står for den eller det er andre.

Fremskrittspartiets angrep på deg overrasker oss ikke. Vi er glad for at du står fram med saken og sier fra. Det er foreløpig ikke i fare for å miste jobben, men hets av slik kaliber er

ubehagelig nok. Vi vil du skal vite at vi støtter deg. Vårt arbeid med Folkvords sak sier oss at du vil få brei støtte hvis det blir behov for det. Lykke til i arbeidet som lærer og i kampen mot yrkesforbud og hets.

For styret i Støttekomiteen for
Kjell Folkvord
Pål Ivar Bergersen

„SKOLEDEMOKRATIDEBATTEN.”

En av Halvdan Karlsens kolleger rykket så ut i Aftenposten 25. oktober med en artikkel som dels retter seg mot et par punkter i den ikke offentliggjorte fagforeningsuttalelsen fra 20 september, og som dels inneholder angrep på Halvdan Karlsen. Navn nevnes ikke, men det er ikke noe problem å identifisere den det siktes til som Halvdan Karlsen, dersom en tidligere hadde lest om saken i "Fremskritt", Dagbladet, Akershus Arbeiderblad, Klassekampen eller Ny Tid.

-----Se Aftenposten 25.10.78. Aftenutgaven.-----

Denne artikkelen ga støtet til den seltsomme "SKOLEDEMOKRATIDEBATTEN", -- som strakte seg over ti innlegg fra forskjellige personer utover høsten og vinteren.

SKOLE FOR FOLKET ser seg ikke i stand til å bringe avisklipp fra denne debatten på grunn av plasshensyn og store kostnader. Ellers ser vi på denne debatten som en avsporing.

Men vi bringer henvisning til hvor og når denne debatten foregikk:

Alle klipp er fra Aftenpostens aftennummer.

Aftenposten, 17.11. 78.
Aftenposten, 21.11. 78.
Aftenposten, 23. 11.78.
Aftenposten. 28.11. 88.
Aftenposten. 30.11. 78.
Aftenposten. 4. 1. 79.
Aftenposten 16. 1. 79.

LEKTORLAGET STØTTER KARLSEN.

SAMTIDIG SOM POLITIANMELDELSE MOT CARL I. HAGEN FOR INJURIER BLE INNLEVERT, SØKTE HALFDAN KARLSEN NORSK LEKTORLAG OM JURIDISK OG ØKONOMISK STØTTE I FORBINDELSE MED SAKFØRSELEN. SØKNADEN BLE INNVILGET I MIDTEN AV NOVEMBER PÅ SENTRALSTYREMØTE I LAGET.

Dagbladet
21.11.78.

Strid om kvinne- historie

Norsk Lektorlags sentralstyre har vedtatt å støtte økonomisk lektor Halfdan Karlsen som har reist privat straffesak mot tidligere stortingsrepresentant Carl I. Hagen i egenskap av ansvarlig redaktør av ukeavisa «Fremskritt».

Lektorlagets formann, rektor Oddmund Harr, sier til Dagbladet at laget ser saken som et prinsipielt spørsmål som det ønsker å få avklart.

Det var i forrige måned at lektor Karlsen ved Lørenskog videregående skole anmeldte Hagen fordi «Fremskritt» hadde hevdet at Karlsen mangler nødvendige kvalifikasjoner til å undervise. Artikkelen stod 12. september, og den aktuelle foranledningen var lektorens opplegg av pensum i kvinnehistorie. Hans angivelige bakgrunn som marxist-leninist ble trukket fram.

Oslo politikammer henla saken fordi «allmenne hensyn ikke synes å foreligge».

Redaktør Harr sier:

— Vårt eget fagligpedagogiske utvalg har vurdert det pedagogiske opplegg som Karlsen har hatt og finner ikke noe å utsette på det. Dessuten har Karlsen en del andre referanser som vi stoler på. Vi er meget bekymret for at det er blitt hengt uten videre i en avis og vi vil se dette rettslig belyst.

Lørenskog-lektor får støtte til rettssak mot «Fremskritt»

Lektor Halfdan Karlsen ved Lørenskog videregående skole vil få økonomisk støtte av Norsk Lektorlag til å gjennomføre den rettsaken som kommer mellom Karlsen og ukeavisen Fremskritt. Formannen i lektorlaget, Oddmund Harr, opplyser at laget oppfatter saken som en viktig prinsippsak for sine medlemmer.

Lektorlaget har hatt et eget faglig-pedagogisk utvalg til å vurdere det opplegg Karlsen har brukt i valgfri undervisning i historie på samfunnsfaglig studieretning, og utvalget har ikke kommet med

en eneste bemerkning til opplegget. Videre har lektorlaget hatt kompetente folk utenfor laget til å vurdere opplegget, og også de fant det forsvarlig ut fra faglige kriterier. Harr sier at Fremskritt med sin karakteristikk av Karlens undervisningsopplegg skyter langt over mål, og at lektorene må få prøvd denne saken for en domstol. I det lengste håper lektorlaget at det reises offentlig tiltale mot Fremskritt.

Dette er den første saken av denne art som lektorlaget støtter økonomisk. Liknende saker har tidligere blitt løst før de har kommet for domstoler.

Akershus
Arbeiderblad
21.11.78

Omstridt lektor får lektorlagets støtte

Aftenposten
25.11.78

Norsk Lektorlag har besluttet å dekke eventuelle utgifter for den omstridt lektor Halfdan Karlsen ved Lørenskog videregående skole, hvis han vil gå til privat søksmål mot ukeavisen Fremskritt. Dette fremgår av et brev fra laget til statsadvokatene i Eidsivating.

Ukeavisen Fremskritt hadde for en tid tilbake et sterkt angrep på lektoren, der Fremskrittspartiets organ anklaget ham for å undervise i klassekamp. Dette førte til at rettsvesenet ble blandet inn, men påtalemyndigheten beslut-

tet ikke å reise offentlig tiltale mot ukeavisen. Det er med dette utgangspunktet at lektorlaget engasjerer seg på denne konkrete måten.

Det heter i lagets brev at man har foretatt nærmere undersøkelse av lektorens pedagogiske opplegg, og at man ikke har noe å bemerke. Alle, heter det, konkluderer med at hans faglige opplegg er forsvarlig. Man mener dertil at saken har stor almen interesse og påberoper seg at saken har en slik karakter at utfallet av den vil kunne virke sterkt inn på lærernes rettssikkerhet.

Vanskelig
å få på-
talemyn-
dighetene
til å reise
offentlig
påtale,

Akershus
Arbeider-
blad.

7.12.78.

— Saken mot «Fremskritt» av almen interesse

Lektor Karlsen anker nå til Riksadvokaten

Lektor Halfdan Karlsen ved Lørenskog videregående skole har nå anket statsadvokatens avgjørelse om ikke å reise offentlig tiltale mot Carl I. Hagen, som står som ansvarlig redaktør for avisen «Fremskritt». Lektor Karlsen anmeldte Hagen til politiet for ærekrenkelser i trykt skrift på bakgrunn av en

artikkel i «Fremskritt» 12. september med overskriften «Lektor underviser i klassekamp». Anmeldelsen ble henlagt av Oslo Politikammer 20. oktober, og etter påkjøring ble saken henlagt også av statsadvokatene i Eidsivating. Karlsen har derfor påkjært saken til Riksadvokaten.

Av Morten Sjølli

Statsadvokat Hans Holen i Eidsivating grunngir sitt avslag med at almene hensyn ikke krever påtale, og at han derfor ikke finner noen grunn til å gjøre om politiets beslutning om å henlegge saken. Karlsen stiller seg undrende til denne avgjørelsen, og spør om hva som egentlig skal til for at påtalemyndighetene skal finne at almene hensyn krever at det reises tiltale i en sak. — Tydeligvis må det være ganske mye, sier Karlsen.

I sin påkjøring til Riksadvokaten skriver Karlsen blant annet at han som lærer tilhører en yrkesgruppe med tusenvis av ut-

øvere, og at saken må betraktes som en viktig prinsippsak som berører lærernes rettsikkerhet. Karlsen påpeker at faglige kompetente personer har vurdert det faglige opplegget for historieundervisningen, og funnet det fullt forsvarlig. Karlsen mener derfor at «Fremskritt»s artikkel er et uberettiget og grovt angrep rettet mot en person som utøver normal virksomhet slik tjenesteplikten tilsier.

Karlsen framholder også at saken etter hvert ble referert i flere aviser, og at han sitter igjen med 28 sider avisutklipp om saken. — Påstanden om at saken ikke har almen interesse holder derfor ikke. Oppslaget i «Frem-

sritt» — som i seg selv var grovt nok — har på grunn av den store interessen for saken fått ytterligere injurierende kraft, sier han.

Sentralstyret i Norsk Lektorlag har besluttet å støtte Karlsen i denne saken, om nødvendig også økonomisk. Dette avhenger av om det blir reist offentlig tiltale eller ikke. Formannen i lektorlaget, Oddmund Harr, har tidligere uttalt til AA/RB at laget betrakter Karlsen-saken som en meget viktig prinsippsak. Før lektorlagets sentralstyre vedtok å støtte Karlsen hadde et faglig-pedagogisk utvalg vurdert undervisningsopplegget, og dette utvalget hadde ingen ting å bemerke til Karlsens undervisning.

Akershus Arbeiderblad:
11. oktober 1979.

Carl I. Hagen ser fram til rettssak

— Vi på vår side vil ikke komme med noe initiativ til forlik i saken med Halfdan Karlsen. Vi vil gjerne at en rekke av de punkter saken gjelder blir prøvet for en domstol, sier Fremskrittspartiets formann, Carl I. Hagen til AA/RB.

Dermed er det helt klart at det blir sivil rettssak i Asker og Bærum herredsrett mellom Carl I. Hagen og lektor Halfdan Karlsen, Lørenskog videregående skole. Saken kommer i februar.

Som meldt gjelder saken et søksmål fra Karlsen som følger seg ærekrenket i en artikkel i partiavisen Fremskritt om Karlsens undervisning. Hagen møter som ansvarlig redaktør av avisen.

Carl I. Hagen sier til AA/RB at han ser det som viktig å få tatt opp spørsmålet om politisk påvirkning i skolen.

AA/RBs samtale med Hagen styrker inntrykket av at rettsaken i Asker og Bærum herredsrett vil bli vel så mye et politisk som et juridisk oppgjør.

Fremskrittspartiets formann Carl I. Hagen er beredt til å ta en rettssak mot lektor Halfdan Karlsen.

DET VAR LENGE STILLE OM SAKEN, MEN TING FORTSATTE Å SKJE BAK KULISSENE. I AFTENPOSTEN 8.6.79 OG I "FREMSKRITT" 12.6.79 VAR DET OPPSLAG OM SAKEN: ETTER DET FORBEREDENDE RETTSMØTET I ASKER OG BÆRUM HERREDSRETT 21.9.79, FANT IKKE Lenger HALFDAN KARLSEN NOEN GRUNN TIL Å FORHOLDE SEG TAUS OVERFOR PRESSEN, HAN TOK KONTAKT MEN KLASSEKAMPEN OG AKERSHUS ARBEIDERBLAD, SOM KOM MED OPPSLAG OM DEN NYE UTVIKLINGA I SAKEN :-1979-----

DETTE ER EN SAK SOM IKKE BARE GJELDER HALFDAN KARLSEN, DEN GJELDER ALLE SOM ØNSKER EN FLERSIDIG OG KRITISK SKOLE I DETTE LANDET, VÆR MED PÅ Å SPRE OPPLYSNINGER OM DENNE SAKEN!

Prinsippsak om politikk i skolen i februar:

Lørenskog-lektor trekker Carl I. Hagen for retten

«Kommunevalgets seierherre» Carl I. Hagen, Fremskrittspartiet, vil når valgrusen har lagt seg etter all sannsynlighet få en rettssak på nakken.

Det er nå berammet sivil rettssak mellom lektor Carl I. Hagen som redaktør av partiavisen «Fremskritt» og lektor Halfdan Karlsen ved Lørenskog videregående skole. Karlsen saksøker Hagen for i alt ni punkter i en avisartikkel som sin undervisning.

Punktene kreves kjent døde og Karlsen forlanger 50.000 kroner som erstaning og oppreisning. Han vil også ha et passende beløp til offentliggjørelse av dommen.

Saken er berammet i Asker og Bærum herredsrett i februar 1980 og vil nå bare kunne unngås av et akseptabelt forlikstilbud fra Carl I. Hagen og hans advokat Alf Nordhus.

akershus
ARBEIDERBLAD

TLF. 73 03 10

8.10.79.

Av Arne Åsen

Ni punkter kreves kjent maktesløse

Det er i alt ni punkter Karlsen og hans advokat Karl Wahl-Larsen vil ha kjent døde og maktesløse. «Fremskritt» skrev bl.a. at Karlsen mangler nødvendige kvalifikasjoner, sammenlignet ham med nazisympatisøren Olav Hoaas, at han mangler tvisyn og toleranse og er politisk trangsynt. Avisen mente Lørenskoglektoren hadde gått over streken for marxist-leninistisk indoktrinering i skolen og at han som betales av samfunnet lærer elevene hvordan samfunnet skal rives ned. Karlsens pensum ble karakterisert som «håndbok i revolusjon», som maner til kamp, revolusjon, vold og våpen uten motforestillinger.

Forlik ikke mulig

I den tid som er gått siden artikkelen sto har Karlsen først forsøkt en forgjeves politianmeldelse av Fremskritt. Denne ble henlagt av riksadvokaten som mente almenne hensyn ikke krever påtale. Deretter ble det tatt ut forliksklage mot ansvarlig redaktør Carl I. Hagen. Partene møttes i Bærum forliksråd 6. mars uten å bli for-

likt. Stevning til sivilsak ble tatt ut i april og et forberedende rettsmøte holdt 21. september. Dermøtte Hagen ikke opp.

Neste steg er da hovedforhandlinger, hvis ikke et uventet forlik skulle oppstå i siste liten. Etter det AA/RB forstår er dette lite trolig, da Karlsen bare kan akseptere en klar beklagelse fra Hagens side.

Hagens advokat Alf Nordhus har imidlertid hevdet at de påklagede punktene ikke kan anses ærekrenkende. Han mener for øvrig at det ikke er domstolens oppgave å skifte sol og vind i politisk debatt og at det ikke er noen som kan avgjøre om de meningsyttringer saken gjelder er sanne.

Støtte-mobilisering

Den saksøkte Carl I. Hagen har gitt uttrykk for at søksmålet er et ideologisk framstøt fra Karlsens side. Det er da også klart at Karlsen får støtte fra Sosialistisk skoleforums nye tidsskrift «Skole for folket». Bladet er et partipolitisk uavhengig organ på venstresida og har erstattet PAX-tidsskriftet Praxis. «Skole for folket» vil i løpet av kort tid komme ut med et tema-nummer kalt «indoktrinering i skolen?» som tar utgangspunkt i Halfdan Karlsens sak.

Aftenposten
8.6.79.

Lektor til privat søksmål mot Carl I. Hagen:

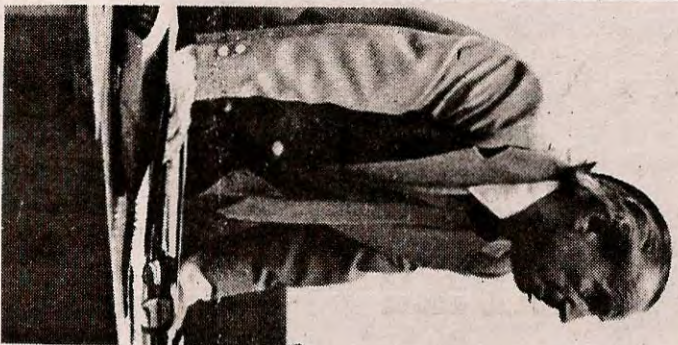
Rettssak om «marxist»-pensum

Påstander om «marxistisk indoktrinering i skolen», om et pensum i kvinnehistorie som «en håndbok i revolusjon» og om en lektor som «mangler nødvendige kvalifikasjoner»: Dette er blant ingrediensene i en høyst usedvanlig sak som er under forberedelse for Asker og Bærum herredsrett, med Lørenskog-lek-

toren Halldan Karlsen som saksøker og avisen Fremskrittets redaktør Carl I. Hagen som saksøkt. Karlsen krever, etter hva Aftenposten får opplyst, en rekke utsagn mortifisert og vil ha erstatning for ærekrenkende uttalelser. **FORKORTET.**

"Fremskritt", 8.6.79.

FREMSKRITT ANMELDES FOR INJURIER!

Alf Nordhus.

Lektor Halldan Karlsen ved Lørenskog Videregående Skole har anmeldt Fremskritt for injurier.

Det var 12. september ifjor at Fremskritt bragte en reportasje om en lektor som i faget «kvinnehistorie» la opp et pensum som mildt sagt må kalles tendensiøst — bl.a. med utdrag fra et tidsskrift utgitt av AKP (m.l.).

Norsk Lektorlag har vist solidaritet med lektor Karlsen, og vil betale alle saksomkostninger for ham. Høyesterettsadv.

Alf Nordhus har tatt saken for Fremskritt.

SIDE 6

Klassekampen. 8.10.79.

Carl I. Hagen

på benken

KK. 8.10.79.

Det går mot rettssak med Fremskrittspartiets formann Carl I. Hagen på tiltalebenken. Saksøker er lektor Halfdan Karlsen.

I avisa til Fremskrittspartiet, Fremskritt, 12. september i fjor, kunne en over hele førstesida bl.a. lese at lektor Halfdan Karlsen ved Lørenskog videregående gymnas underviste i klassekamp, at han manglet nødvendige kvalifikasjoner og at han underviste ut fra et pensum som var en håndbok i revolusjon. Uttalelsene var sterkt injurierende og skadelige for Karlsens arbeid som lektor. Han anmeldte derfor Carl I. Hagen som i egenskap av Fremskrittspartiets formann er ansvarlig redaktør for avisa.

5. januar i år henla så Riksadvokaten saka fordi «almene hensyn ikke krever påtale». Forliksklage ble tatt ut 9. februar i Bærum forliksråd. Partene møttes så 6. mars uten å bli forlikt.

Lektor Halfdan Karlsen i Lørenskog (t.v.) vil trolig møte Fremskrittspartiets formann Carl I. Hagen i retten i februar.

Halfdan Karlsen som i november 1978 fikk full støtte fra sentralstyret i Norsk Lektorlag om juridisk og økonomisk bistand, tok deretter ut stevning mot Hagen i april i år. Halfdan Karlsen ved høyesterettsadvokat Karl Wahl-Larsen krever at påstandene i Fremskritt må erklæres døde og maktesløse, at Hagen dømmes til å betale 50 000 kroner i erstatning oppad, samt et beløp slik at Karlsen kan kunnegjøre dommen. Hagen må også idømmes alle saksomkostninger, krever Karlsen.

På et forberedende rettsmøte i slutten av september møtte ikke Carl I. Hagen opp.

Dersom ikke Hagen ved sin advokat Alf Nordhus raskt kommer med et tilbud om forlik, er hovedforhandlingene i rettssaka beramet til om lag februar 1980.

Kronikken «Indoktrinering i skolen?» er skrevet på bakgrunn av de erfaringene Karlsen har høstet med hesen fra Fremskrittspartiet. «Indoktrinering i skolen?» er et utdrag av en lengre artikkel som vil komme i Skole for folket, avisa til Sosialistisk Skoleforum. Nummeret som er et temanummer om Karlsen-saka, vil foreligge i månedsskiftet oktober/november.

B. W.

Klassekampen
13.10.79.

Det blir sak mot Hagen

Det er nå klart at det blir rettssak mellom formannen i Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og lektor Halfdan Karlsen.

– Vi vil ikke ta initiativ til noe forlik, sier Hagen til Akershus Arbeiderblad torsdag.

Saka kommer opp i februar.

Det er Halfdan Karlsen som krever flere injurierende uttalelser om hans virksomhet som lektor trukket tilbake. Avisa Fremskritt som er Fremskrittspartiets organ brakte i et større oppslag i 1978 til torgs at Karlsen var uskikket som lærer og at han bl.a. underviste i klassekamp.

Dette skal Hagen nå altså svare for i retten.

KLASSEKAMPEN

Skole for folket har valgt å presentere hele litteraturlista til det omstridte kvinnehistorie-kurset. Vi mener den er viktig fordi den viser bredden og soliditeten i Halvdan Karlsens historieundervisning - en faglig innsats som vi mener det står respekt av. Det mener også kompetente fagfolk, som det vil framgå av tre vedlagte uttalelser.

Redaksjonens innledning til Halvdan Karlsens undervisningsopplegg:

Vi bringer også sammendrag av en spørreundersøkelse utformet som et ledd i undervisningen. Undersøkelsen omhandlet alle sider ved undervisningsopplegget, og ble foretatt etter endt kurs i desember. Hensikten var å høre elevenes vurdering av dette konkrete opplegget, og få verdifulle erfaringer for videre opplegg med denne og seinere klasser. Måten denne undersøkelsen ble gjennomført på, er i seg selv en god illustrasjon av H.K.'s pedagogiske tenkning. Innsamling og bearbeidelse av tallmaterialet ble foretatt av en gruppe på fem elever som hadde studert spørreskjemateknikk. Alle deltagerne ble sikret full anonymitet. Av 20 elever i klassen var 12 til stede ved undersøkelsen. Samtlige deltok i den obligatoriske delen, dvs. 60 % deltagelse for klassen som helhet. De 40 % skyldes ordinært fravær den dagen. I den frivillige delen deltok 7, dvs. 35 % for klassen som helhet. Disse frivillige elevsvarene om opplegget er også vedlagt.

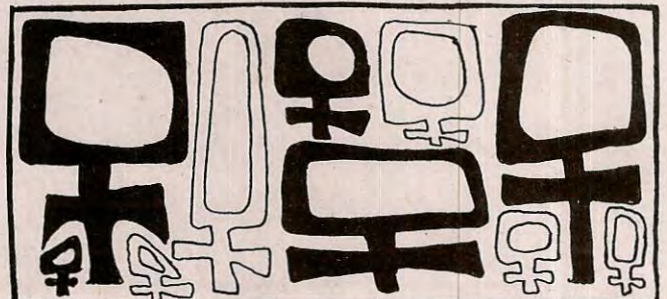
Til slutt i denne delen av avisa gjengir vi noen faglige elevbesvarelser. Etter vår mening viser disse klart at elevene har hatt stort utbytte av undervisningen i kvinnehistorie.

Red.

Lektor Halvdan Karlsens opplegg: Kvinnehistorie.

MÅLSETTING OG KUNNSKAPSKRAV i emnet kvinnehistorie:

- Oversikt over ulike teorier omkring spørsmålet om hvorfor kvinneundertrykking oppstod overhode.
- Oversikt over den samfunnsmessige bakgrunn for framveksten av en organisert kvinnebevegelse fra ca. 1850 og utover.
- Oversikt over viktige kampsaker og ulike organisasjoner som drev kvinnesaksarbeid i tida fram til ca 1920, internasjonalt så vel som i Norge.
- Oversikt over hva som skilte den borgerlige (feministiske) kvinnebevegelsen fra arbeiderkvinnebevegelsen.
- Oversikt over den samfunnsmessige bakgrunn for framveksten av den nye kvinnebevegelsen i Norge i dag.
- Oversikt over ulike retninger innenfor denne bevegelsen.

Felles lærestoff:

Artikkel om "Kvinnebevegelsen" i Arbeidernes leksikon fra 1934. (4 sider) spalte 750-56

- Artikkel om hvordan kvinneundertrykkinga oppsto i Røde Fane, oktober 1976. (14 sider) s. 8-21

- Oversikt over viktige årstall fra norsk kvinnehistorie i Hægg/Werkmäster: "Frihet, likhet, søsterskap" fra 1973 (11 sider) s. 30-40

- Historikk og presentasjon av en del mer aktuelle problemstillinger innenfor norsk kvinnebevegelse, i "Kvinnor i alla länder..." fra 1974. (23 sider)

Alt sammenholdt med de opplysningene om kvinnehistorie som er å finne i grunnbøkene - Moen/Myhrvold. Hvis deremener å finne like god dekning for disse temaene i annen litteratur, står det dere selvsagt fritt å benytte dere av denne.

Marxismens klassikere:

Friedrich Engels: kap II "Familien" (s. 35-86) i "Familiens, privateiendommens og statens opprinnelse", Ny Dag 1970.

Alexandra Kollontay: "Feministrørelsens och arbetarkvinnornas insatser i klassekampen", (s. 141-63), i "Kvinnans ställning i den ekonomiska samhällsutvecklingen", Gidlunds 1971.

Clara Zetkin: Tre artikler fra 1889, 1896, (s. 149-7) i "Kvinnan och Revolutionen, Texter om 200 års kamp för kvinnlig frigörelse", BOC-serien 1972.

Emner fra norsk kvinnebevegelse:

Anna Caspara Agerholt: "Den norske kvinnebevegelses historie", Gyldendal 1973, s. 91-98, 99-118, 184-200, 207-31, 258-64 og 269-75.

"Settersker og typografer - splittelse mellom menn og kvinner" av Ingrid Andersgaard (s. 22-46)

"Kvinnen selv...", antologi red. Blom/Hagemann, Aschehoug 1977.

"LO, DNA og striden om gifte kvinner i arbeidslivet" av Elisabeth Lønnå (s. 151-76), og nyttig supplement:

"Kvinner og klassekamp, En oversikt ved Harriet Clayhills", Tiden 1972.

Kvinnerns hverdag i Norge på 1800-tallet:

- Mimi Sverdrup Lunden: "De frigjorte hender", Tanum 1978 (s. 49-80, 150-86, 187-208).

Kvinnerns deltagelse i dagens partipolitikk i Norge:

- Ingunn Norderval Means: "Kvinner i norsk politikk", Cappelen 1973 (s. 23-77 og 117-38)

pluss aktuell litteratur etter valg.

Kvinnebevegelsens stilling i andre land:

- "Kvinnor i alla länder..." fra 1974: Sverige (s. 9-42), Danmark (s. 67-108) og Øst-Europa (s. 259-73)

pluss aktuell litteratur etter valg.

Historiske tilbakeblikk utenfor Norge:

- "Könsdiskriminering förr och nu", red. Karin Berg, Prisma 1972.

- "Kvinnohat och kvinnokult på medeltiden" av Tore Wretö (s. 113-22)

- "Att vara ugift mor på 1700- och 1800-talet" av Birgit Persson (s. 123-36).

- Aslaug Moksnes: "Kvinner på barrikadene, 8 essays om kvinnes kamp under den franske revolusjonen", Oslo 1974 (utgitt av likestillingsrådet).

- "Olympe de Gouges og erklæringen om kvinnes rettigheter" (September 1791)" (s. 39-48)

- "Erklæringen om kvinnes rettigheter (hele teksten)" (s. 73-74)

Noen aktuelle kvinnepolitiske emner:

- "Mannssamfunnet midt imot", antologi red. Kari Skjønberg, Cappelen 1974.

- "Er kvinnesak også mannssak" av Åsa Gruda Skard.

- "Er det sant at kvinner er undertrykte?" av Bjørg Vik, (s. 232-37)

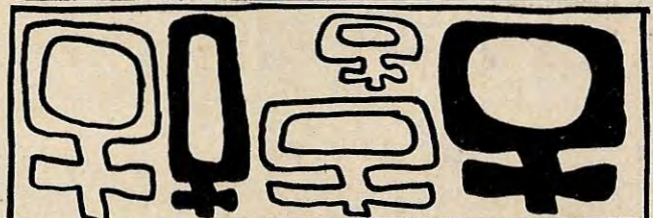
- "Frihet, likhet, Søsterskap" af Maud Hægg og Barbro Werkmäster, Aschehoug 1973 (Om samlivsproblemer s. 59-74, Om barneoppdragelse s. 75-92)

- "Könsdiskriminering förr och nu", red. Karin Berg, Prisma 1972.

- "Hur ska det gå för Blondie? Om seriernas kvinnor och män" av Margareta Ekström (s. 55-64)

- Skolböcker vid skampålen" av Karin Westman Berg. (s. 11-22)

Margarete Bonnevie: "Frå likestilling til undertrykkelse" Dreyer 1964 (s. 11-22) Utdelt til elevene som korrektiv til Røde Fane s. 8-12.

Etter „Fremskritt“s angrep på lektor Halfdan Karlsens opplegg i emnet „kvinnehistorie“ har han fått **TRE FAGLIGE UTTALELSER:**

Norsk Lektorlags faglig-pedagogiske utvalg sier:

Sak 133/78.

Undervisningsopplegg i historie valgfag ,
- injuriersak.

Brev 10.10.78 (3777/78-114) fra lektor Halfdan Karlsen vedrørende søknad om juridisk og økonomisk bistand i injuriersøksmål mot redaktør Carl I. Hagen i ukeavisen "Fremskritt". Grunnlag for saken er en artikkel om Karlsens undervisningsopplegg i emnet Kvinnehistorie.

Høyesterettsadvokat Bjerknes* har anbefalt at det foretas en faglig-pedagogisk vurdering av opplegget. Undervisningsopplegget med litteraturliste ble gjennomdrøftet. FPU's formann har også drøftet det med formannen i NL's likestillingsutvalg.

Vedtak:

F P U mener opplegget er faglig og pedagogisk forsvarlig.

-Utdrag fra protokoll fra Norsk Lektorlags faglig-pedagogiske utvalgs møte i Lektorenes hus 31.10. 1978.

(undertegnet av Kari Henriksen og Einar Lid).

*Norsk Lektorlags juridiske rådgiver (reds. merknad).

Gro Hagemann, vitenskapelig assistent ved Historisk Institutt ved Universitetet i Oslo, sier:

"Jeg har i flere år arbeidet med pensumopplegg, undervisning og eksamen i kvinnehistorie på grunnfagsnivå ved historisk institutt på Universitetet i Oslo. I den forbindelse har jeg også i samarbeid med universitetslektor Ida Blom i Bergen vært ansvarlig for utgivelsen av en artikkelsamling i kvinnehistorie som nå brukes i undervisningen på universitetsnivå. På denne bakgrunn føler jeg behov for å protestere mot de faglige angrepene som er rettet mot lektor Karlsen i avisa "Fremskritt", som jeg mener både er faglig uholdbare og sterkt injuerende.

Kvinnehistorie er et forholdsvis nytt emne i historieundervisning og historieforskning. Det finnes i dag ingen tilfredstillende lærebøker i emnet, og en lærer som ønsker å undervise i det, er avhengig av å bruke den framgangsmåten som Karlsen har brukt: å sette sammen et pensum som består av utdrag fra ulike artikler og bøker. Følgelig kan det fra et faghistorisk synspunkt rettes innvendinger mot nær sagt ethvert pensum, fordi mangelen på faghistorisk litteratur er så stor. Dette gjelder også det litteraturutvalget Halfdan Karlsen har lagt opp. Mye av litteraturen bærer preg av å være meningsytringer, og må vel formelt karakteriseres som historiske kilder mer enn faghistorisk litteratur.

Faglig vurdering av Maurseth, Seip og Semmingsen ved Universitetet i Oslo:

UNIVERSITETET I OSLO

HISTORISK
INSTITUTT

BLINDERN, 14. mai 1979.
POSTBOKS 1008, OSLO 3
TLF. 46 68 00 *

Undervisningsopplegg i kvinnehistorie, samfunns-
faglig linje ved Lørenskog videregående skole -
lektor Halfdan Karlsen.

Undertegnede har fått forelagt lektor Karlsens undervisningsopplegg til faglig vurdering og vil uttale:

Vi finner det meget verdifullt at emnet kvinnehistorie blir tatt opp som valgfritt fordypningsemne i den videregående skole etter at det i løpet av de siste fem-seks år er blitt fast etablert som valgemne i historiestudiet ved universitetene.

Lektor Karlsens opplegg er bygd opp med en liten stamme (52 s.) felles stoff pluss sju ulike emner for gruppearbeid. Ved denne oppbygning blir det mulig å gi emnet som helhet stor bredde og variasjon. Det omfatter stoff fra middelalderlitteratur, fra den franske revolusjon, norsk og svensk sosialhistorie fra 1700-tallet og opp til vår tid og oversikter over kvinners stilling i de nordiske land og i Øst-Europa. Sentralt i emnet står fremveksten av en organisert kvinnebevegelse i sin klassiske form fra siste del av 1800-tallet med den karakteristiske og viktige deling i en borgerlig og en sosialistisk gren, og i sin moderne form fra 1960-årene.

Utvalget av historisk litteratur faller i stor utstrekning sammen med litteraturen til grunnfagsemnet "Kvinnens leveforhold og politiske organisering, med hovedvekt på tiden fra 1880 til 1910-20" ved Historisk institutt, Universitetet i Oslo. Det gjelder bøkene til Agerholt, Blom/Hagemann (red.) og Lunden. Ca. 250 sider av de i alt rundt 600 sidene i lektor Karlsens litteraturliste er hentet fra disse bøkene. Bidragene fra Means (Kvinnens deltagelse i dagens partipolitikk i Norge) og fra Wretø, Persson og Moksnes (Historisk tilbakeblikk utenfor Norge) holder en sikker faglig standard. Mens fremveksten av den borgerlige kvinnebevegelse først og fremst belyses gjennom histor-

Mangelen på lærebøker i kvinnehistorie kan imidlertid ikke brukes som en innvending mot lektor Karlsens faglige kvalifikasjoner, slik avisa "Fremskritt" gjør, snarere tvert imot. Det litteraturutvalget han har satt sammen bygger etter min vurdering på et omfattende studium av foreliggende litteratur. Det spenn-er over et bredt spekter av eldre og nyere litteratur, og er satt sammen med det siktemål å bringe fram ulike synspunkter på og innfallsvinkler til kvinnespørsmålet. Flere av de bøkene han bringer utdrag fra, brukes også i undervisningen ved historisk institutt.

På standene om at Karlsens litteraturutvalg er snevert og at politiske synspunkter er presentert uten motforestillinger, stemmer derfor ikke med de faktiske forhold. Jeg tillater meg å tvile på om "Fremskritt"s redaktør kan ha satt seg inn i det litteraturutvalget han angriper når han havder at det maner til kamp, revolusjon, vold og våpen. Et av de utdragene han angriper, er en oversikt over viktige årstall i norsk kvinnehistorie, et annet er presentasjon av den nye, norske kvinnebevegelsen. Artikkelen fra Arbeidernes leksikon er en kortfattet fremstilling av kvinnebevegelsens historiske bakgrunn. Boka med den "skremmende" tittelen "Kvinner og klassekamp", er stort sett en samling klipp fra norske aviser som avspeiler debatten om kvinnespørsmål fra midten av 1800-tallet. Ingen av disse utdragene inneholder noen oppfordring om voldsbruk.

Den som "Fremskritt"s redaktør trolig har hatt spesielt vanskelig for å godta, er det utdraget fra AKP(m-l)s tidsskrift, Røde Fane, som er med i Karlsens litteraturutvalg. Utdraget inneholder en kortfattet framstilling av et marxistisk syn på kvinnespørsmålet. Som motvekt mot dette trekker Karlsen inn litteratur av Margarete Bonnevie, som representerer et helt annetsyn på kvinnespørsmålet. Jeg har tidligere vært inne på at mye av den litteraturen Karlsen har lagt opp er debattinnlegg. Det gjelder artikler av forfattere som Åse Gruda Skard og Bjørg Vik, men også en bok som Anna Caspari Agerholts "Den norske kvinnebevegelsens historie", som er gjennomsyret av ett spesielt syn på kvinnespørsmålet. Når "Fremskritt" ikke nevner dette, men bruker mye spalteplass på Røde Fane, kan det ikke være fordi de er imot at litteraturen i kvinnehistorie er ensidig, men fordi de ikke liker at det synet Røde Fane står for skal komme fram. Dette er udemokratisk formynderholdning som har lite med en faglig debatt om kvinnehistorie å gjøre.

Oslo, 15/11, 1978.
cand.philol. Gro Hagemann. "

isk litteratur (Agerholt), er hovedvekten fra den sosialistiske kvinnebevegelse lagt på kildeutdrag (Engels, Kollontay og Zetkin), og for den nye kvinnebevegelse fra 1960-årene på artikler hvor de ulike avskygninger presenterer seg selv. Denne forskjell er forklarlig ut fra hva som fins av egnet litteratur på nordiske språk, og den kan også bidra til en pedagogisk fruktbar variasjon i stoffvalget. Samtidig stiller også tolkningen av kilder større krav til undervisningen.

Som fellespensum er ført opp fire nummer. Tre av disse - artikkelen "Kvinnebevegelsen" fra Arbeidernes Leksikon og utdragene fra bøkene Frihet, likhet, søsterskap (1973) og Kvinnor i alla länder... (1974) - gir tilsammen en grei og kortfattet presentasjon av hovedtemaer i emnet. Det fjerde bidraget er en artikkel fra tidsskriftet "Røde Fane" fra 1976. Etter undertegnedes skjønn holder denne artikkelen ikke tilstrekkelig faglig kvalitet i innhold og fremstilling og bør utgå av opplegget.

Konklusjon: Som forsknings- og studie-emne har kvinnehistorie lenge vært forsømt, men er nå i sterk utvikling. Det er trolig vanskeligere på et slikt felt å bygge opp gode undervisningsopplegg enn på eldre og fastere etablerte områder av historie og samfunnsvitenskap. Lektor Karlsten har tatt opp denne utfordringen og løst den på en måte som vitner om betydelig faglig innsikt.

Per Maurseth. Anne-Lise Seip. Ingrid Semningsen.
førstelektor førstelektor professor

Hvorfor RØDE FANE?

av Halvdan Karlsten.

De faglige uttalelsene referert foran går på helheten i opplegget i kvinnehistorie. Da det åpenbart er bruken av AKP(m-l)s teoretiske tidsskrift Røde Fane som særlig har opphisset "Fremskritt", er det nødvendig å gå nærmere inn på hvorfor dette ble trukket inn i undervisninga. Jeg vil i utgangspunktet slå fast at det omstridte utdrag av Røde Fane inngår som et integrerende ledd i helheten, valgt ut med en gjennomtenkt faglig og pedagogisk begrunnelse. Jeg ser ingen grunn til at det burde vært tatt vekk fra opplegget.

Det dreier seg om et 14 siders utdrag fra artikkelen "Frigjøring av kvinnene" i Røde Fane nr. 6/1976 (s. 8-21), skrevet av psevdonymet HG. Artikkelen er et innlegg i debatten om viktige linjespørsmål i dagens kvinnekamp, med ambisjoner om å gi en historisk begrunnet marxistisk-leninistisk analyse av kvinnespørsmålet. I artikkelen fungerer nok den historiske analysen til en viss grad som begrunnelse for de standpunkter HG inntar på de nevnte kvinnespørsmål, men den historiske delen står også på egne bein, uavhengig av det dagsaktuelle tilsnitt artikkelen ellers har. Det 14 siders utdraget er hovedsakelig hentet fra den historiske delen, og inneholder følgende emner:

1. Analyse av opphavet til kvinneundertrykkinga (konsentrert av Engels sine teorier om urkommunismen/matriarkatet).
2. Analyse av karakteren kvinneundertrykkinga har i et kapitalistisk samfunn
3. Analyse av begrepet kvinnefrigjøring og forutsetningene for denne.
4. Analyse av sammenhengen mellom kvinnekamp og klassekamp, og kvinnes rolle under sosialistisk revolusjon.

Utdraget fra HG's artikkel i Røde Fane gir i konsentrert et marxistisk syn på kvinnespørsmålet. En kan spørre: Er det relevant at elevene får kjennskap til et marxistisk syn på kvinne spørsmålet? Sjølsagt er det det. I virkeligheten er det undertrykt at det finnes en arbeiderkvinnebevegelse i feministisk litteratur og vanlige

leksika. Skolens lærebøker har en tendens til å se kvinnespørsmålet - i den grad det i det hele tatt tas opp - utelukkende fra et borgerlig-feministisk syn. Når en skal studere framveksten av kvinnebevegelsen av i dag - er det helt vesentlig at en har klart for seg grunnlaget for splittninga av bevegelsen i to hovedretninger: en med basis i et feministisk og en med basis i et marxistisk syn på kvinnespørsmålet. Dersom elevene skal klare å se denne problemstillinga trenger de informasjon om kvinnespørsmålet, sett ut fra både feministisk og marxistisk synsvinkel.

Neste spørsmål blir da: Er det forsvarlig at elevene tilegner seg kjennskap til et marxistisk syn på kvinnespørsmålet på basis av marxistisk litteratur? Absolutt ja. Den beste måten å trenge inn i tankegangen bak en bevegelse er å studere bevegelsen på dens egne premisser, ut fra dens egne skrifter. Noen brukbar lærebok i kvinnehistorie eksisterer dessuten ikke, så en er henvist til å sette sammen pensum ut fra forskjellige kilder. Det må være klinkende klart at et kommunistisk tidsskrift som Røde Fane i prinsippet er likestilt med hvilken som helst annen litteratur, nå det gjelder spørsmålet om å bruke det som lærestoff i undervisninga.

TIDSSKRIFT FOR KOMMUNISTISK TEORI OG DEBATT

UTGITT AV ARBEIDERNE KOMMUNISTPARTI
(MARXIST-LÉNINISTENE)

Pris kr. 10,—

RØDE FANE

5. årg.

6

1976

Det viktigste spørsmålet blir kanskje: Kunne det vært gjort et bedre valg enn HG's artikkel i Røde Fane? Etter min mening nei. Jeg skal kort prøve å redegjøre for hvorfor jeg betrakter denne artikkelen som positivt:

1. Doktrinært syn?

Det finnes ulike syn på kvinnespørsmålet innenfor marxismen. HG representerer en spesiell retning innefor marxismen, men det er etter min mening klart at han holder seg tett opptil klassisk marxistisk analyse av kvinnespørsmålet. Dette er en klar fordel her, ut fra et av hovedsiktene bak opplegget, å forklare den teoretisk bakgrunnen for arbeiderkvinnebevegelsen i forrige århundre. Etter min mening har HG's artikkel en viss tilbakeføringsverdi på dette punktet, samtidig som det kastes lys over viktige skillerlinjer innenfor dagens kvinnebevegelse (forskjellen mellom kvinnefronten og Nyfeministene f.eks.)

2. Ensidig og subjektivt?

Ett syn presenteres: korrekt, men det må vurderes opp mot pensumet som helhet, og både marxistisk og et feministisk syn på kvinnespørsmålet kommer til uttrykk der. HG's artikkel er saklig klar og oversiktlig. En innvending som har blitt reist går på at artikkelen har en angivelig sammenblanding av historiske fakta og politiske teser. For det første: Det er de politiske tesene - det marxistiske syn på kvinnespørsmålet - som er de historiske fakta som det skal informeres om. For det andre: HG's artikkel i Røde Fane er langt fra det eneste partsinlegg i pensum. Det gjelder f.eks. Agerhots bok om "Den norske kvinnebevegelsens historie", som er fullspekket med polemikk mot det konservative kvinnesyn, skrevet av en erklært feminist. Det vil antakelig være vanskelig å skrive noe som helst om kvinnespørsmålet uten at det fra en eller annen synsvinkel vil kunne bli stemt som "en uheldig sammenblanding av historiske fakta og politiske teser". Det beror på øynene som ser.

3. Pedagogisk forsvarlig?

En annen innvending går på at HG's artikkel i Røde Fane er for vanskelig for elevene, ikke tilpasset deres nivå. Isolert sett er artikkelen muligens vanskelig (språkdrakt/begrepsapparat), men den skaper et godt utgangspunkt for en undervisning (lærerforedrag) med sikte på å presentere, forenkle og gjøre tilgjengelig sentrale punkter i den marxistiske analysen av kvinnespørsmålet. Skal elevene forstå marxismens kvinnesyn må de kjenne til analysen bak slagordene. Dette krever igjen at de klarer å ta seg fram i en tekst skrevet av en marxist, makter å svelge den ideologiske fargete ordbruken uten at det blokkerer for tilegnelse av det som er kjernen i det hele: et marxistisk syn på kvinnespørsmålet. Elevene skal læres opp til å vise toleranse og respekt for andres meninger. Jeg ser ingen grunn til at dette ikke dette prinsippet også skulle gjelde meninger med basis i en marxistisk livsanskuelse.

4. Historisk-vitenskaplig forsvarlig?

HG's artikkel i Røde Fane er et politisk debatt-

inlegg, ikke et faghistorisk arbeid med for- og motargumenter, forbehold, kildekritikk, sammenholding med nyere forskningsresultater(jfr. Engels sine teorier om urkommunismen/matriarkatet). Slik sett tar ikke HG de håndverksmessige hensyn en faghistoriker må ta. Jeg skulle anta det er noe i denne retning som ligger i innvendingen mot Røde Fane fra Maurseth/Seip/Semningsen. Jeg innrømmer gjerne at HG's artikkel ikke er noe forskningsarbeid i strengt historisk-vitenskaplig forstand. Det betyr ikke at artikkelen er uten verdi vurdert ut fra siktepunktet med opplegget i kvinnehistorie. Tvert imot: Jeg vil fastholde at HG's artikkel i Røde Fane gir et saklig sett klart og oversiktlig innblikk i et marxistisk syn på kvinnespørsmålet i konsentrert form. Jeg har ennå til gode å motta forslag på alternativ litteratur som på en mer tilfredsstillende måte kan dekke både de faglige og de pedagogiske målsetteingene ved opplegget

Det er viktig å være klar over at bruken av Røde Fane i tilknytning til mitt opplegg i kvinnehistorie er blitt en prøvestein på retten til å legge fram marxistiske synsmåter i undervisninga. Det er viktig å forsvare denne retten. Ut fra dette vil jeg oppsummere tre kjernepunkter fra drøftinga ovenfor:

1. Det er relevant at eleven får kjennskap til et marxistisk syn på kvinnespørsmålet.
2. Det er forsvarlig at de tilegner seg en slik kunnskap på basis av marxistisk litteratur.
3. HG's artikkel i Røde Fane er et godt valg til dekning av denne målsettinga.

H.K.

Spørreskjemaet - gjennomføring av opplegget

SPØRRESKJEMAUNDERSØKELSE.

Bakgrunn: Som et ledd i undervisningen laget H.K. en bredt sammensatt spørreundersøkelse omkring sentrale sider ved undervisningsopplegget.

Denne undersøkelsen inneholder en rekke konkrete spørsmål omkring hovedemner som 1. opplegg, 2. undervisningsformer, 3. evaluering og repetisjon og 4. kritikk og diskusjon.

Om selve opplegget og lærestoffet.

Av de 12 som gjennomførte undersøkelsen, mente hele 10 elever at ideen om et 52 sideres felles lærestoff var en fordel.

På spørsmål om opplegget hadde gitt et tverrsnitt i emnet kvinnehistorie, var et stort flertall av den mening at det var stort sett dekkende for målsettingen.

Den samme enighet var det på spørsmålet om målsettingen var nådd ved veis ende. Og lektor Karlsen fikk uforbeholden ros for oversiktstensilen med pensum og gruppeoppgaver.

Elevenes syn på litteraturvalget:

Når det gjaldt artikkelen om "Kvinnebevegelsen" i Arbeidernes leksikon, var hele 9 elever enige i at det var nøktern og flersidig informasjon, kun en mente det var ensidig partsinnlegg.

Hagg/Werkmäster "Frihet, Likhet, Søsterskap", som inneholder en oversikt over viktige årstall fra norsk kvinnehistorie, ble av 9 elever oppfattet som nøktern og flersidig informasjon. Noe større uenighet var det blant elevene omkring nøkternheten til "Kvinnor i alla länder" fra 1974, men her hadde halvparten svart vet ikke.

Artikkelen om hvordan kvinneundertrykkingen oppsto, saksa fra Røde Fane nr. 6, 1976, fikk klassen til å dele seg i to. 6 mente den var et bra konsentrat av Engels, 1 visste ikke og 5 mente at her hadde de å gjøre med et ensidig partsinnlegg.

To flere, altså 7 elever, oppfattet artikkel fra det samme blad om det marxistiske synet på kvinnespørsmål som et ensidig partsinnlegg, mens 4 syntes det var et bra konsentrat.

Elevene delte seg på midten i synet på om Røde Fane var riktig å bruke i den hensikt å gi informasjon om det marxistiske syn på kvinnespørsmål.

10. Elevbesvarelser, stensil utdelt 4.12. (2 timer).

- a. Enig i at læreren trykket opp elevbesvarelser:

☒ ja, ☒ vet ikke, ☒ burde spurt på forhånd, ☐ nei.

- b. Det ble satt av 2 timer til lesning av stensilen + evt. spørsmål til den enkelte besvarelse, som ble delt ut samtidig. Dette var:

☒ for mye, ☒ passelig, ☒ vet ikke, ☐ for lite.

11. Oppgaveseminar på rom 223 5.12. (1 time).

- a. Målsettingen med trykte elevbesvarelser + oppgaveseminar var å gå grundig gjennom prøven på basis av "Mönstersvar":

☒ målsettingen er nådd, ☒ vet ikke, ☐ ikke nådd.

- b. Målsettingen var også å oppsummere, kritisere og avrunde emnet. Metoden har ført til at dette er blitt gjort:

☒ klarere og bedre enn normalt, ☒ vet ikke, ☒ har ikke gjort noe fra eller til.

- c. Resultatet er blitt en god repetisjon av sentrale sider ved opplegget:

☒ ja, ☒ vet ikke, ☒ nei.

- d. Fungerte systemet med kritiker til hvert spørsmål brukbart:

☒ ja, ☒ vet ikke, ☒ nei.

- e. Betød det noe for utbyttet at vi satt i tett krets sammen på rom 223 for anledningen:

☒ ja, ☒ vet ikke, ☒ nei - kunne like godt vært på klasserommet.

- f. Utbyttet av denne timen var:

☒ godt, ☒ brukbart, ☐ vet ikke, ☒ dårlig.

E. DIVERSE

15. Orienteringen om Kvinnefront/Bröd & Roser - 1 time (21.11.)

- a. Stensilen med Kvinnefrontens plattform var et positivt innslag i undervisningen som utdypet et av temaene som inngår i emnet:

☒ ja, ☒ vet ikke, ☒ nei (partipolitisk overtrap).

- b. Bröd & Roser var for dårlig dekket (avisintervju):

☒ ja, ☒ vet ikke, ☒ nei.

- c. Andre kvinneorganisasjoner burde vært trukket fram på samme måte:

☒ ja, ☒ vet ikke, ☒ nei - disse to var viktigst (for knapp tid til fler).

16. Orientering om Bergfrid Fjoses syn på kvinnespørsmålet - 1 time (12.12.)

- a. Positivt innslag som utdyper et av temaene som inngår i emnet (kirkens syn på kvinnespørsmålet):

☒ ja, ☒ vet ikke, ☐ nei. (1 ubesvart)

- b. Vi har fått for lite fra den kanten tidligere:

☒ ja, ☒ vet ikke, ☒ forsåvidt - men et kristent kvinnesyn er blitt dekket. (1 ubesvart)

Borgerlig arbeiderbevegelse kontra arbeiderbevegelse.

Hele 10 elever sa seg enig i at det var viktig å få klargjort dette skillet. Et flertall på 7 mente fellespensummet dekket en slik målsetting. 10 mente det var viktig å få klargjort dette skillet.

Vurdert under ett mente kun 3 elever at fellespensummet var et ensidig partsinnlegg, mens 5 hevdet at de hadde vært gjennom en nøktern og flersidig informasjon.

Om Bonnevie-utdraget, som ble gitt som korrektiv til RødeFane utdraget 25/9, mente 5 elever at det ga nøktern og flersidig informasjon, 4 mente det var et flersidig partsinnlegg, 3 visste ikke. 4 mente at Bonnevis synspunkter, vurdert opp mot Røde Fane, utgjorde en stimulerende motvekt mot Engels, mens 6 mente at det gjorde lite fra eller til, og 3 visste ikke.

Undervisningsformer - innføring og gruppearbeid:

Et stort flertall av elevene mente at lærerens "innføringskurs" på 4 timer og selve gruppearbeidet på 9 timer var givende og meningsfylt. Han får også positiv respons på sin veiledning under veis.

Framføring av gruppearbeidet:

En del av målsettingen her var å utdype temaer og å tilføre elevene sikrere kunnskaper, samtidig som det på sikt var ment å stimulere elevene til selvstudium. På to spørsmål om disse målsettingene var nådd, svarte tilsammen hele 15 elever at det syns de, mens to kun mente de ikke var nådd.

Et negativt moment som 10 elever var enige om, var at systemet med en kritiker til hver gruppe ikke hadde fungert, men dette er også det eneste negative aspektet det var enighet om blant elevene når det gjalt selve undervisningsformen til Halfdan Karlsen.

Evaluering og repetisjon:

Opplegget til Karlsen bestod her i en 2 timers prøve der han vekslet mellom obligatoriske og valgfrie emner. 10 elever av 12 mente at Karlsen valgte en god prøveform. Det samme antall elever ga Karlsen rett i hans spørsmål om han hadde lyktes i å formulere sentrale spørsmål til de enkelte temaer innenfor emnet.

Elevenes opplevelse av å ha fått en rettferdig bedømmelse var også stor, hele 10 stykker, mens kun en svarte nei på dette spørsmålet..

En diskusjonstime 25/9 hadde fungert dårlig fordi alle 12 mente følelsene var blitt sterkt engasjert.

Bare to elever var ikke enige i at Karlsen hadde satt i gang denne undersøkelsen. 3 elever mente at svaralternativene la ordene i munnen på elevene, men responsen på undersøkelsen var positiv blant de andre elevene.

Frivillige elevsvar om opplegget:

Elevenes mening om kvinnehistorie-emnet.

7 av 10 elever ga i tillegg en kort, frivillig vurdering av kvinnehistorieopplegget i sin helhet, også dette anonymt. Se nedenfor:

"Mitt syn på den undervisning som er blitt gjennomført i emnet kvinnehistorie i klasse 3 Hi høsten 1978:"

Undervisningen er bra. Stimulerende å jobbe i grupper, selvom gruppene kanskje har samarbeidet litt dårlig, grunnet hver vår bok. Men det var tid til diskusjon etterpå. Undervisningsopplegget er bra, med informasjonstimer en gang i uka. Tilfredsstillende stensiler, og dekkende stoff i bøkene. Flink til å finne på litt anderledes undervisningsformer, noe som virker motiverende.

Undervisningsopplegget har vært stort sett greit. Synes likevel innslaget i Røde Fane var på kanten av hva en lærer kan tillate seg. Det var likevel ingen indoktrinering. Dette har på ingen måte påvirket meg politisk.

Jeg synes læreren har gjort et meget bra opplegg for dette emnet. Det er uvanlig at læreren engasjerer seg så sterkt i et emne som faglærer i dette tilfelle har gjort. Dette engasjementet mener jeg er veldig positivt, det fører til at også elevene engasjerer seg mer, enn om læreren forholder seg passiv. Læreren har vært provoserende og dette har ført til brukbare diskusjoner. Jeg kan ikke si meg enig i at undervisningen har vært ensidig eller indoktrinerende. Det har vært

brukt nye og uvanlige undervisningsformer (varierende). Dette har ført til at timene ikke har vært kjedelige, men engasjerende.

Selvom jeg mener at åpen kritikk er bedre, mener jeg at dette spørreskjema er positivt, når det førstnevnte ikke lar seg gjøre.

Jeg synes undervisningen har fungert bra når jeg ser det hele under en helhet. (Bra utbytte) Episoden med Røde Fane var jo beklagelig. Jeg vil forsvare Karlsen fullt ut. Han har gjort en kjempejobb med å finne et allsidig og godt pensum. Klapp på skulderen.

Et slikt pensum er vanskelig å gjennomføre fordi klassemotsetningene er så store. Ensidig pensum.

Jeg er stort sett fornøyd med opplegget i kvinnehistorie; mye interessant og nytt har kommet fram. Særlig synes jeg lærerforedragene i de fire undervisningstimene var bra; de bidro til større forståelse og sammenheng enn hvis stensilene var blitt lest på egen hånd. Ellers ble det mye "solojobbing", men det er ikke så rart, siden en oppgave ofte omfatter forskjellige temaer.

Undervisningen har vært for ensidig, for mye sløsing av tid. For stor vekt på uinteressante ting. For mye gruppearbeid. Pensumet skjevt (for ensporet). Skulle vært mer om dagens kvinnebevegelse og de forskjellige organisasjoner.

Faglig prøve og elevbesvarelser i kvinnehistorie:

.11.1978

3E1

PRÖVE

I

KVINNEHISTORIE

2 timer.

- I. Obligatorisk: Spørsmålet fra den gruppa du selv var på.
Valgfritt: Ett av de seks spørsmålene fra andre grupper.

1. Redegjør for Engels sine teorier omkring spørsmålet om hvorfor kvinneundertrykkinga oppsto i urgammel tid. Hvilke andre forklaringer kan tenkes?
2. Redegjør for motsigelser innen arbeiderbevegelsen i synet på kvinnespørsmålet. Hvilke konkrete utslag finner vi i Norge fra århundreskiftet og utover av slike motsigelser?
3. Redegjør for ulike sider ved det tradisjonelle synet på kvinnens rolle som vi finner på kirkelig og konservativt hold i Norge i forrige århundre.
4. Redegjør for sentrale trekk ved kvinnes deltaking i partipolitikken i Norge fra århundreskiftet og utover, med særlig vekt på "kvinnekuppet" ved kommunevalget i 1971.
5. Hva står den nye Rødstrøpebevegelsen i Danmark for? Finner du noen likhetstrekk eller forskjeller sammenliknet med tilsvarende grupper i Norge?
6. Redegjør for innholdet i "Erklæringen om kvinnens rettigheter" fra 1792 (Olympe de Gouges). Hva var bakgrunnen? Hvilke følger fikk den, på kortere og lengre sikt?
7. Redegjør for innholdet i artikkelen "Er det sant at kvinner er undertrykt?" fra 1974 (Björg Vik). Drøft i denne forbindelse spørsmålet om hvorvidt kvinneundertrykkinga er et historisk tilbaketrukket fenomen eller ikke.

- II. Obligatorisk: Må besvares av alle.

8. Hvorfor vokste det fram en kvinnebevegelse fra ca. 1850 og utover?
9. Hva er det som skiller arbeiderkvinnebevegelsen fra den borgerlige (feministiske) kvinnebevegelsen?

4 spørsmål skal besvares.

Halfdan Karlson

(Spm. 8 og 9 bør besvares først).

Eleveresvarelsene:

Hvorfor vokste det fram en kvinnebevegelse fra ca. 1850 og utover?

Industrialismen og dermed overgangen fra natural-husholdning til pengeøkonomi førte til at familiestrukturen ble endret, fra å være en mer eller mindre selvproduserende og selvforsynt storfamilie på landet til å bli en konsumerende kjernefamilie på tettsteder (mann, kvinne + barn, ikke representanter for eldre generasjoner). På den måten ble kvinnen enda mer avhengig av å gifte seg for å bli forsørget, derfor ble hun også mer undertrykt.

De første reaksjoner på det undertrykkende manns-samfunnet oppsto under den franske revolusjon ca. 1790, hvor Olympe de Gouges og andre kvinner deltok aktivt i f.eks. angrepet på Bastillen osv. De krevet våpen, og deltok med stor glød mot de kontrarevolusjonære.

Mary Wollstonecraft med sin "Vindication of the rights of Women" 1792, var det britiske svar på Olympe de Gouges' "Erklæring om kvinne- og borgerrinnerrettighetene", hvor hun krever at menneskerettighetene skal gjelde den andre halvparten av menneskeheten også. Dette er den historiske opptakten til kvinnebevegelsen, men den fikk ikke særlig stor slårkraft før ca. 1850. På dette tidspunktet var de liberalistiske idæer om individets rett til selvutfoldelse og kamp mot all undertrykkelse i fokus. Og en engelsk filosof som John Stuart Mill foreslo i 1865 at kvinnene skulle få stemmerett, og i 1869 skrev han "Kvinnene undertrykkelse" som senere ble oversatt til dansk av Georg Brandes, og ble dermed gjenstand for debatt også i Norge. Kvinnenes kamp for sosial, økonomisk, politisk og moralsk likestilling kan altså anses for å være et ledd i den alminnelige demokratiseringsprossessen som foregikk rundt 1850. I overklassen ble oppdragelsen av piker utelukkende rettet mot ekteskap, hun ble lært opp til å bli passiv og fordringsløs, at hun skulle undertrykke sine følelser og være mannen

underdanig. I Norge er Camilla Collett den første til å angripe dette i "Amtmannens Døtre" fra 1854. Dessuten førte den økonomiske krise på 1870-tallet til at flere kvinner ble ugifte. (I krisetider: færre og seinere ekteskap, færre barn). Med den nye familiestrukturen var det ikke lenger plass til dem. De ble tvertimot en økonomisk belastning og søkte seg "pent" arbeidslærere, sentralborddamer osv. Mange arbeidkvinner kom ut i arbeidslivet ca. 50 år før de ovennevnte, for dem var det en absolutt økonomisk nødvendighet.

Hva er det som skiller arbeiderkvinnebevegelsen fra den borgerlige (feministiske) kvinnebevegelsen?

Arbeiderkvinnebevegelsen er enig med feministene når det gjelder å kreve formelle like rettigheter som stemmerett, like juridiske rettigheter og plikter osv., men kritiserer dem for ikke å gå lenger, dvs. for ikke å analysere kvinnens stilling i det kapitalistiske system. Kvinnene kan aldri bli frigjorte i et kapitalistisk system mener de, fordi det finnes en grunnleggende motsetning mellom den samfunnsmessige produksjon og privat tilegnelse. Et samfunn som bygger på profitt, kan ikke handle i hele samfunnets interesse. Det er derfor nødvendig at produksjonsmidlene underlegges staten, og at den private tilegnelse erstattes med at alle arbeidsdyktige mennesker trekkes inn i den samfunnsmessige produksjon.

Arbeiderkvinnebevegelsen har sin ideologiske støtte i bl.a. Engels og Bebel og Marx, som mener at det er en sosialistisk revolusjon som må til for å frigjøre kvinnen. I et kapitalistisk samfunn er kvinnene alltid en reservearbeidskraft og et supplement til mannens arbeid. Og for virkelig å frigjøre kvinnen slik at de fullt ut kan delta i produksjonen, må de unnsnippe barnepasset, derfor må det offentlige ta ansvar for barna ved å tilby gratis daghjem til alle barn. En annen hensikt med daghjemmene er ifølge Røde Fane å oppdra barna til en verdensanskuelig og sosialistisk holdning, slik at den nye generasjon skal holde fast ved det som er oppnådd på kvinnefrigjøringens område.

Det er meget viktig at i urkommunismen (med gruppeekteskap og da barna tilhørte morens ættelinje) var det ikke klasseundertrykkinga og ikke kjønnsundertrykkelse, derfor er det etter manges mening kun kommunisme (og sosialisme) som kan bringe de gamle gode forhold - uten undertrykkelse - tilbake.

Gr.1: Marxismens klassikere.

Redegjør for Engels sine teorier omkring spørsmålet om hvorfor kvinneundertrykkinga oppsto i gammel tid. Hvilke andre forklaringer kan tenkes?

Urkommunismen har fått det navnet for det på den tiden hverken eksisterte klassemotsetninger eller kvinneundertrykkelse. Under urkommunismen var menneskene fangst- og jegerfolk. Mennene jobbet med fangst og fiske, mens kvinnene drev med jordbruk. Kvinnene hadde den økonomiske stillingen innen familien. Alle levde i gruppeekteskap, dvs. at alle hadde seksuelt samkvem med alle, brødre og søstre, foreldre og barn osv. På denne måten var det umulig å si hvem som var faren, men alle visste hvem moren var. Derfor var ættelinja morslinja. Barna ble bare regnet

utifra mora. Det var hun som hadde retten til barna, og som på den måten fikk en sterk stilling innen familien. P.g.a. morsretten og den økonomiske stillingen hadde kvinnene en viktig sosial posisjon. De hadde makt til å avsette høvdinger og støtte menn ut av familien. Men så skjedde det en gjennomgripende men sakte forandring. Moralbegrepene begynte å eksistere, det var blodskam med seksuelt samkvem mellom bror og søster, far og datter, mor og sønn og kusiner og fettere. På denne måten ble det slutt på gruppeekteskapet, og parekteskapet kom i stedet. Nå kunne en også si hvem som var faren, og kvinnene mistet morsretten. Dette mener Engels var et verdenshistorisk nederlag for kvinnene. Fra nå av ble barna regnet med utifra faren. På nesten samme tid begynte husdyrholdet å eksistere. Dette var det mennene som tok seg av. Og det ble etter hvert den økonomiske basisen for familien. Nå mistet kvinnene også denne statusen, og var fra nå av "slave" for mannen. Deres tekniske framskritt i huset gjorde at kvinnes oppgave ble redusert til å stelle for mann og barn. Men under parekteskapet kunne kvinnene også kreve skilsmisse, men etter hvert kom også monogamiet. I monogamiet kunne ikke kvinnen kreve skilsmisse, og ble enda mer underlagt mannen. På denne måten ble kvinnene mer og mer undertrykte, og når den industrielle revolusjon og kapitalismen kom, ble dette en dobbelt undertrykking for kvinnene, som etter Engels og andre sosialister bare kan opphøre etter en sosialistisk revolusjon.

Gr.2: Emner fra norsk kvinnebevegelse.

Redegjør for motsigelser innenfor arbeiderbevegelsen i synet på kvinnespørsmålet. Hvilke konkrete utslag finner vi i Norge fra Århundreskiftet og utover av slike motsigelser?

Det har vært like mye kvinneundertrykkelse i arbeiderklassen som i de "borgerlige" lag av samfunnet. Arbeiderkvinnene var derfor dobbelt undertrykt; som klasse og som kjønn. Dette kom tydelig fram i striden mellom settersker og typografer i 1870-årene. De mannlige typografene krevde at setterskene måtte vekk, for de (kvinnene) var lavtlønnet og det førte til konkurranse med den mannlige arbeidskraft, og de var redd deres lønninger ville bli presset nedover. De skjønnte ikke at det var kapitalismens konkurranse-system som forårsaket denne konflikten. Kapitalismen var bygd på fri konkurranse og trengte derfor billig arbeidskraft, stor produksjon for å få så billige produkter som mulig. Det ble forhandlinger, men brudd i 1902, da de kvinnelige arbeiderne krevde likelønn og bedre arbeidsforhold. Først i 1907 ble det forsoning, og likelønn ble innført p.g.a. gode konjunkturer. I denne konflikten ble altså mann og kvinne satt opp mot hverandre. Og i perioden 1927-33 vedtok LO å ta gifte kvinner ut av arbeidslivet, hvis ikke deres arbeid var nødvendig for deres underhold av familien. De gjorde dette p.g.a. den økonomiske krisen og den store arbeidsledigheten som de på denne måten forsøkte å begrense, selv om arbeidsledigheten egentlig likevel var like stor. Landskvinnekonferansen ca. 1935 protesterte mot disse innskrenkninger, og det gikk bedre en stund, men i 1940 innførte LO igjen førnevnte forordning. Også under internasjonale i slutten av forrige århundre, ble det splid om kvinnespørsmålet i den sosialistiske arbeiderbevegelsen. Det var f.eks. uenighet om likelønnsprinsippet.

Gr. 3: Kvinnens hverdag på 1800-tallet.

Redegjør for ulike sider ved det tradisjonelle synet på kvinnens rolle som vi finner på kirkelig og konservativt hold i Norge i forrige århundre.

Kvinnesyntet har nesten til alle tider vært preget av et transsynt konservativt syn. Tilhengere av dette synet har vært lite åpne, om ikke helt lukket, overfor andres meninger. Kvinnes natur-lige plass var i hjemmet, hvor de samtidig skulle føde og oppdra barna, også skulle de gjøre huslige gjøremål. F. eks. på landsbygda ble mye av det hardeste arbeidet utført av kvinner. Arbeidsdagen var lang, meget lang. Det er kanskje ikke noe å si på at kvinnene skulle arbeide like

lenge og hardt som mannen på gården, men når de i tillegg til de vanlige syslene var helt alene om stell av hus og barn, ble det en meget skjev fordeling av arbeidet. Det var helt utenkelig for mannen å hjelpe sin kone med disse tingene. Dette var normer og regler som var innprentet i generasjoner. Far hadde gjort det samme, bestefar, oldefar, så langt man kunne huske hadde det vært denne arbeidsdelingen, og når man i tillegg kunne høre presten tale om de samme tingene og lese om det i Bibelen, var det den rene blasfemien å prøv å endre på det. Om dette synet var utbredt på landsbygda, så var det like mye utbredt i byene hos de mer velstående. Kvinnen var gjort praktisk talt umyndig. De skulle bare være der. De skulle pynte seg opp og vises fram på ulike fester og sammenkomster. De unge pikene skulle pent holde seg hos sine foreldre til de var gifteferdige, og ta til takke med den maken de ble tildelt. Også her var det tradisjon og Bibelens ord de støttet seg til. Seksuelle krumspring av noen art var fullstendig forbudt. Full avholdenhet inntil ekteskapet trådte i kraft. Det vil si, hadde mannen en kvinne på si' var det nødvendigvis ikke en katastrofe, men hvis kvinnen derimot prøvet seg på noe som helst krumspring var hun stemplet for alltid av samfunnet. Og skulle det skje at hun ble med barn utenfor ekteskapet, kan man si hun gikk inn i samfunnets pariakaste. Det var selvfølgelig mye enklere for mannen å redde seg bort fra slike situasjoner.

Gr. 4: Kvinnenes politiske deltakelse.

Redegjør for sentrale trekk ved kvinnenes deling i partipolitikken i Norge fra århundreskiftet og utover, med særlig vekt på "kvinnepuppet" ved kommunevalget i 1971.

Kvinnen fikk begrenset stemmerett ved kommunevalg i 1901, begrenset stemmerett ved stortingsvalg i 1907, utvidet stemmerett ved kommunevalg i 1910, alminnelig stemmerett i 1913.

Etter at kvinnen hadde fått alminnelig stemmerett i 1913 var valgdeltakelsen dårlig. Kvinnen gjorde ikke bruk av sin rett i særlig stor grad. Først etter annen verdenskrig ble stemmeretten benyttet i anseelig grad. Dette skyldtes vel at flere kvinner ble trukket med ut i arbeidet og fikk føle undertrykkninga mer på kroppen. I 1969 prøvde flere kvinneorganisasjoner å få flere kvinner valgt inn i kommunestyre og på Stortinget, men responsen var dårlig. Etter valget satte bevisstgjorte kvinner i gang igjen.

De startet små bevisstgjøringsgrupper rundt om i hele landet, og når valget nærmet seg drev de agitasjon osv. for å få med så mange kvinner som mulig. Ved valget 1971 skjedde det store gjennombruddet. Kvinnene benyttet seg av kumuleringsretten. Og ved valgets slutt viste det seg at bare 22 av ca. 440 kommuner ikke hadde fått med kvinner i kommunestyret. Og at det i Oslo, Asker og Trondheim, tre av de største kommunene, var kvinnene i flertall. Dette var "kvinnepuppet" i 1971. Men dette førte likevel ikke til noen radikale forandringer. Kvinnene fikk ikke gjennom noen store saker som de hadde kjempet for. Men det kan sees på som en demonstrasjon av kvinnenes makt hvis de samler seg og står sammen.

Gr. 6: Kvinnehistoriske tilbakeblikk.

Redegjør for innholdet i "Erklæringen om kvinnens rettigheter" fra 1792 (Olympe de Gouges). Hva var bakgrunnen? Hvilke følger fikk den, på kortere eller lengre sikt?

Denne erklæringen kom som en direkte reaksjon på den franske grunnloven som utelukket kvinner fra politiske og økonomiske rettigheter (i første grad). Det kommer heller ikke noe løfte om at dette (få nevnte rettigheter) skulle skje i nærmeste framtid. Likestillingstanken, som hadde vært et sentralt og diskutert emne i begynnerfasen av revolusjonen, skulle ikke realiseres. Følgen av dette ble at alle kvinneorganisasjoner ble forbudt, og myndighetene kom med tiltak som reduserte kvinnenes stilling. Olympe de Gouges ble selv dømt til døden. Grunnen til dette var at hun foreslo en folkeavstemning om regjermakten.

På kortere sikt førte dette til større samhold blant kvinnene. De forsto at de måtte stå og kjempe i fellesskap hvis det skulle bli resultater. Kvinnene fra arbeiderklassen ble da kanskje også den gruppen som gjorde seg mest gjeldende under revolusjonen. Det kom kanskje av at de var dobbelt undertrykte, både som kjønn og klasse.

På lengre sikt førte den til dannelse av faste kvinneorganisasjoner (både den borgerlige og arbeiderkvinneorganisasjoner). Kvinnene begynte å kjempe for de friheter som Olympe de Gouges hadde skrevet om i sin erklæring: "Erklæringen om kvinners rettigheter".

- stemmerett og valgbarhet på lik linje med mannen.
 - full økonomisk frihet.
 - likhet for gifte og ugifte kvinner.
 - barn født i ekteskap skulle ha samme rettigheter som barn født utenfor ekteskap.
 - likhet for loven.
 - rett til de samme stillinger som menn.
- Kort og godt likhet mellom kjønnene på alle punkter.

Gr. 7: Aktuell kvinnepolitikk.

Redegjør for innholdet i artikkelen "Er det sant at kvinner er undertrykt?" fra 1974 (Björg Vik). Drøft i denne forbindelse om hvorvidt kvinneundertrykkinga er historisk tilbakelagt fenomen eller ikke.

"Er det sant at kvinner er undertrykt?" spør Björg Vik. Hun tar for seg forskjellige begreper som kjønnsrollemønster, manipulering, manns-samfunn, kvinne-diskriminering osv. Under hvert avsnitt bekrefter hun at disse begreper eksisterer. Hun mener at vi lever i et manns-samfunn, der hovedsaklig menn bestemmer og på deres premisser. Kvinnene har ikke de samme rettigheter som menn. Samfunnet er ikke tilrettelagt for kvinner. Det at vi kvinner føder barn er ikke samfunnet basert på. Det finnes ikke daghjemsplasser til alle. Deltidsarbeid for kvinner og menn eksisterer nesten ikke. Kvinner blir diskriminert i arbeidslivet, på arbeidsplassen. Lik lønn for likt arbeid er bare en frase og eksisterer ikke i realiteten. Det er typiske kvinneyrker og typiske mannsyrker. Og mannsyrker er best betalt.

Når det gjelder svangerskapspermisjon med lønn osv. er dette dårlig utbygd.

Hun mener videre at et kjønnsrollemønster eksisterer. Da vi fra vi er små løser at far ror, mor syr. Noe skal far gjøre og noe skal mor gjøre. Gutter gråter ikke, leker med biler og er tøffe, mens jenter er myke, leker med dokker for å forberede seg på å bli mødre. Helt fra begynnelsen blir de lært opp til hva som er godkjent og som kreves av gutter og jenter. Kjønnsrollemønsteret eksisterer i hele samfunnet. Utifra en del slike bekreftelser konkluderer hun med at kvinner er undertrykt.

Vi lever i skyggen av mennene. Det er de som det forventes skal utvikle seg, få en utdannelse og bli noe. Som skal bli selvstendige, mestre det meste. Som skal få seg en søt kone, eget hus og bil. Det er mennene som hele tiden har ordet, som bestemmer og særlig over oss kvinner. Vi lever på skyggesiden i et mannsdominert samfunn.

Er kvinneundertrykkinga et historisk tilbakelagt fenomen? Nei, jeg mener at kvinneundertrykking i høyeste grad eksisterer den dag i dag, som den har eksistert i snart tusener av år. Jeg er enig med det Björg Vik uttaler i artikkelen "Er det sant at kvinner er undertrykte?" Jeg husker ikke alle poengene hennes, men når jeg leste det fant jeg ut at hun virkelig hadde mye bra.

Det er stor uenighet selv i dagens samfunn om kvinneundertrykking. Mange mener at nå må disse hysteriske kvinnene slutte å mase. De har det så bra som de kan få hatt det. Tenk hvordan det var i forrige århundre. Da kunne en snakke om kvinneundertrykking. Dette er jeg ikke enig i. Når menn kan sitte å bestemme over kroppen vår (abort), og kvinner blir så til de grader umyndiggjort, kan man snakke om kvinneundertrykking. Når kvinner blir vraket framfor menn i arbeidslivet fordi vi kvinner føder barn, og må ha svangerskapspermisjoner osv. mener jeg at det er kvinneundertrykking. Når "typiske" kvinneyrker er dårligere betalt enn "typiske" mannsyrker (eks. vasking og søppelkjøring) mener jeg det er kvinneundertrykking. Når kvinner først må gå fra arbeidet under en kapitalistisk krise og senere i en oppgangstid plutselig kan bli trukket inn i produksjonen igjen, mener jeg det er kvinneundertrykking. Når arbeidsledigheten under kapitalismen rammer kvinnene hardest, mener jeg det er kvinneundertrykking. Når kvinner vil ut i arbeidslivet og så ikke har muligheter p.g.a. daghjemsplasser osv., mener jeg det er kvinneundertrykking.

Utifra alt dette jeg nå har skrevet mener jeg ikke at kvinneundertrykkinga er et historisk tilbakelagt fenomen, men i høyeste grad eksisterer i dagens samfunn og må bekjempes.

Med dette er det slutt på elevbesvar-elsene.

Vi håper du har fått inntrykk av oppleggets flersidighet og tyngde rent faglig og metodisk. Kanskje har du lært en god del kvinnehistorie gjen-om dette også, og det trenger vi !

TIL

RETURADRESSE :

SKOLE FOR FOLKET.
POSTBOKS 8347, HAMMERSBORG,
OSLO 1.

Frørrraa Fremskrittss partiet's annaler:

"Anders Langes Parti er et antisosialistisk parti. Bare en sterk oppslutning av ALP ved valget kan stagge sosialistene og deres medløpere".

"Ingen eksperimentering med mønster- og kursplan i grunnskolen og karakterer i grunnskolen gjeninnføres. All venstreradikal undervisning ut av skolen".

- uttalelser fra to av ALPs kandidater til kommunestyrevalget i Bærum 1975 (løpeseddel).

"Vi vil ikke finne oss i at enkelte lærere driver politisk virksomhet i skolen".

- ALP-brosjyren "Er du til for statens skyld?"

"FP tar avstand fra politisk påvirkning i skolen som, hvis klart bevislig, må føre til omplassering eller avskjed. Dette gjelder såvel venstre- som høyreekstremistiske tendenser".

- Fremskrittspartiets handlingsprogram 1977.

"FPU vil arbeide for å stoppe ekstremistisk infiltrasjon i skoleverket, forsvaret, fagforeningene og offentlig administrasjon, bekjempe politisk misbruk av MRK, gjøre opinionen klar over hva som foregår og hvor sterk ekstremistene står idag."

- Fremskrittspartiets Ungdoms program 1978.

"Fremskrittspartiet vil bl.a. gå inn for at skolen får klare disiplinregler og gi lærerne tilstrekkelig myndighet og midler til å holde disiplin i klasserommet, opprettholde karakterer i alle fag, også orden og oppførsel, redusere den skadelige, utstrakte, organiserte forsøksvirksomhet og eksperimentering i skoleverket, omplassere eller avskjedige lærere som beviselig utsetter elevene for politisk indoktrinering".

- Fremskrittspartiets lokalvalsprogram 1979.

